

**BOSNA I HERCEGOVINA
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE
AGENCIJA ZA BANKARSTVO FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE**

I N F O R M A C I J A
O BANKARSKOM SISTEMU
FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE
30. 06. 2013.

Sarajevo, august/kolovoz 2013.

Agencija za bankarstvo Federacije BiH, kao regulatorna institucija koja obavlja superviziju (nadzor) banaka, sačinila je Informaciju o bankarskom sistemu Federacije BiH (stanje 30. 06. 2013. godine) na osnovu izvještaja banaka, te ostalih informacija i podataka koje su banke dostavile. Obuhvaćeni su i rezultati i podaci do kojih se došlo kontrolama na licu mjesta (on site) i analizama u Agenciji (off site finansijske analize).

I UVOD 1

II POSLOVNE PERFORMANSE BANAKA U FEDERACIJI BIH 2

1. STRUKTURA BANKARSKOG SEKTORA	
1.1. Status, broj i poslovna mreža	2
1.2. Struktura vlasništva	3
1.3. Kadrovi	6
2. FINANSIJSKI POKAZATELJI POSLOVANJA	
2.1. Bilans stanja	8
2.1.1. Obaveze	13
2.1.2. Kapital – snaga i adekvatnost	17
2.1.3. Aktiva i kvalitet aktive	22
2.2. Profitabilnost	33
2.3. Ponderisane nominalne i efektivne kamatne stope	37
2.4. Likvidnost	40
2.5. Devizni rizik	48

III ZAKLJUČCI I PREPORUKE 50

P R I L O Z I

I UVOD

Poslovanje bankarskog sektora u Federaciji BiH i BiH već duži period odvija se u uslovima djelovanja ekonomske i finansijske krize, što ima uticaj na većinu poslovnih segmenata banaka. Osnovne karakteristike poslovanja u prvoj polovini 2013. godine su: stagniranje rasta i ukupnog razvoja bankarskog sektora, dalje smanjenje depozitne osnove i stranih izvora finansiranja u vidu kreditnih linija, kreditne aktivnosti imaju minimalan rast, a negativan trend u kvalitetu kreditnog portfolija, iako usporeniji, je i dalje prisutan, što je uticalo da su ključni pokazatelji kvaliteta aktive blago pogoršani, kao rezultat rasta dospelih potraživanja i nekvalitetnih kredita, dok je struktura nekvalitetne aktive takođe pogoršana migracijom stavki u lošije kategorije klasifikacije. S druge strane, uvođenje racionalnije organizacije rada u većini banaka, reorganizacije mreže poslovnih jedinica i poboljšanih sistema i praksi upravljanja rizicima, prije svega kreditnim, naročito kod banaka u stranom vlasništvu, rezultirali su boljom profitabilnošću i finansijskim rezultatom. Takođe, nastavljen je rast štednje, likvidnost i kapitaliziranost bankarskog sektora mogu se ocijeniti zadovoljavajućim, te se može zaključiti da je bankarski sektor i dalje stabilan i siguran.

Sa 30. 06. 2013. godine u Federaciji BiH bankarsku dozvolu imalo je 17 banaka, odnosno broj banaka je manji za jedan, jer je Poštanskoj banci BH d.d. Sarajevo, koja je bila pod privremenom upravom, oduzeta bankarska dozvola za rad u junu 2013. godine. U bankarskom sektoru F BiH sa 30. 06. 2013. godine bilo je zaposleno 7.115 radnika, što je za 15 zaposlenika manje nego sa 31. 12. 2012. godine.

Bilansna suma bankarskog sektora sa 30. 06. 2013. godine iznosila je 14,9 milijardi KM i manja je za 0,8% ili 122 miliona KM u odnosu na kraj 2012. godine. Pad bilansne sume najvećim dijelom rezultat je smanjenja depozita i kreditnih obaveza, a posljedično i novčanih sredstava.

Uticaj ekonomske krize na ukupnu ekonomiju i privredu u BiH se značajno odrazio na ključnu djelatnost banaka, odnosno segment kreditiranja. Poslije minimalnog rasta kredita u 2012. godini, i u prvoj polovini 2013. godine zabilježen je neznatan rast od 0,9% ili 98 miliona KM. Krediti su sa 30. 06. 2013. godine iznosili 10,8 milijardi KM i njihovo učešće u aktivni je povećano za 1,3 procentna poena i iznosi 72,4%. Nekvalitetni krediti su u posmatranom periodu takođe zabilježili blagi rast, a učešće ukupnih nekvalitetnih kredita u ukupnim kreditima povećano je sa 13,2% na 13,6%.

Novčana sredstava su u posmatranom periodu zabilježila pad od 3,7% ili 145 miliona KM i sa 30. 06. 2013. godine iznosila su 3,8 milijardi KM, a njihovo učešće u aktivni je smanjeno sa 26,4% na 25,7%. Ostvareni pad rezultat je navedenog odliva depozita i plaćanja kreditnih obaveza. Pozitivan uticaj na novčana sredstva imalo je smanjenje ulaganja u vrijednosne papire od 7,2% ili 40 miliona KM, koji na kraju prve polovine 2013. godine iznose 509 miliona KM, s učešćem od svega 3,4% u aktivni.

U strukturi izvora finansiranja banaka depoziti, iako su zabilježili pad u prvoj polovini 2013. godini u iznosu od 98 miliona KM ili 0,9%, i dalje su najznačajniji izvor finansiranja banaka u F BiH, sa učešćem od 73,1% u ukupnoj pasivi banaka i iznosom od 10,9 milijardi KM. U istom periodu štedni depoziti, kao najznačajniji segment depozitnog i finansijskog potencijala banaka, zadržali su pozitivan trend rasta kao i u prethodnim godinama, te su na kraju posmatranog perioda iznosili 5,9 milijardi KM, što je za 3% ili 171 milion KM više nego na kraju 2012. godine.

Negativna kretanja kod kreditnih obaveza banaka nastavljena su i u 2013. godini, odnosno njihov pad od 111 miliona KM ili 9,7% u odnosu na kraj 2012. godine, tako da su sa 30. 06. 2013. godine iznosile 1,03 milijarde KM ili 6,9% od ukupnih izvora finansiranja. To je rezultat smanjenja zaduživanja banaka iz F BiH u inostranstvu, posebno od matičnih grupacija. Sredstva dobijena od

grupacija (depoziti, uzeti krediti i subordinisani dug) iznose 1,2 milijarde KM i manja su za 194 miliona KM ili 13,9% u odnosu na kraj 2012. godine.

Na nivou sistema, ukupan kapital imao je rast od 2,2% ili 48 miliona KM i iznosio je 2,3 milijarde KM.

Regulatorni kapital sa 30. 06. 2013. godine iznosio je 2,2 milijarde KM i povećan je za 2% ili 36 miliona KM u odnosu na kraj 2012. godine, uz manje promjene u njegovoj strukturi.

Stopa adekvatnosti kapitala bankarskog sistema sa 30. 06. 2013. godine iznosila je, kao i na kraju 2012. godine, 17,4%, što predstavlja zadovoljavajuću kapitaliziranost ukupnog sistema za postojeći nivo izloženosti rizicima i jaku osnovu i temelj za očuvanje njegove sigurnosti i stabilnosti.

Na nivou bankarskog sistema u F BiH u prvoj polovini 2013. godine ostvaren je pozitivan finansijski rezultat u iznosu od 82,7 miliona KM. Pozitivan finansijski rezultat od 88,5 miliona KM ostvarilo je 14 banaka, a gubitak u poslovanju u iznosu od 5,8 miliona KM iskazan je kod tri banke.

Najveći uticaj na poboljšanje profitabilnosti većine banaka prvenstveno je rezultat primjenjenog novog metodološkog pristupa (implementacija MRS 37/39 od 31. 12. 2011. godine), što posljedično ima uticaj na manji nivo troškova ispravki vrijednosti. Značajno smanjenje nekamatnih rashoda u odnosu na ukupan prihod, koji je skoro na istom nivou kao i prošle godine, takođe je uticalo na ostvarenje veće dobiti u odnosu na isti period prošle godine.

II POSLOVNE PERFORMANSE BANAKA U FEDERACIJI BIH

1. STRUKTURA BANKARSKOG SEKTORA

1.1. Status, broj i poslovna mreža

Na dan 30. 06. 2013. godine u Federaciji BiH bankarsku dozvolu imalo je 17 banaka. Broj banaka je manji u odnosu na 31. 12. 2012. godine, s obzirom da je dana 20.06.2013. godine ukinuta bankarska dozvola i otvoren likvidacioni postupak nad Postbank BH d.d. Sarajevo. Posebnim zakonom regulirano je osnivanje i rad Razvojne banke Federacije BiH Sarajevo, koja je pravni sljednik Investicijske banke Federacije BiH d.d. Sarajevo, od 01.07.2008. godine.

U prvoj polovini 2013. godine nije bilo bitnijeg širenja mreže organizacionih dijelova banaka. Trend širenja je nastavljen, ali u znatno manjem obimu nego ranije, čemu je osnovni uzrok finansijska kriza. Banke su vršile reorganizaciju svoje mreže poslovnih jedinica tako što su u većoj mjeri vršile promjene organizacionog oblika, organizacione pripadnosti ili adrese u sjedištu postojećih organizacionih dijelova, ali i spajanje i ukidanje nekih organizacionih dijelova, a sve u cilju racionalizacije poslovanja i smanjenja troškova poslovanja. Ovakvih promjena kod banaka iz Federacije BiH bilo je ukupno 35 (31 promjena na teritoriji Federacije BiH i četiri na teritoriji Republike Srpske): osnovano je šest novih organizacionih dijelova, 13 je ukinuto, a kod 16 su bile promjene.

Sa navedenim promjenama, banke iz Federacije BiH su sa 30. 06. 2013. godine imale ukupno 582 organizaciona dijela, što je u odnosu na 31. 12. 2012. godine manje za 0,5%.

Broj organizacionih dijelova banaka iz Republike Srpske u Federaciji BiH (24) neznatno je promijenjen u odnosu na 31. 12. 2012. godine, kada je bilo 25 organizacionih dijelova, što je smanjenje od 4%.

Sa 30. 06. 2013. godine sedam banaka iz Federacije BiH imale su 49 organizacionih dijelova u Republici Srpskoj, a osam banaka je imalo 11 organizacionih dijelova u Brčko Distriktu. Pet banaka iz Republike Srpske imale su 24 organizaciona dijela u Federaciji BiH.

Dozvolu za obavljanje međubankarskih transakcija u unutrašnjem platnom prometu 30. 06. 2013. godine imale su sve banke, a osigurane depozite imalo je 16 banaka.

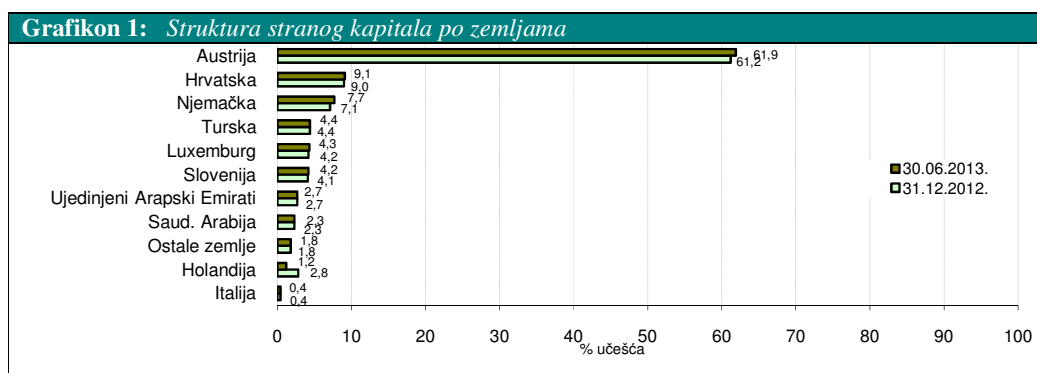
1.2. Struktura vlasništva

Struktura vlasništva nad bankama¹ sa 30. 06. 2013. godine, ocjenjena na osnovu raspoloživih informacija i uvida u samim bankama, je sljedeća:

- U privatnom i pretežno privatnom vlasništvu 16 banaka (94,1%)
- U državnom i pretežno državnom vlasništvu² 1 banka (5,9%)

Od 16 banaka u pretežno privatnom vlasništvu, šest banaka je u većinskom vlasništvu domaćih pravnih i fizičkih osoba (rezidenata), dok je 10 banaka u većinskom stranom vlasništvu.

Ako se analizira samo strani kapital, po kriteriju zemlje porijekla dioničara, sa 30. 06. 2013. godine stanje je neznatno promijenjeno u odnosu na kraj 2012. godine: najveće učešće stranog kapitala od 61,9% imaju dioničari iz Austrije, slijedi učešće dioničara iz Hrvatske od 9,1%, te Njemačke od 7,7%. Ostale zemlje imale su pojedinačno učešće manje od 5%.

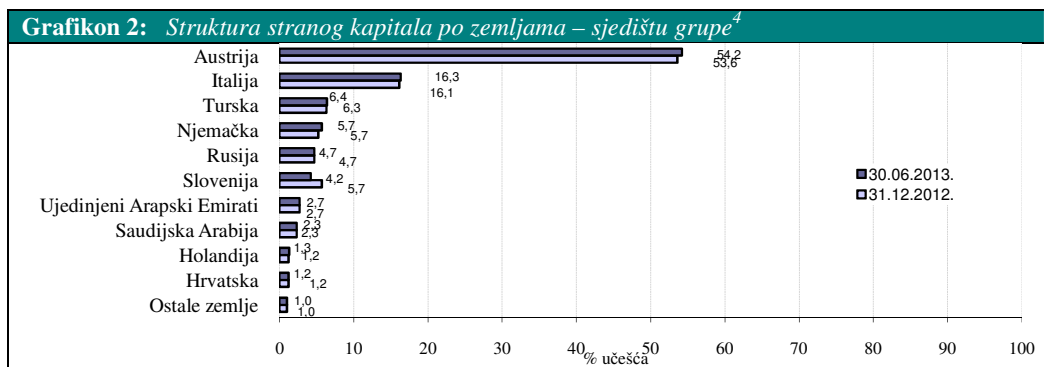

Međutim, ako se uzmu u obzir kapitalne veze, struktura stranog kapitala može se promatrati i po kriteriju zemlje sjedišta majke-matice, odnosno grupe u čijem su većinskom vlasništvu (direktno ili indirektno preko članica iz grupe) banke u Federaciji BiH. Prema ovom kriteriju stanje je takođe neznatno promijenjeno u odnosu na kraj 2012. godine: učešće bankarskih grupa i banaka iz Austrije iznosi 54,2%, slijede italijanske banke s učešćem od 16,3%, ostale zemlje su imale pojedinačno učešće manje od 7%, a od 2012. godine pojavljuje se učešće Rusije³ od 4,7%.

¹ Kriterij podjele banaka je vlasništvo na dioničkom kapitalu banaka.

² Državno vlasništvo se odnosi na domaći državni kapital BiH.

³ Ruska banka Sberbank kupila je u 2012. godini Volksbank International iz Austrije, u čijem je vlasništvu Volksbank BH d.d. Sarajevo.

Struktura vlasništva može se promatrati i s aspekta finansijskih pokazatelja, odnosno prema vrijednosti ukupnog kapitala⁵.

-u 000 KM-

Tabela 1: Struktura vlasništva prema ukupnom kapitalu

BANKE	31.12.2011.		31.12.2012.		30.06.2013.		INDEKS	
	1	2	3	4	5 (3/2)	6 (4/3)		
Državne banke	50.499	2%	51.114	2%	51.507	2%	101	101
Privatne banke	2.029.566	98%	2.166.261	98%	2.214.078	98%	107	102
U K U P N O	2.080.065	100%	2.217.375	100%	2.265.585	100%	107	102

U prvoj polovini 2013. godine ukupan kapital povećan je za 2% ili 48 miliona KM. Najveći pozitivan uticaj na kapital imao je tekući finansijski rezultat-dobit od 83 miliona KM, a negativan smanjenje po osnovu prenosa na obaveze za dividendu (iz dobiti za 2012. godinu, kod dvije banke) u iznosu od 31 milion KM.

Posmatrano kroz učešće državnog, privatnog i stranog kapitala u dioničkom kapitalu banaka dobije se detaljnija slika o strukturi vlasništva kapitala banaka u Federaciji BiH.

- u 000 KM-

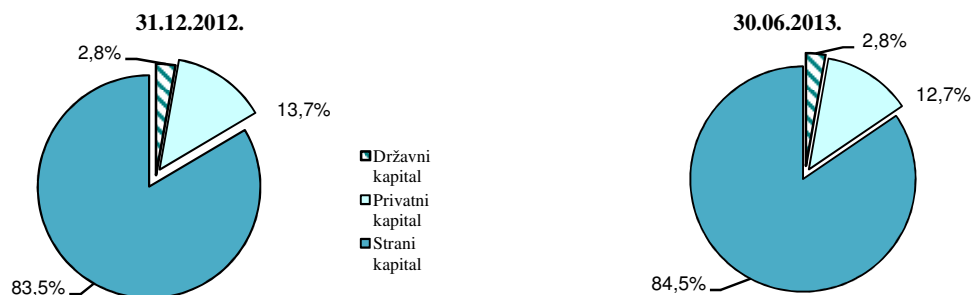
Tabela 2: Struktura vlasništva prema učešću državnog, privatnog i stranog kapitala

DIONIČKI KAPITAL	31.12.2011.		31.12.2012.		30.06.2013.		INDEKS	
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	4/2	6/4
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Državni kapital	38.072	3,2	33.096	2,8	32.364	2,8	87	98
Privatni kapital (rezidenti)	174.088	14,6	164.603	13,7	148.825	12,7	95	90
Strani kapital (nerezidenti)	981.412	82,2	1.003.907	83,5	991.117	84,5	102	99
U K U P N O	1.193.572	100,0	1.201.606	100,0	1.172.306	100,0	101	98

⁴ Pored zemalja sjedišta matice-grupacije čije su članice banke iz F BiH, uključene su i zemlje iz kojih su svi ostali strani dioničari banaka iz F BiH.

⁵ Iz bilansa stanja po shemi FBA: počev od 31.12.2011. godine, pored dioničkog kapitala, emisionog ažia, neraspoređene dobiti i rezervi, i ostalog kapitala (finansijski rezultat tekućeg perioda), u ukupan kapital se uključuju i rezerve za kreditne gubitke formirane iz dobiti.

Grafikon 3: Struktura vlasništva (dionički kapital)

Dionički kapital banaka u Federaciji BiH u prvoj polovini 2013. godine je manji za 29 miliona KM neto ili za 2,4% u odnosu na 31. 12. 2012. godine. Dionički kapital je povećan za četiri miliona KM dokapitalizacijom u jednoj banci, smanjen za pet miliona KM u jednoj banci nakon naloga FBA za isključenje navedenog iznosa iz kapitala, te smanjen za 28 miliona KM zbog ukidanja bankarske dozvole i otvaranja postupka likvidacije nad Postbank BH d.d. Sarajevo.

Analiza vlasničke strukture banaka s aspekta dioničkog kapitala detaljnije pokazuje promjene i trendove u bankarskom sistemu FBiH, i to u promjeni strukture vlasništva.

Udio državnog u ukupnom dioničkom kapitalu sa 30. 06. 2013. godine iznosi 2,8 % i isti je kao 31. 12. 2012. godine, posmatrano u relativnim pokazateljima. Posmatrano u apsolutnim iznosima, učešće državnog kapitala smanjeno je za 732 hiljade KM koliko je iznosio državni kapital u Postbank BH nakon ukidanja bankarske dozvole i otvaranja postupka likvidacije.

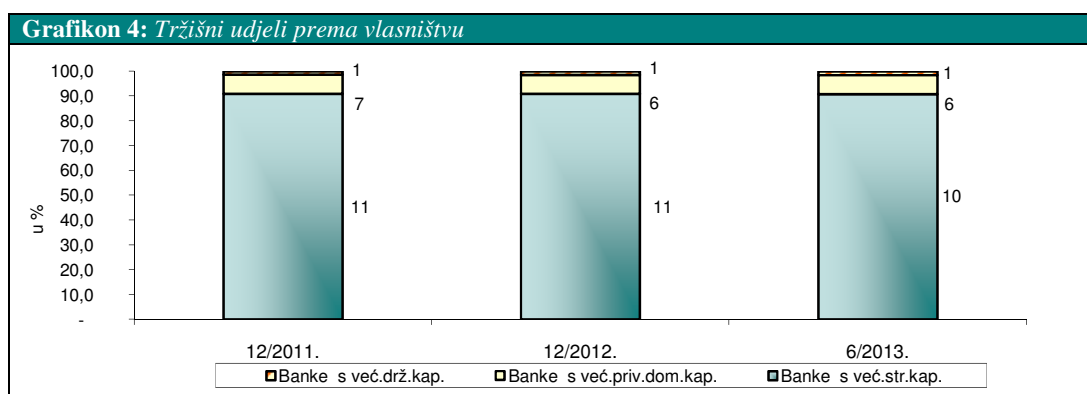
Učešće privatnog kapitala (rezidenata) u ukupnom dioničkom kapitalu iznosi 12,7% i i manji je za jedan indeksni poen u odnosu na 31. 12. 2012. godine. Učešće privatnog kapitala (rezidenata) je smanjeno za pet miliona KM nakon naloga FBA jednoj banci da isključi navedeni iznos iz kapitala, te za 11 miliona KM, koliko je iznosio privatni kapital (rezidenti) u Postbank BH, nakon ukidanja bankarske dozvole i otvaranja postupka likvidacije nad Bankom.

Učešće privatnog kapitala (nerezidenata) u ukupnom dioničkom kapitalu povećano je za jedan indeksni poen ako se posmatra u relativnim pokazateljima (povećanje sa 83,5% na 84,5%). Posmatrano u apsolutnim iznosima, učešće privatnog kapitala (nerezidenti) smanjeno je za 13 miliona KM neto, s obzirom da se desilo jedno smanjenje za 16 miliona KM koliko je iznosio strani kapital u Postbank BH nakon ukidanja bankarske dozvole i otvaranja postupka likvidacije, te jedno povećanje u iznosu od četiri miliona KM koliko je iznosila dokapitalizacija u jednoj banci.

Tržišni udio banaka u većinskom stranom vlasništvu sa 30. 06. 2013. godine iznosio je visokih 90,8%, banaka s većinskim domaćim privatnim kapitalom 7,7%, a udio banaka s većinskim državnim kapitalom 1,5%.

Tabela 3: Tržišni udjeli banaka prema vrsti vlasništva (većinskom kapitalu)

BANKE	31.12.2011.			31.12.2012.			30.06.2013.		
	Broj banaka	Učešće u ukup. kapit.	Učešće u ukup. aktivi	Broj banaka	Učešće u ukup. kapit.	Učešće u ukup. aktivi	Broj banaka	Učešće u ukup. kapit.	Učešće u ukup. aktivi
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Banke s većinskim državnim kapitalom	1	2,4	1,3	1	2,3	1,4	1	2,3	1,5
Banke s većinskim privatnim domaćim kap.	7	10,3	7,7	6	10,5	7,6	6	10,1	7,7
Banke s većinskim stranim kapitalom	11	87,3	91,0	11	87,2	91,0	10	87,6	90,8
U K U P N O	19	100,0	100,0	18	100,0	100,0	17	100,0	100,0

1.3. Kadrovi

U bankama u F BiH na dan 30.06. 2013. godine bilo je ukupno zaposleno 7.115 radnika, od toga u bankama s većinskim državnim kapitalom 3%, a u privatnim bankama 97%.

Tabela 4: Zaposleni u bankama FBiH

BANKA	BROJ ZAPOSLENIH						INDEKS	
	31.12.2011.		31.12.2012.		30.06.2013.		3/2	4/3
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Državne banke	177	2%	183	3%	200	3%	103	109
Privatne banke	7.192	98%	6.947	97%	6.915	97%	97	100
U K U P N O	7.369	100%	7.130	100%	7.115	100%	97	100
Broj banaka	19		18		17		95	94

Tabela 5: Kvalifikaciona struktura zaposlenih

STEPEN STRUČNE SPREME	BROJ ZAPOSLENIH						INDEKS	
	31.12.2011.		31.12.2012.		30.06.2013.		4/2	6/4
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Visoka stručna sprema	3.401	46,1%	3.479	48,8%	3.604	50,7%	102	104
Viša stručna sprema	706	9,6%	667	9,3%	619	8,7%	94	93
Srednja stručna sprema	3.218	43,7%	2.949	41,4%	2.862	40,2%	92	97
Ostali	44	0,6%	35	0,5%	30	0,4%	80	86
U K U P N O	7.369	100,0%	7.130	100,0%	7.115	100,0%	97	100

U prvoj polovini 2013. godine zabilježen je neznatan pad broja zaposlenih za 15 ili 0,2%, a negativni efekat oduzimanja dozvole za rad jednoj banci u vidu smanjenja broja zaposlenih za 85, je amortiziran povećanjem broja zaposlenih u drugim bankama, što je rezultiralo navedenim neznatnim smanjenjem na nivou sistema.

Trend poboljšanja kvalifikacione strukture zaposlenih kroz povećanje učešća zaposlenih s visokom stručnom spremom nastavljen je i u 2013. godini, s jedne strane kao rezultat rasta ove kategorije za 4% ili 125 radnika, a s druge strane, smanjenja broja zaposlenih sa srednjom stručnom spremom za 3% ili 87 radnika.

Jedan od pokazatelja koji utiče na ocjenu performansi pojedinačne banke i bankarskog sistema je efikasnost zaposlenih, iskazan kao omjer aktive i broja zaposlenih, odnosno iznos aktive po zaposlenom. Veći omjer je pokazatelj bolje efikasnosti poslovanja i banke i ukupnog sistema.

Tabela 6: Aktiva po zaposlenom									
BANKE	31.12.2011.			31.12.2012.			30.06.2013.		
	Broj zaposl.	Aktiva (000 KM)	Aktiva po zaposl.	Broj zaposl.	Aktiva (000 KM)	Aktiva po zaposl.	Broj zaposl.	Aktiva (000 KM)	Aktiva po zaposl.
Državne	177	191.881	1.084	183	209.971	1.147	200	219.496	1.097
Privatne	7.192	15.071.438	2.096	6.947	14.780.795	2.128	6.915	14.648.811	2.118
UKUPNO	7.369	15.263.319	2.071	7.130	14.990.766	2.102	7.115	14.868.307	2.090

Na kraju prve polovine 2013. godine na nivou bankarskog sistema na svakog zaposlenog je dolazilo 2,1 milion KM aktive, što je isto kao i na kraju 2012. godine.

Tabela 7: Aktiva po zaposlenom po grupama				
Aktiva (000 KM)	31.12.2011.		31.12.2012.	
	Broj banaka		Broj banaka	
Do 500	0		0	
500 do 1.000	4		3	
1.000 do 2.000	9		10	
2.000 do 3.000	5		4	
Preko 3.000	1		1	
UKUPNO	19		18	

Analički pokazatelji za pojedinačne banke kreću se u rasponu od 927 hiljada KM do 4,1 milion KM aktive po zaposlenom. Pet banaka ima ovaj pokazatelj bolji od istog za bankarski sektor, a kod tri najveće banke u sistemu prelazi iznos od 2,4 miliona KM.

2. FINANSIJSKI POKAZATELJI POSLOVANJA BANAKA

Kontrola banaka putem izvještaja obavlja se korištenjem izvještaja propisanih od strane FBA i izvještaja drugih institucija, koji čine bazu podataka utemeljenu na tri izvora:

- 1) Informacije o bilansu stanja za sve banke koji se dostavlja mjesečno, sa dodatnim priložima tromjesečno, koji sadrže detaljnije informacije o novčanim sredstvima, kreditima, depozitima i vanbilansnim stavkama, te osnovne statističke podatke,
- 2) Informacije o solventnosti banaka, podaci o kapitalu i adekvatnosti kapitala, klasifikaciji aktive, koncentracijama određenih vrsta rizika, poziciji likvidnosti, izloženosti deviznom riziku, kamatnim stopama na kredite i depozite, a na osnovu izvještaja propisanih od strane FBA,
- 3) Informacije o rezultatima poslovanja banaka (bilans uspjeha po shemi FBA) i izvještaji o novčanim tokovima, koji se dostavljaju FBA tromjesečno.

Osim navedenih standardiziranih izvještaja, bazu podataka čine i informacije dobivene na osnovu dodatnih izvještajnih zahtjeva postavljenih od strane FBA, u cilju što kvalitetnijeg praćenja i analize poslovanja banaka, zatim izvještaji o reviziji finansijskih izvještaja banaka urađeni od strane vanjskog neovisnog revizora, kao i svi ostali podaci relevantni za ocjenu performansi svake pojedinačne banke i bankarskog sistema u cjelini.

U skladu sa odredbama Zakona o početnom bilansu stanja banaka, banke sa većinskim državnim kapitalom obavezne su izvještavati FBA na bazi "punog" bilansa stanja raščlanjenog na: pasivni, neutralni i aktivni podbilans. U cilju dobivanja realnih pokazatelja poslovanja banaka u Federaciji

BiH u nastavku će se analiza bankarskog sistema temeljiti na pokazateljima iz aktivnog podbilansa banaka s većinskim državnim kapitalom⁶.

2.1. Bilans stanja

Bilansna suma bankarskog sektora na kraju prve polovine 2013. godine iznosila je 14,9 milijardi KM, što je manje za 0,8% ili 122 miliona KM nego na kraju 2012. godine. Uticaj finansijske i ekonomske krize na poslovne performanse banaka u Federaciji BiH je i dalje evidentan, što se vidi kroz pad bilasne sume i novčanih sredstava, depozitna baza i kreditni izvori se smanjuju, nenaplativa potraživanja (loši krediti) su u porastu, a rast kreditnih plasmana je neznatan. Ipak, može se konstatovati da su negativni trendovi u prethodnoj i ovoj godini usporeniji, tako da su promjene neznatne, a ključni pokazatelji poslovanja bankarskog sistema uglavnom stagniraju i, s manjim oscilacijama, održavaju se u posljednje dvije godine na približno istom nivou.

- 000 KM-

Tabela 8: Bilans stanja								
O P I S	31.12.2011.		31.12.2012.		30.06.2013.		INDEKS	
	IZNOS	Učešće %	IZNOS	Učešće %	IZNOS	Učešće %	8 (4/2)	9 (6/4)
1	2	3	4	5	6	7	8 (4/2)	9 (6/4)
A K T I V A (IMOVINA):								
Novčana sredstva	4.378.076	28,8	3.962.581	26,4	3.817.112	25,7	91	96
Vrijednosni papiri ⁷	458.465	3,0	548.467	3,7	508.829	3,4	120	93
Plasmani drugim bankama	79.940	0,5	78.522	0,5	68.207	0,5	98	87
Kreditni	10.487.671	68,7	10.666.124	71,1	10.763.856	72,4	102	101
Ispravka vrijed.	931.946	6,1	1.007.459	6,7	1.024.723	6,9	108	102
Kreditni- neto (kreditni minus isp.vrijed.)	9.555.725	62,6	9.658.665	64,4	9.739.133	65,5	101	101
Poslovni prostor i ostala fiksna aktiva	540.749	3,5	521.493	3,5	518.910	3,5	96	99
Ostala aktiva	250.364	1,6	221.038	1,5	216.116	1,4	88	98
UKUPNA AKTIVA	15.263.319	100,0	14.990.766	100,0	14.868.307	100,0	98	99
P A S I V A :								
OBAVEZE								
Depoziti	11.124.675	72,9	10.961.001	73,1	10.862.996	73,1	99	99
Uzete pozajmice od drugih banaka	2.000	0,0	2.000	0,0	0	0,0	100	n/a
Obaveze po uzetim kreditima	1.319.299	8,6	1.141.561	7,6	1.030.509	6,9	87	90
Ostale obaveze	737.280	4,9	668.829	4,5	709.217	4,8	91	106
KAPITAL								
Kapital	2.080.065	13,6	2.217.375	14,8	2.265.585	15,2	107	102
UKUPNO PASIVA (OBAVEZE I KAPITAL)	15.263.319	100,0	14.990.766	100,0	14.868.307	100,0	98	99

Tabela 9: Aktiva banaka prema vlasničkoj strukturi											
BANKE	31.12.2011.		31.12.2012.		30.06.2013.		INDEKS				
	Broj banaka	Aktiva (000 KM)	Broj banaka	Aktiva (000 KM)	Broj banaka	Aktiva (000 KM)	8 (5/3)	9 (7/5)			
1	2	3	4	5	6	7	8 (5/3)	9 (7/5)			
Državne	1	191.881	1%	1	209.971	1%	1	219.496	1%	109	105
Privatne	18	15.071.438	99%	17	14.780.795	99%	16	14.648.811	99%	98	99
UKUPNO	19	15.263.319	100%	18	14.990.766	100%	17	14.868.307	100%	98	99

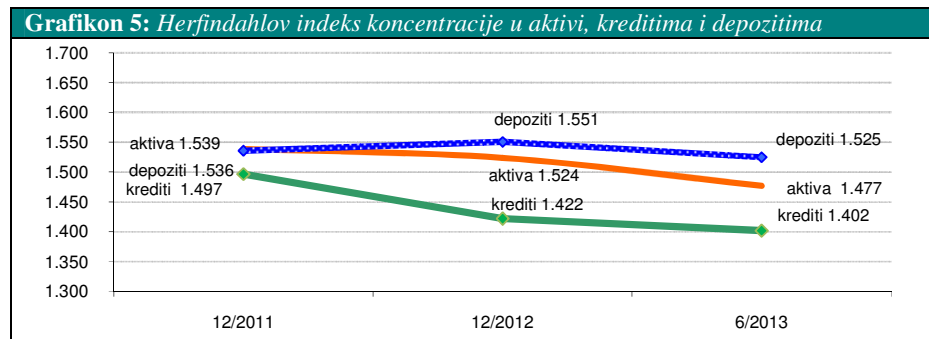
Kod 10 banaka aktiva je veća nego na kraju 2012. godine, dok je kod preostalih sedam banaka aktiva smanjena, stopa pada se kretala u rasponu od 0,5% do 6%. Kod tri najveće banke u sistemu bilansna suma je takođe smanjena, a stope su bile u rasponu između 0,2% i 5,9%. Od ukupnog smanjenja

⁶ Državne banke u "punom bilansu" iskazuju pasivne i neutralne stavke, koje će po izvršenju programa privatizacije preuzeti država. Sa 30.06.2013. godine kod jedne državne banke ove stavke su iznosile 657 miliona KM.

⁷ Vrijednosni papiri za trgovanje, raspoloživi za prodaju i v.p. koji se drže do dospeljeća.

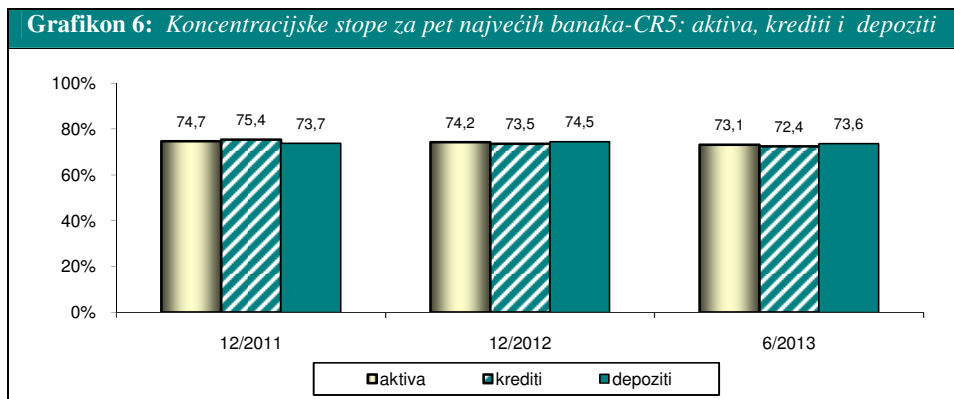
bilansne sume bankarskog sistema (122 miliona KM), na jednu banku kojoj je oduzeta dozvola za rad, odnosi se 50 miliona KM.

Pokazatelj koncentracija u tri najznačajnija segmenta bankarskog poslovanja: u aktivi, kreditima i depozitima je vrijednost Herfindahlova indeksa⁸.

U prvoj polovini 2013. godine Herfindahlov indeks koncentracije u sve tri relevantne kategorije (aktivi, kreditima i depozitima) je smanjen: za aktivu 47, kredite 20 i depozite 26 jedinica, tako da je sa 30. 06. 2013. godine za aktivu iznosio 1.477, kredite 1.402 i depozite 1.525 jedinica, što pokazuje umjerenu koncentraciju⁹.

Drugi pokazatelj koncentracije u bankarskom sistemu je omjer tržišne koncentracije, odnosno koncentracijska stopa¹⁰ (dalje CR), koja pokazuje ukupno učešće najvećih institucija u sistemu u odabranim relevantnim kategorijama: u aktivi, kreditima i depozitima. CR5 je smanjen za tržišno učešće sa 74,2% na 73,1%, kod kredita sa 73,5% na 72,4% i kod depozita sa 74,5% na 73,6%. U posljednje dvije godine vrijednost CR5 je blago smanjena u sve tri kategorije, ali je i dalje evidentna dominacija pet najvećih banaka u sistemu koje „drže“ cca 73% tržišta, kredita i depozita.

⁸ Naziva se još i Hirschmann-Herfindahlov indeks ili HHI, a izračunava se po formuli $HI = \sum_{j=1}^n (S_j)^2$,

a predstavlja zbir kvadrata procentnih udjela konkretne veličine (npr. aktive, depozita, kredita) svih tržišnih učesnika u sistemu. Treba napomenuti da indeks ne raste linearno, te da vrijednost od npr. 3000 ne znači da je koncentracija u sistemu 30%. U hipotetičnom slučaju postojanja samo jedne banke u sistemu, HHI bi bio maksimalnih 10000.

⁹ Ako je vrijednost HHI manja od 1000, smatra se da na tržištu nije prisutna koncentracija, za vrijednost indeksa između 1000 i 1800 jedinica na tržištu je prisutna umjerena koncentracija, a ako je vrijednost HHI iznad 1800, to je pokazatelj postojanja visoke koncentracije.

¹⁰ Engl.: concentration ratio (CR), označava se prema broju institucija koje se uključuju u izračun.

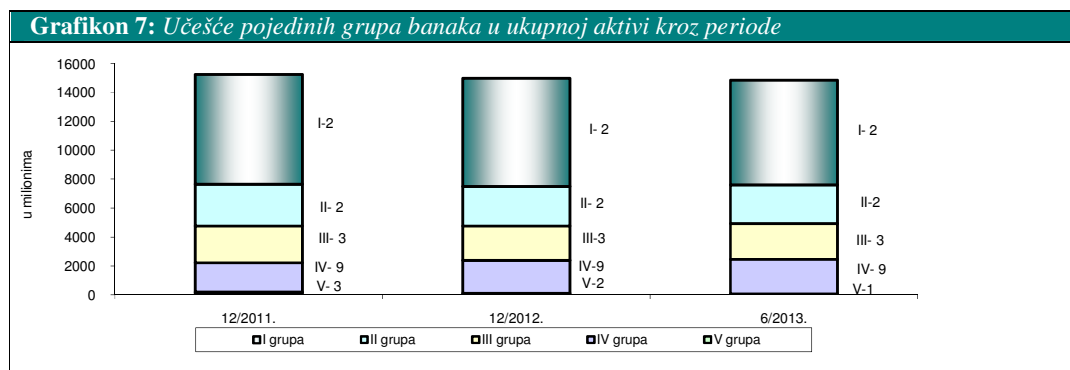
Bankarski sektor može se analizirati i s aspekta nekoliko grupa, formiranih prema veličini aktive¹¹. Promjene u učešću u odnosu na kraj 2012. godine, zabilježene su u svim grupama, što je rezultat promjene aktive kod većine banaka, te oduzimanja bankarske dozvole jednoj banci iz grupe malih banaka (V grupa).

Pad bilansne sume kod tri najveće banke rezultirao je smanjenjem učešća I grupe (dvije najveće banke u sistemu, s aktivom preko tri milijarde KM) sa 49,8% na 48,7%, dok je učešće II grupe (dvije banke s aktivom između jedne i dvije milijarde KM) smanjeno sa 18,3% na 18%. S druge strane, učešće III grupe (tri banke s aktivom između 500 miliona KM i jedne milijarde KM) povećano je za 0,7 procentnih poena, odnosno na 16,6%, a IV grupe od devet banaka (s aktivom između 100 i 500 miliona KM banaka) povećano je za jedan procentni poen i iznosi 16,2%. Učešće posljednje V grupe (aktiva manja od 100 miliona KM), nakon smanjenja sa dvije na jednu banku, zbog oduzimanja bankarske dozvole, smanjeno je na 0,5%.

Iako je došlo do manjih promjena u učešću pojedinih grupa, evidentno je da četiri najveće banke i dalje imaju visoko tržišno učešće od 67%.

U sljedećoj tabeli daje se pregled iznosa i učešća pojedinih grupa banaka u ukupnoj aktivi kroz periode (iznosi su u milionima KM).

IZNOS AKTIVE	31.12.2011.			31.12.2012.			30.06.2013.		
	Iznos	Učešće %	Broj banaka	Iznos	Učešće %	Broj banaka	Iznos	Učešće %	Broj banaka
I- Preko 2.000	7.596	49,7	2	7.476	49,8	2	7.249	48,7	2
II- 1000 do 2000	2.894	19,0	2	2.741	18,3	2	2.680	18,0	2
III- 500 do 1000	2.545	16,7	3	2.379	15,9	3	2.470	16,6	3
IV- 100 do 500	2.030	13,3	9	2.280	15,2	9	2.402	16,2	9
V- Ispod 100	198	1,3	3	115	0,8	2	67	0,5	1
UKUPNO	15.263	100,0	19	14.991	100,0	18	14.868	100,0	17

Pad bilansne sume od 0,8% ili 122 miliona KM, odnosno na nivo od 14,9 milijardi KM na kraju prve polovine 2013. godine, najvećim dijelom rezultat je smanjenja depozita za 0,9% ili 98 miliona KM, kreditnih obaveza za 9,7% ili 111 miliona KM i rasta ispravki vrijednosti za 1,7% ili 17 miliona KM. Na nivou sistema jedino je ukupan kapital imao rast od 2,2% ili 48 miliona KM, što je najviše rezultat povećanja po osnovu tekućeg finansijskog rezultata-dobiti od 83 miliona KM i smanjenja zbog prenosa na obaveze za dividendu (iz dobiti za 2012. godinu kod dvije banke) u iznosu od 31 milion KM. Na kraju prve polovine 2013. godine ukupan kapital je iznosio 2,3 milijarde KM.

Novčana sredstava, nakon pada od 3,7% ili 145 miliona KM, sa 30. 06. 2013. godine iznosila su 3,8 milijardi KM. Ostvareni pad rezultat je navedenog odliva depozita i plaćanja kreditnih obaveza.

¹¹ Banke su podijeljene u pet grupa zavisno od veličine aktive.

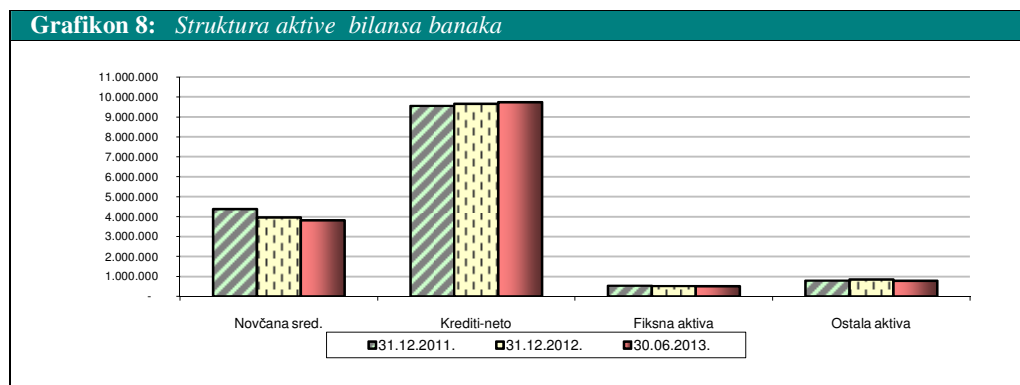
Pozitivan uticaj na novčana sredstva imalo je smanjenje ulaganja u vrijednosne papire od 7,2% ili 40 miliona KM, koja na kraju prve polovine 2013. godine iznose 509 miliona KM, što je učešće u aktivni od svega 3,4%. Nakon blagog rasta od 0,9% ili 98 miliona KM, kreditni portfolio je sa 30. 06. 2013. godine iznosio 10,8 milijardi KM.

Portfolio vrijednosnih papira raspoloživ za prodaju (mali dio se odnosi na portfolio za trgovanje) smanjen je sa 375 miliona KM na 355 miliona KM, a vrijednosni papiri koji se drže do dospelja sa 173 miliona KM na 154 miliona KM. U oba portfolija nalaze se i vrijednosni papiri koje je emitovala Vlada F BiH¹² ukupne vrijednosti sa 30. 06. 2013. godine od 177 miliona KM, te vrijednosni papiri emitenta Vlada Republike Srpske u iznosu od 17 miliona KM. Takođe, u portfoliju za trgovanje nalaze se i dionice čiji su emiteni domaća preduzeća ukupno u iznosu od pet miliona KM. Preostali dio portfolija vrijednosnih papira u iznosu od cca 310 miliona KM odnosi se najvećim dijelom na obveznice država iz EU.

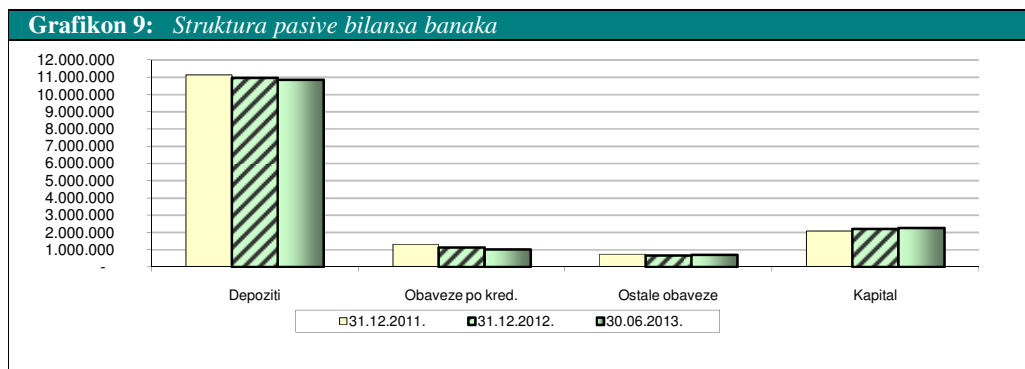
U prvom kvartalu 2013. godine Vlada F BiH emitovala je novu tranšu trezorskih zapisa nominalne vrijednosti 30 miliona KM, sa dospeljem u septembru 2013. godine, dok su prethodne dvije tranše nominalne vrijednosti 60 miliona KM dospjele u maju i junu 2013. godine, tako da trezorski zapisi sa 30. 06. 2013. godine iznose 30 miliona KM, odnosno njihova knjigovodstvena vrijednost 29,8 miliona KM. Takođe, u portfeljima vrijednosnih papira banaka nalaze se i obveznice emitenta Vlade F BiH (emitovane u 2012. godini: prva u maju u iznosu od 80 miliona KM, rok dospelja tri godine, druga u junu i augustu, ukupno 30 miliona KM, rok dospelja pet godina, te treća u septembru u iznosu od 20 miliona KM i s rokom dospelja dvije godine) ukupne nominalne vrijednosti 123 miliona KM. Veći dio trezorskih zapisa i obveznica klasificiran je u portfelj raspoloživ za prodaju (128 miliona KM), a ostatak u portfelj koji se drži do dospelja.

Ako se ukupan portfelj vrijednosnih papira (509 miliona KM) analizira prema izloženosti po zemljama, najveće je učešće BiH (39,1%), zatim Rumunije (16,8%), Austrije (11,5%) Francuske (8,9%), itd.

U sljedećim grafikonima data je struktura najznačajnijih pozicija bilansa banaka.

¹² Sve vrste vrijednosnih papira emitenta Vlada F BiH.

U strukturi pasive bilansa banaka depoziti su s iznosom od 10,9 milijardi KM i učešćem od 73,1% i dalje dominantan izvor finansiranja banaka u Federaciji BiH. Nakon pada od 9,7%, učešće kreditnih obaveza koje iznose 1,03 milijarde KM, smanjeno je sa 7,6% na 6,9%, dok je učešće kapitala, koji je sa 30. 06. 2013. godine iznosio 2,3 milijarde KM, povećano sa 14,8% na 15,2%.

Struktura aktive, kao i izvora, imala je manje promjene vezane za dvije ključne imovinske stavke: povećanje učešća kredita sa 71,1% na 72,4% i smanjenje novčanih sredstava sa 26,4% na 25,7%.

- u 000 KM-

Tabela 11: Novčana sredstva banaka

NOVČANA SREDSTVA	31.12.2011.		31.12.2012.		30.06.2013.		INDEKS	
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	4/2	6/4
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Gotov novac	371.309	8,5	411.726	10,4	367.291	9,6	111	89
RR kod CB BiH	2.351.811	53,7	2.130.626	53,8	2.198.769	57,6	91	103
Računi kod depoz.inst.u BiH	20.618	0,5	1.930	0,0	23.852	0,6	9	1236
Računi kod depoz.inst.u inostr.	1.633.479	37,3	1.417.857	35,8	1.226.642	32,2	87	87
Novč. sred. u procesu naplate	859	0,0	442	0,0	558	0,0	51	126
UKUPNO	4.378.076	100,0	3.962.581	100,0	3.817.112	100,0	91	96

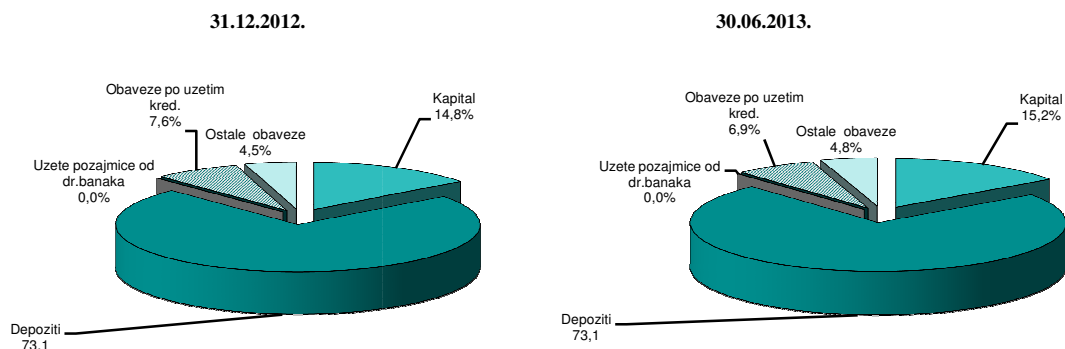
Novčana sredstva banaka na računu rezervi kod CB BH u posmatranom periodu 2013. godine povećana su za 3% ili 68 miliona KM i sa 30. 06. 2013. godine iznosila su 2,2 milijarde KM ili 57,6% ukupnih novčanih sredstava (na kraju 2012. godine 53,8%). Sredstva banaka na računima kod depozitnih institucija u inostranstvu su imala značajan pad od 13% ili 191 milion KM i iznosila su 1,2 milijarde KM ili 32,2% ukupnih novčanih sredstava (na kraju 2012. godine 35,8%). Banke su u trezoru i blagajnama, nakon pada od 11% ili 44 miliona KM, sa 30. 06. 2013. godine imale gotovog novca u iznosu od 367 miliona KM, što je 9,6% ukupnih novčanih sredstava.

Navedena kretanja imala su uticaj na promjenu valutne strukture novčanih sredstava: učešće domaće valute u posmatranom periodu povećano je sa 60,4% na 64,8%, a za istu promjenu je smanjeno učešće sredstava u stranoj valuti.

2. 1. 1. Obaveze

Struktura pasive (obaveze i kapital) u bilansu stanja banaka sa 30. 06. 2013. godine daje se u sljedećem grafikonu:

Grafikon 10: Struktura pasive banaka

U posmatranom periodu učešće depozita (73,1%), kao najznačajnijeg izvora finansiranja banaka, ostalo je nepromijenjeno, dok je učešće kreditnih obaveza, drugog po visini izvora finansiranja, smanjeno sa 7,6% na 6,9%.

Iako su depoziti u prvoj polovini 2013. godine zabilježili pad od 0,9% ili 98 miliona KM, učešće je ostalo isto kao na kraju 2012. godine, tako da su depoziti sa 30. 06. 2013. godine iznosili 10,9 milijardi KM, te su i dalje najveći izvor finansiranja banaka u Federaciji BiH. Treba napomenuti da su u maju 2013. godine Federaciji BiH doznačena sredstva III tranše po osnovu stand-by aranžmana sa MMF u iznosu od 50,5 miliona KM, a sredstva IV tranše u istom iznosu 01. 07. 2013. godine.

Drugi po visini izvor su kreditna sredstva u iznosu od 1,03 milijarde KM, koje su banke dobile najvećim dijelom zaduživanjem kod stranih finansijskih institucija. U posljednje tri godine, zbog uticaja finansijske i ekonomske krize, banke su se znatno manje zaduživale u inostranstvu, a plaćanjem dospjelih obaveza ovi izvori su smanjeni za cca 50% (na kraju 2008. godine iznosili su 2,18 milijardi KM). U 2012. godini pad je iznosio 13,5% ili 178 miliona KM, a u prvoj polovini 2013. godine 9,7% ili 111 miliona KM. Ako se kreditnim obavezama dodaju i subordinirani krediti u iznosu od 111 miliona KM, koje su banke povukle u cilju jačanja kapitalne osnove i adekvatnosti kapitala, ukupna kreditna sredstva u izvorima imaju učešće od 8%.

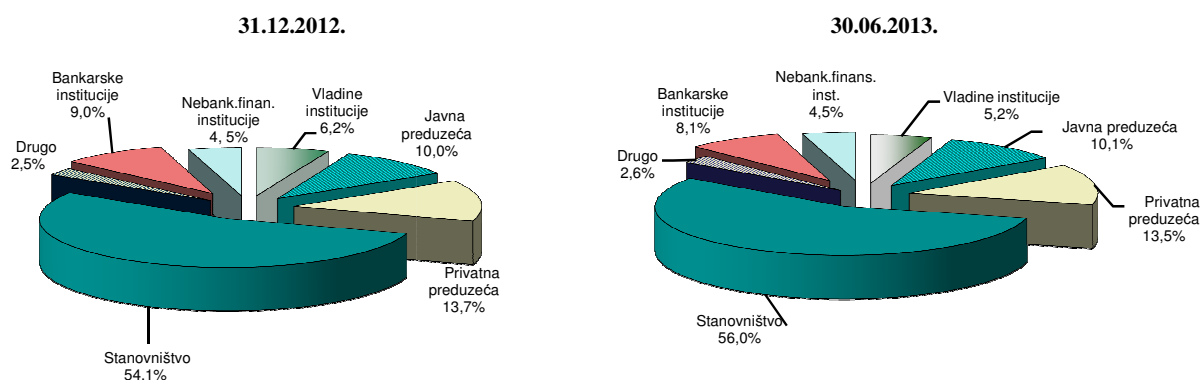
Banke su sa 30. 06. 2013. godine imale najveće obaveze prema sljedećim kreditorima (sedam od ukupno 35), na koje se odnosi 75% ukupnih kreditnih obaveza: European Investment Bank (EIB), European fund for Southeast Europe (EFSE), TC ZIRAAT BANKASI A.S. (Turska), UniCredit Bank Austria AG, EBRD, Council of Europe Development Bank i World Bank (WB).

Kapital je sa 30. 06. 2013. godine iznosio 2,3 milijarde KM, što je za 2,2% ili 48 miliona KM više nego na kraju 2012. godine, a rast je ostvaren najvećim dijelom kao neto rezultat povećanja po osnovu tekućeg finansijskog rezultata-dobiti (83 miliona KM) i smanjenja zbog prenosa na obaveze za dividendu iz dobiti za 2012. godinu (31 milion KM).

Prema dostavljenim podacima banaka, od ukupnog iznosa depozita na kraju posmatranog perioda 2013. godine samo 7% se odnosi na depozite prikupljene u organizacionim dijelovima banaka iz Federacije BiH u Republici Srpskoj i Brčko Distriktu.

- u 000 KM-

SEKTORI	31.12.2011.		31.12.2012.		30.06.2013.		INDEKS	
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	4/2	6/4
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Vladine institucije	705.805	6,3	682.313	6,2	564.761	5,2	97	83
Javna preduzeća	1.413.686	12,7	1.090.870	10,0	1.093.702	10,1	77	100
Privatna preduzeća i druš.	1.462.767	13,1	1.501.232	13,7	1.465.419	13,5	103	98
Bankarske institucije	1.280.463	11,5	981.562	9,0	882.797	8,1	77	90
Nebankarske finans.instit.	483.504	4,3	493.689	4,5	490.101	4,5	102	99
Građani	5.530.461	49,7	5.933.071	54,1	6.087.952	56,0	107	103
Ostalo	247.989	2,4	278.264	2,5	278.264	2,6	112	100
UKUPNO	11.124.675	100,0	10.961.001	100,0	10.862.996	100,0	99	99

Grafikon 11: Sektorska struktura depozita

U posmatranom periodu 2013. godine došlo je do manjih promjena u sektorskoj strukturi depozita, koje su, s jedne strane, najvećim dijelom rezultat smanjenja sredstava vladinih institucija, bankarskih institucija i privatnih preduzeća, a s druge strane, rasta depozita stanovništva.

Iako je uticaj ekonomske i finansijske krize prisutan već četiri godine, a negativni efekti vidljivi u većini poslovnih segmenata banaka, treba istaći da su u tom periodu depoziti stanovništva imali kontinuiran rast, odnosno povećani su sa 4,18 milijardi KM, koliko su iznosili na kraju 2008. godine, na nivo od preko šest milijardi sa 30. 06. 2013. godine, što je visok rast od 46% ili 1,9 milijardi KM. U prvoj polovini 2013. godine stopa rasta iznosila je 3% ili 155 miliona KM. Depoziti ovog sektora s iznosom od 6,1 milijarda KM, zbog navedenog, ali i zbog pada depozita drugih sektora, povećali su učešće u ukupnim depozitima sa 54,1% na 56%, tako da su i dalje najveći izvor finansiranja banaka.

Drugi po visini i učešću sektorski izvor su depoziti privatnih preduzeća, koji su u toku 2012. godine imali veće oscilacije (u prvoj polovini visok pad, u drugoj polovini godine rast), odnosno kumulativno ostvaren je rast od 3% ili 38 miliona KM. Značajan pad 8% ili 120 miliona KM zabilježen je i u prvom kvartalu 2013. godine, dok je u drugom došlo do rasta od 6% ili 85 miliona KM, tako da je kumulativno u prvoj polovini 2013. godine ipak ostvaren pad od 2% ili 36 miliona KM, što je još jedan pokazatelj uticaja ekonomske krize na realni sektor.

S druge strane, depoziti javnih preduzeća, nakon visokog pada od 23% ili 323 miliona KM u 2012. godini, na kraju prve polovine 2013. godine, s nepromijenjenim iznosom od 1,1 milijarda KM i učešćem 10,1% u odnosu na kraj 2012. godine, su treći sektorski izvor.

¹³ Podaci iz popratnog obrasca BS-D koji banke dostavljaju kvartalno uz bilans stanja po shemi FBA.

Depoziti bankarskih institucija su od kraja 2007. godine pa sve do III kvartala 2011. godine bili po visini drugi sektorski izvor u depozitnom potencijalu banaka. Trend rasta bio je prisutan do sredine 2009. godine, kada su dostigli najveći iznos od 2,3 milijarde KM i učešće od 21,4% u ukupnim depozitima. Nakon toga, pod uticajem krize, smanjenog obima kreditiranja i viška likvidnosti, dolazi do povlačenja depozitnih sredstava matičnih grupacija, što rezultira i padom učešća. Međutim, nakon pada u IV kvartalu 2011. godine od 19% ili 294 miliona KM, došlo je i do pada učešća na 11,5%, što je bilo četvrto po visini sektorsko učešće na kraju 2011. godine. U 2012. godini nastavljen je trend pada sa stopom od 23% ili 299 miliona KM, a u prvoj polovini 2013. godine takođe je došlo do značajnog smanjenja depozita ovog sektora za 10% ili 99 miliona KM. Negativna kretanja u nivou sredstava ovog sektora najvećim dijelom su rezultat smanjenja zaduženosti, odnosno povrat sredstava grupacijama u čijem su vlasništvu banke u F BiH.

Na kraju prve polovine 2013. godine depoziti bankarskih institucija iznosili su 883 miliona KM, što je 8,1% ukupnih depozita. Ova sredstva su za 148 miliona KM manja od kreditnih obaveza, koje su, nakon depozita, drugi po značaju izvor finansiranja banaka u F BiH. Iz navedenih podataka može se zaključiti da je zaduživanje banaka iz F BiH u inostranstvu značajno smanjeno, posebno depozitna sredstva matičnih grupacija. S obzirom da je isti trend smanjenja prisutan i kod kreditnih obaveza, banke se ponovo suočavaju s problemom održavanja ročne usklađenosti, što je uzrokovano nepovoljnom ročnošću domaćih depozitnih sredstava, zbog čega moraju u narednom periodu osigurati kvalitetnije izvore po ročnosti, kako bi se nastavio trend rasta kreditnih plasmana.

Treba istaći da se 92% ili 815 miliona KM depozita bankarskih institucija odnosi na depozite banaka iz grupacije (uglavnom dioničara). Finansijska podrška grupacije prisutna je u osam banaka u F BiH, s napomenom da je ipak koncentrisana u pet velikih banaka (95%). Na ovaj način u ranijem periodu banke u većinskom stranom vlasništvu imale su finansijsku podršku i osiguran priliv novih sredstava za finansiranje od strane grupe čije su članice. Ako se ovim sredstvima dodaju i kreditne obaveze i subordinisani dugovi (stavke u dopunskom kapitalu), finansijska podrška banaka iz grupacije je veća (kod deset banaka), sa 30. 06. 2013. godine iznosi 1,2 milijarde KM ili 8,1% ukupne pasive bankarskog sektora. U ukupnim depozitima sredstva iz grupacije imaju učešće od 7,5% (na kraju 2012. godine 7,3%), a u ukupnim kreditnim obavezama 24,5% su kreditne obaveze prema grupaciji (učešće je manje za 4,6 procentnih poena). U odnosu na kraj 2012. godine ova sredstva su smanjena za značajnih 13,9% ili 194 miliona KM (u 2012. godini pad je iznosio 21,7% ili 387 miliona KM), najvećim dijelom po osnovu redovnih dospjeća (depoziti su smanjeni za 11,4% ili 105 miliona KM, kreditne obaveze za 23,1% ili 77 miliona KM i subordinirani krediti za 8,2% ili 12 miliona KM).

S obzirom da su zbog ekonomske krize kreditne aktivnosti banaka znatno smanjene, što je rezultiralo visokom likvidnošću, te dobrom kapitaliziranošću većine banaka u F BiH koje su u vlasništvu stranih bankarskih grupacija, trend smanjenja izloženosti prema grupaciji iz prethodne dvije godine nastavljen je i u 2013. godini, i to u segmentu depozitnih izvora, dok se kreditni izvori najvećim dijelom smanjuju po osnovu redovnih plaćanja dospjelih obaveza. Zbog nepovoljnih dešavanja u ekonomijama zemalja iz kojih su vlasnici banaka iz F BiH i problema s kojima se suočavaju te zemlje, a posljedično i finansijski sistemi i bankarske grupacije, kao i mjere koje je država Austrija poduzela u cilju jačanja održivosti poslovnih modela velikih međunarodnih aktivnih austrijskih banaka, a time i očuvanja kreditnog rejtinga zemlje¹⁴, evidentno je da je finansijska podrška matičnih grupacija značajno reducirana, tako da će se kreditni rast u narednom periodu u F BiH morati više finansirati iz rasta domaćih izvora.

¹⁴ Suština mjera je da je kreditna aktivnost supsidijara austrijskih banaka u centralnoj, istočnoj i jugoistočnoj Evropi (CESEE) uvjetovana pojačanim održivim finansiranjem iz domaćih izvora.

U uvjetima krize i otežanog pristupa tržištu novca i novim sredstvima, rasta likvidnosnog rizika kao rezultata pogoršanja naplativosti kredita i rasta nenaplativih potraživanja, nezadovoljavajuće ročne strukture domaćih depozitnih izvora, očekivanog daljeg smanjenja stranih izvora finansiranja, problem nepovoljne ročne strukture izvora finansiranja, primarno depozita, kao i njihovog rasta, u narednom periodu biće u fokusu kod većine banaka.

Depoziti ostalih sektora su takođe imali manje promjene u iznosu i učešću, a najveću promjenu imali su depoziti vladinih institucija, koji su u posmatranom periodu smanjeni za 17% ili 118 miliona KM. Pad bi bio još veći da Federaciji BiH nisu doznačena sredstva treće tranše po osnovu stand-by aranžmana sa MMF u petom mjesecu 2013. godine u iznosu od 50,5 miliona KM, s napomenom da su sredstva IV tranše u istom iznosu doznačena 01. 07. 2013. godine. Depoziti ovog sektora sa 30. 06. 2013. godine iznose 565 miliona KM ili 5,2% ukupnih depozita.

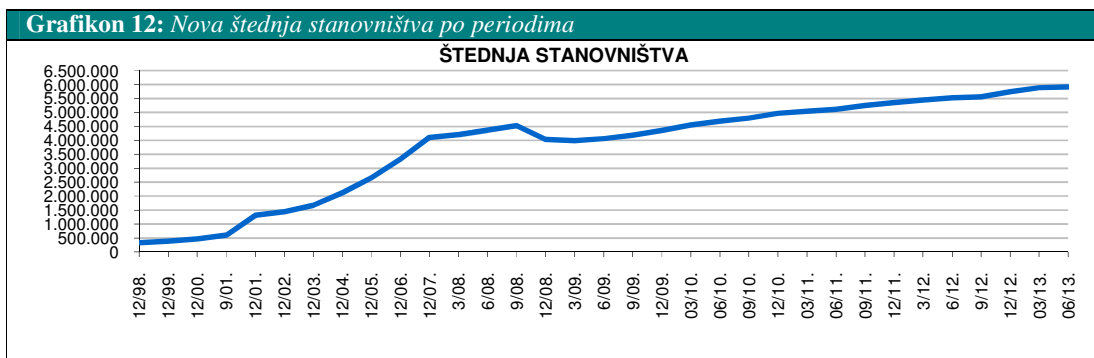
Valutna struktura depozita sa 30. 06. 2013. godine neznatno je promijenjena: depoziti u stranoj valuti (sa dominantnim učešćem EURO) u iznosu od 5,8 milijardi KM smanjili su učešće sa 54% na 53,4%, a depoziti u domaćoj valuti iznosili su 5,06 milijardi KM, što je učešće od 46,6%.

Struktura depozita prema porijeklu deponata na kraju prve polovine 2013. godine bila je sljedeća: sredstva rezidenata imala su učešće 89,4%, a nerezidenata 10,6% (na kraju 2012. godine: 88,7% i 11,3%). Do promjene učešća je došlo zbog pada depozita nerezidenata u prvoj polovini 2013. godine za 7,6% ili 94 miliona KM, odnosno na nivo od 1,15 milijardi KM. Depoziti nerezidenata u posljednje četiri godine imaju kontinuirani pad, što je rezultat povlačenja, odnosno povrata depozita „majke“ ili članica grupacije, na koje se najvećim dijelom i odnose sredstva nerezidenata. Najveće učešće od 22,1% i nominalni iznos od 2,31 milijardu KM depoziti nerezidenata imali su na kraju 2008. godine.

Štedni depoziti, kao najznačajniji segment depozitnog i finansijskog potencijala banaka, u šest mjeseci 2013. godini imali su rast od 3% ili 171 milion KM i sa 30. 06. 2013. godine iznosili su 5,93 milijarde KM.

Tabela 13: Nova štednja stanovništva po periodima

BANKE	I Z N O S (u 000 K M)			I N D E K S	
	31.12.2011.	31.12.2012.	30.06.2013.	3/2	4/3
1	2	3	4	5	6
Državne	50.259	58.050	60.126	116	104
Privatne	5.311.178	5.698.300	5.867.236	107	103
UKUPNO	5.361.437	5.756.350	5.927.362	107	103

U tri najveće banke nalazi se 66% štednje, dok devet banaka ima pojedinačno učešće manje od 2%, što iznosi 10% ukupne štednje u sistemu.

Od ukupnog iznosa štednje 36% se odnosi na štedne depozite u domaćoj valuti, a 64% u stranoj.

Tabela 14: Ročna struktura štednih depozita stanovništva po periodima								
BANKE	I Z N O S (u 000 K M)						INDEKS	
	31.12.2011.		31.12.2012.		30.06.2013.		3/2	4/3
	1	2	3	4	5	6		
Kratkoročni štedni depoziti	2.606.732	48,6%	2.656.934	46,2%	2.749.120	46,4%	102	103
Dugoročni štedni depoziti	2.754.705	51,4%	3.099.416	53,8%	3.178.242	53,6%	113	103
UKUPNO	5.361.437	100,0 %	5.756.350	100,0 %	5.927.362	100,0 %	107	103

Ročna struktura štednih depozita u prvoj polovini 2013. godine neznatno je promijenjena rastom kratkoročnih depozita za 3% ili 92 miliona KM, dok su dugoročni depoziti ostvarili rast od 3% ili 79 miliona KM, što je rezultiralo neznatnom promjenom učešća dugoročnih depozita sa 53,8% na 53,6%.

Dugogodišnji kontinuirani rast i pozitivni trendovi u segmentu štednje u bankama u F BiH, rezultat su, s jedne strane, jačanja sigurnosti i stabilnosti ukupnog bankarskog sistema za što je od ključnog značaja postojanje funkcionalne, efektivne i efikasne bankarske supervizije koju provodi FBA, a s druge strane, postojanje sistema osiguranja depozita, čiji je osnovni cilj povećanje stabilnosti bankarskog, odnosno finansijskog sektora i zaštita štediša. U cilju očuvanja i jačanja povjerenja građana u sigurnost i stabilnost bankarskog sistema u BiH, u decembru 2008. godine iznos osiguranog depozita povećan je na 20.000 KM. Nakon toga pokrenuta je inicijativa za povećanje osiguranog depozita, tako da je od 01. 04. 2010. godine isti povećan na 35.000 KM, a sve poduzete aktivnosti su usmjerene na smanjenje utjecaja globalne ekonomske krize na bankarski i ukupni ekonomski sistem F BiH i BiH.

Sa 30. 06. 2013. godine ukupno 16 banaka iz Federacije BiH je uključeno u program osiguranja depozita (imaju licencu Agencije za osiguranje depozita u BiH). Jedna banka ne može aplicirati za prijem, jer ne neispunjava kriterijume koje je propisala Agencija za osiguranje depozita BH (zbog postojećeg kompozitnog ranga).

2.1.2. Kapital - snaga i adekvatnost

Kapital¹⁵ banaka u F BiH na dan 30. 06. 2013. godine iznosio je 2,2 milijarde KM.

-u 000 KM-

Tabela 15: Regulatorni kapital									
O P I S	31.12.2011.		31.12.2012.		30.06.2013.		INDEKS		
	1	2	3	4	5 (3/2)	6 (4/3)			
1.a.Osnovni kapital prije umanjenja	2.008.081		1.913.841		1.971.899		95	103	
1.1. Dionički kapital-obične i trajne nekum.dion.	1.190.482		1.198.516		1.169.215		101	98	
1.2. Iznos emisionih ažia	136.485		136.485		136.485		100	100	
1.3.Rezerve i zadržana dobit	681.114		578.840		666.199		85	115	
1.b.Odbitne stavke	353.960		191.304		168.953		54	88	
1.1. Nepokriveni gubici iz ranijih godina	251.187		120.740		112.610		48	93	
1.2. Gubitak iz tekuće godine	45.512		17.818		5.813		39	33	
1.3. Trezorske dionice	81		156		156		192	100	
1.4.. Iznos nematerijalne imovine	57.180		52.590		50.374		92	96	
1. Osnovni kapital (1a-1b)	1.654.121	78%	1.722.537	79%	1.802.946	81%	104	105	
2. Dopunski kapital	466.968	22%	467.100	21%	422.610	19%	100	90	
2.1. Dion.kapital-trajne prior.kumul.dion.	3.090		3.090		3.091		100	100	
2.2. Opće rezerve za kreditne gubitke	212.248		211.433		214.512		100	101	
2.3. Iznos revidirane tekuće dobiti	62.564		67.243		29.945		107	45	
2.4. Iznos subordinisanih dugova najviše do 50% iznosa osn.kap.	139.754		120.264		110.577		86	92	
2.5. Stavke trajnog karaktera	49.312		65.070		64.485		132	99	
3. Kapital (1 + 2)	2.121.089	100%	2.189.637	100%	2.225.556	100%	103	102	
4. Odbitne stavke od kapitala	37.794		98.848		138.446		261	140	
4.1. Ulozi banke u kap.dr.pravnih lica koji prelazi 5% osn.kap.	18.408		3.043		2.909		17	96	
4.2. Iznos nedostajućih rezervi za kreditne gub.po regulat.zahtjev	19.386		95.720		135.537		494	142	
4.3. Ostale odbitne stavke	-		85		0		N/a	N/a	
5. Neto kapital (3- 4)	2.083.295		2.090.789		2.087.110		100	100	

¹⁵ Regulatorni kapital definiran čl. 8. i 9. Odluke o minimalnim standardima za upravljanje kapitalom banaka („Službene novine Federacije BiH”, broj 3/03, 18/03, 53/06, 55/07, 81/07, 6/08, 86/10, 70/11).

U prvoj polovini 2013. godine kapital¹⁶ je povećan za 2% ili 36 miliona KM u odnosu na 2012. godinu, a promjene u osnovnom i dopunskom kapitalu su uticale na izmjenu strukture regulatornog kapitala. Osnovni kapital je povećan za 5% ili 80 miliona KM, a učešće je povećano sa 79% na 81%, dok je dopunski smanjen za 10% ili 45 miliona KM, a učešće sa 21% na 19%.

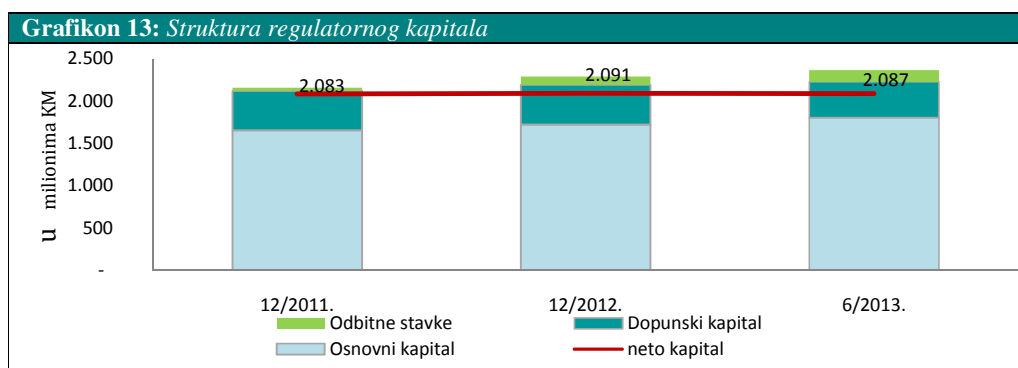
Rast osnovnog kapitala je najvećim dijelom po osnovu djelimičnog uključivanja ostvarene dobiti za 2012. godinu. Nakon provođenja zakonske procedure donošenja i usvajanja odluka od strane skupštine banaka, ostvarena dobit u iznosu od 128 miliona KM (14 banaka) raspoređena je na sljedeći način: 75% ili 96 miliona KM u osnovni kapital (zadržanu dobit i rezerve), dvije banke su dio dobiti u iznosu od jedan milion KM usmjerile za djelimično pokriće ranijih gubitaka, dok su dvije banke 31 milion KM izdvojile za isplatu dividende. Na promjene osnovnog kapitala uticalo je i sljedeće: likvidacija jedne banke u privremenoj upravi (smanjenje od četiri miliona KM), po nalogu FBA isključenje iz kapitala kod jedne banke iznosa od pet miliona KM, te povećanje po osnovu dokapitalizacije jedne banke u iznosu od četiri miliona KM.

Odbitne stavke (koje umanjuju osnovni kapital) su smanjene za 22 miliona KM i to najviše po osnovu smanjenja nepokrivenih gubitaka jedne banke koja je u likvidaciji (24 miliona KM), djelimičnog pokrića nepokrivenih gubitaka kod tri banke u iznosu od dva miliona KM, smanjenja nematerijalne imovine za dva miliona KM, te povećanja tekućeg gubitka od šest miliona KM.

Dopunski kapital je smanjen za 10% ili 45 miliona KM, s većim promjenama u strukturi: dio dobiti za 2012. godinu u iznosu od 67 miliona KM prenesena je u osnovni kapital, subordinisani dugovi (redovne otplate dospjelih obaveza) smanjeni su za 10 miliona KM, stavke trajnog karaktera smanjene za 0,6 miliona KM, dok su opšte rezerve povećane za tri miliona KM. Jedna banka je tekuću revidiranu dobit u iznosu od 30 miliona KM uključila u dopunski kapital.

Izmjenom regulative od kraja 2011. godine u odbitne stavke od kapitala uključena je nova obračunska stavka: nedostajuće rezerve za kreditne gubitke po regulatornom zahtjevu (razlika između potrebnih regulatornih rezervi za kreditne gubitke po bilansnim i vanbilansnim stavkama¹⁷ i rezervi za kreditne gubitke formiranih iz dobiti), koja je sa 30. 06. 2013. godine iznosila 135 miliona KM, što je za 42% ili 40 miliona KM više nego na kraju 2012. godine.

U narednom grafikonu je data struktura regulatornog kapitala.

Neto kapital je, kao rezultat navedenih promjena, a posebno negativnog uticaja povećanja iznosa nedostajućih RKG, ostao na istom nivou, odnosno smanjen je za svega četiri miliona KM i sa 30. 06. 2013. godine iznosi 2,1 milijardu KM.

¹⁶ Izvor podataka je kvartalni Izvještaj o stanju kapitala banaka (Obrazac 1-Tabela A), propisan Odlukom o minimalnim standardima za upravljanje kapitalom banaka.

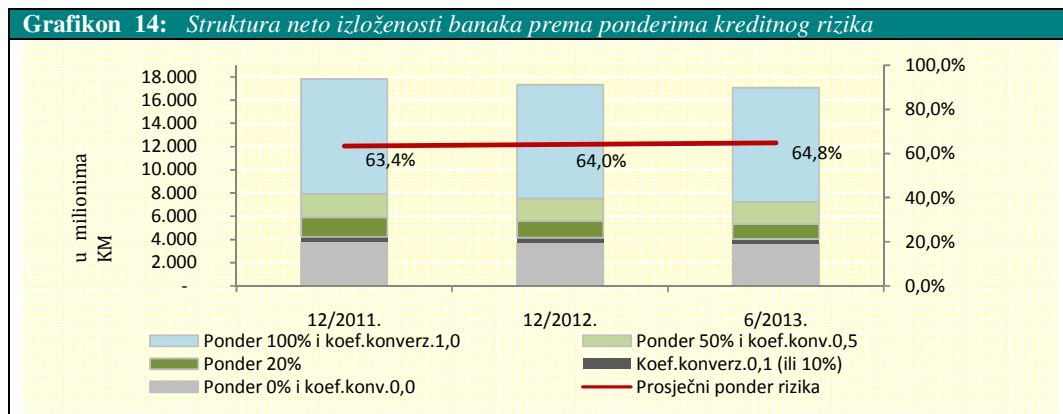
¹⁷ Banka iskazuje potrebne regulatorne rezerve kada je ispravka vrijednosti (po MRS-u) manja od obračunatih regulatornih rezervi, što se utvrđuje na nivou pojedinačnog dužnika. Ovu metodologiju banke su počele primjenjivati sa 30. 06. 2012. godine.

Adekvatnost kapitaliziranosti pojedinačnih banaka, odnosno ukupnog sistema, zavisi, s jedne strane, od nivoa neto kapitala, a s druge, od ukupnih ponderisanih rizika (rizikom ponderisane aktive i ponderisanog operativnog rizika).

U narednoj tabeli daje se struktura neto izloženosti banaka prema ponderima kreditnog rizika, odnosno koeficijenta konverzije za vanbilansne stavke.

-u 000 KM-

Tabela 16: Struktura neto izloženosti banaka prema ponderima kreditnog rizika					
O P I S	31.12.2011.	31.12.2012.	30.06.2013.	INDEKS	
1	2	3	4	5 (3/2)	6 (4/3)
UKUPNA IZLOŽENOST (1+2):	17.814.140	17.310.579	17.057.888	97	99
1 Aktiva bilansa stanja	14.987.978	14.568.957	14.407.149	97	99
2. Vanbilansne pozicije	2.826.162	2.741.622	2.650.739	97	97
RASPORED PO PONDERIMA RIZIKA I KOEFICIJENTIMA KONVERZIJE					
Ponder 0%	3.721.678	3.647.306	3.630.325	98	100
Ponder 20%	1.674.585	1.460.689	1.286.131	87	88
Ponder 50%	83.165	53.155	60.552	64	114
Ponder 100%	9.508.550	9.407.807	9.430.141	99	100
Koef.konverzije 0,0	54.529	51.131	42.547	94	83
Koef.konverzije 0,1	445.006	449.627	370.368	101	82
Koef.konverzije 0,5	1.938.361	1.867.703	1.867.371	96	100
Koef.konverzije 1,0	388.266	373.161	370.453	96	99
RIZIK PONDERISANE AKTIVE I KREDITNIH EKVIVALENATA	11.286.997	11.078.498	11.058.821	98	100
Prosječni ponder rizika	63,4%	64,0%	64,8%	101	101

Ukupna neto izloženost banaka koja se ponderira, u prvoj polovini 2013. godine je smanjena za 1% ili 253 miliona KM, na što je najviše uticao pad bilansnih stavki (uglavnom stavke koje se ponderišu sa ponderom rizika 20%, najviše potraživanja od banaka iz zemalja zone A), i djelimično vanbilansnih stavki (najviše s koeficijentom konverzije 0,1), što je uticalo da rizik ponderisane aktive i kreditnih ekvivalenata ima isti smjer, odnosno blagi pad od 20 miliona KM (sa 11,08 milijardi KM na 11,06 milijardi KM), dok je prosječni ponder rizika povećan sa 64% na 64,8%.

Suprotno kretanje od rizikom ponderisane aktive i kreditnih ekvivalenata imao je ponderisani operativni rizik (POR), koji je povećan za 1% i iznosi 981 milion KM. Sve to je rezultiralo blagim smanjenjem ukupnih ponderisanih rizika.

Sa 30. 06. 2013. godine učešće ponderisane aktive izložene kreditnom riziku iznosilo je 92%, a operativnom riziku 8%.

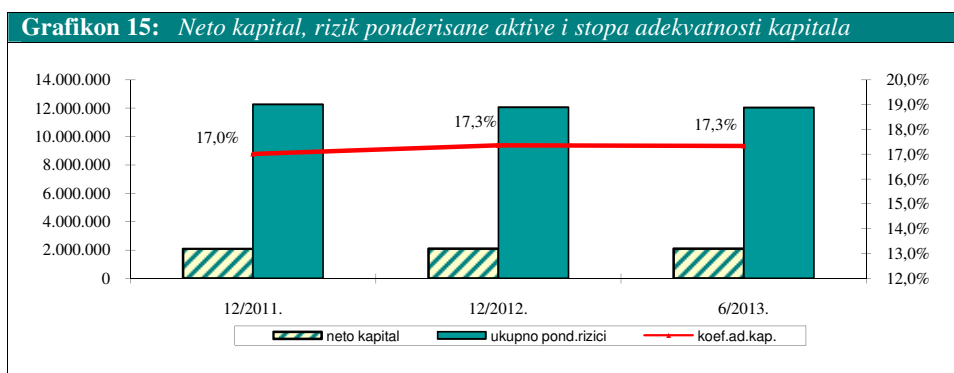
Stopa kapitaliziranosti banaka, izražena kao odnos kapitala i aktive, sa 30. 06. 2013. godine iznosila je 14%, što je za 0,4 procentna poena više nego na kraju 2012. godine.

Jedan od najvažnijih pokazatelja snage i adekvatnosti kapitala¹⁸ banaka jeste koeficijent adekvatnosti kapitala, izračunat kao odnos neto kapitala i rizikom ponderisane aktive. Ovaj koeficijent je na nivou bankarskog sektora sa 30. 06. 2013. godine iznosio 17,3%, što je na istom nivou kao na kraju 2012. godine.

Iako je poslovanje bankarskog sektora već četiri godine pod jakim uticajem ekonomske krize, odnosno nepovoljnih makroekonomskih i finansijskih kretanja, kako u zemljama eurozone, tako i u zemljama u neposrednom okruženju, kao i zbog slabog ekonomskog oporavka realnog sektora i ukupne ekonomije u BiH, adekvatnost kapitala bankarskog sektora održana je kontinuirano iznad 16%, a posljednje dvije godine iznad 17%. Razlog tome je, s jedne strane, stagnacija kreditnog rasta i pad ukupnih ponderisanih rizika, a s druge strane, banke su zadržale najveći dio ostvarene dobiti u prethodnim godinama u kapitalu, a nekoliko banaka je dodatnim kapitalnim injekcijama poboljšalo nivo kapitaliziranosti. Međutim, problemi vezani za porast nekvalitetnih plasmana i dio koji nije pokriven rezervama za kreditne gubitke (neto nekvalitetna aktiva) može u narednom periodu značajno uticati na slabljenje kapitalne osnove kod nekih banaka, ukoliko se nastave negativni trendovi u kvalitetu aktive i pogoršanje i rast nenaplativih plasmana. To se vidi iz sljedećih podataka: na kraju 2008. godine neto nekvalitetna aktiva je iznosila 197 miliona KM, a koeficijent (u odnosu na osnovni kapital) 13,2%, da bi na kraju prve polovine 2013. godine neto nekvalitetna aktiva dostigla iznos od 454 miliona KM, a koeficijent 25,2%. Takođe, prema postojećoj regulativi banke ne izračunavaju kapitalni zahtjev za tržišne rizike, zbog čega je stopa adekvatnosti kapitala veća.

- 000 KM-

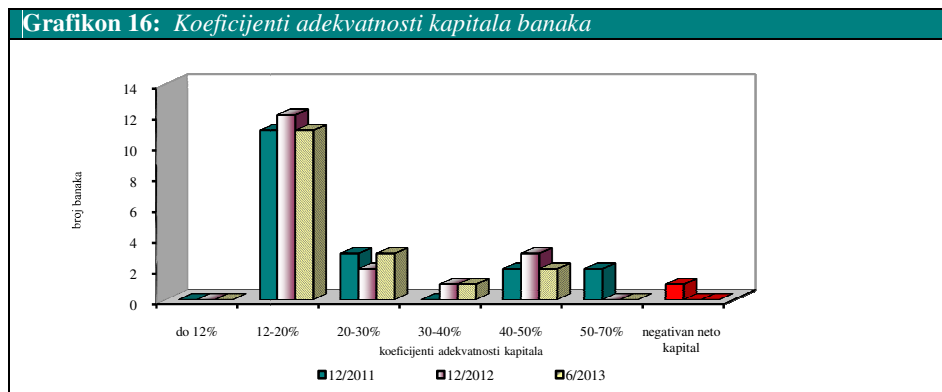
Tabela 17: Neto kapital, ukupni ponderisani rizici i stopa adekvatnosti kapitala					
OPIS	31.12.2011.	31.12.2012.	30.06.2013.	INDEKS	
1	2	3	4	5(3/2)	6(4/3)
1. NETO KAPITAL	2.083.295	2.090.789	2.087.110	100	100
2. RIZIK PONDERISANE AKTIVE I KRED. EKVIVALENATA	11.286.997	11.078.498	11.058.821	98	100
3. POR (PONDERISANI OPERATIVNI RIZIK)	965.932	974.201	981.318	101	101
4. UKUPNI PONDERISANI RIZICI (2+3)	12.252.929	12.052.699	12.040.139	98	100
5. STOPA NETO KAPITALA (ADEKVATNOSTI KAPITALA) (1/4)	17,0%	17,3%	17,3%	102	100

Stopa adekvatnosti kapitala bankarskog sistema sa 30. 06. 2013. godine od 17,3% je i dalje znatno više od zakonskog minimuma (12%) i predstavlja zadovoljavajuću kapitaliziranost ukupnog sistema

¹⁸ Zakonom propisana minimalna stopa adekvatnosti kapitala iznosi 12%.

za postojeći nivo izloženosti rizicima i jaku osnovu i temelj za očuvanje njegove sigurnosti i stabilnosti.

Svih 17 banaka u F BiH sa 30. 06. 2013. godine imalo je koefficijent adekvatnosti kapitala veći od zakonom propisanog minimuma od 12%. Prema analitičkim podacima na kraju prve polovine 2013. godine 14 banaka je imalo stopu adekvatnosti kapitala nižu nego na kraju 2012. godine, u rasponu od 0,3 do 10,2 procentna poena, a kod tri banke je bolja nego na kraju 2012. godine.

U nastavku se daje pregled stopa adekvatnosti kapitala u odnosu na zakonski minimum od 12%:

- 6 banaka ima stopu između 12,5% i 15,5%,
- 5 banaka ima stopu između 16,5% i 18,8%,
- 3 banke imaju stopu između 20,1% i 27,0% i
- 3 banke imaju adekvatnost između 37,8% i 47,6%.

FBA je, vršeći nadzor poslovanja i finansijskog stanja banaka u FBiH, u skladu sa zakonskim ovlastima, a u cilju jačanja sigurnosti i banaka pojedinačno i sistema u cjelini, nalogala bankama poduzimanje odgovarajućih aktivnosti na jačanju kapitalne osnove i osiguranju kapitala adekvatnog visini i profilu postojeće i potencijalne izloženosti svim rizicima koji su imanentni bankarskom poslovanju. Jedna od mjera koje je FBA poduzela u cilju očuvanja i jačanja kapitalne osnove i sigurnosti i stabilnosti banaka je i donošenje mjere¹⁹ o privremenom ograničenju i minimalnim uslovima za isplatu dividendi, diskrecionih bonusa i otkup vlastitih dionica od strane banaka, s primjenom počev od 31. 12. 2012. godine.

Kao i do sada, prioritetan zadatak većine banaka u sistemu je dalje jačanje kapitalne osnove, a u fokusu su velike banke u sistemu, posebno zbog promjena u poslovnom i operativnom okruženju u kojem banke u Federaciji BiH posluju, djelovanja i uticaja svjetske finansijske i ekonomske krize i na našu zemlju i negativnih efekata koje ova kriza ima na bankarski sektor i ukupnu ekonomiju BiH. U uslovima djelovanja ekonomske krize i rasta kreditnog rizika uzrokovanog padom kvaliteta kreditnog portfolija kroz rast nenaplativih potraživanja, ovaj zahtjev ima prioritetan značaj i zato je segment kapitala pod kontinuiranim pojačanim supervizorskim nadzorom, kako ne bi došlo do ugrožavanja stabilnosti banaka i erozije kapitalne osnove na nivo koji bi ugrozio ne samo poslovanje banaka, nego i uticao na stabilnost ukupnog bankarskog sistema.

¹⁹ Odluka o privremenom ograničenju i minimalnim uslovima za isplatu dividendi, diskrecionih bonusa i otkup vlastitih dionica od strane banaka („Službene novine F BiH“, broj 15/13).

2.1.3. Aktiva i kvalitet aktive

Odlukom o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom i klasifikaciju aktive banaka utvrđeni su kriteriji za procjenu izloženosti banaka kreditnom riziku ocjenom kvaliteta njihove aktive i adekvatnosti rezervi za kreditne i druge gubitke prema rizičnosti plasmana i sredstava-stavki bilansa i vanbilansnih stavki.

Stupanjem na snagu Zakona o računovodstvu i reviziji u Federaciji Bosne i Hercegovine, počev od 31. 12. 2011. godine banke sačinjavaju i prezentiraju finansijske izvještaje u skladu sa Međunarodnim računovodstvenim standardima (MRS) i Međunarodnim standardima finansijskog izvještavanja (MSFI), pri čemu se za priznavanje i mjerenje finansijske imovine i obaveza primjenjuje MRS 39 - Finansijski instrumenti, priznavanje i mjerenje i MRS 37- Rezervisanja, potencijalne obaveze i potencijalna sredstva. Dakle, prilikom procjene izloženosti banaka kreditnom riziku, banke su dužne i dalje obračunavati RKG u skladu sa kriterijama iz Odluke o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom i klasifikaciju aktive banaka, uvažavajući već formirane ispravke vrijednosti bilansne aktive i rezerviranja za gubitke po vanbilansnim stavkama koje se evidentiraju u knjigama banaka, kao i RKG formirane iz dobiti (na računima kapitala).

-u 000 KM-

Tabela 18: Aktiva (bilans i vanbilans), RKG po regulatoru i ispravke vrijednosti po MRS-u					
O P I S	31.12.2011.	31.12.2012.	30.06.2013.	INDEKS	
1	2	3	4	5(3/2)	6(4/3)
1. Rizična aktiva ²⁰	13.376.110	13.286.676	13.465.691	99	101
2. Obračunate regulatorne rezerve za kreditne gubitke	1.294.757	1.370.669	1.404.194	106	102
3. I spravka vrijednosti i rezerve za vanbilansne stavke	1.039.529	1.092.535	1.105.586	105	101
4. P otrebne regulatorne rezerve iz dobiti za procjenjene gubitke	255.228	411.077	437.247	161	106
5. Formirane regulatorne rezerve iz dobiti za procjenjene gubitke	292.225	315.734	315.734	108	100
6. Nedostajući iznos regulat. rezervi iz dobiti za procjenjene gub.	19.386	111.565	135.536	575	121
7. Nerizične stavke	5.787.457	5.579.911	5.199.034	96	93
8. UKUPNA AKTIVA (1+7)	19.163.567	18.866.587	18.664.725	98	99

Ukupna aktiva sa vanbilansnim stavkama (aktiva)²¹ banaka u F BiH sa 30. 06. 2013. godine iznosila je 18,7 milijardi KM i u odnosu na kraj 2012. godine manja je za 1% ili 202 miliona KM. Rizična aktiva iznosi 13,5 milijardi KM i veća je za 1% ili 179 miliona KM.

Nerizične stavke iznose 5,2 milijarde KM ili 28% ukupne aktive s vanbilansom i manje su za 7% ili 381 milion KM u odnosu na kraj 2012. godine.

Ukupne obračunate RKG po regulatornom zahtjevu iznose 1,4 milijarde KM, a formirane ispravke vrijednosti bilansne aktive i rezerviranja za gubitke po vanbilansnim stavkama 1,1 milijarda KM. Potrebne regulatorne rezerve²² iznose 437 miliona KM i veće su za 6% ili 26 miliona KM. Formirane regulatorne rezerve iz dobiti iznose 316 miliona KM i na istom su nivou, što je rezultat izmjene regulative, odnosno nedostajući iznos RKG iskazan na kraju poslovne godine (počev od 31. 12. 2012. god.) se ne pokriva na teret dobiti, ali i dalje predstavlja odbitnu stavku od kapitala i utiče na izračun stope adekvatnosti kapitala. Nedostajuće regulatorne rezerve²³ sa 30. 06. 2013. godine iznose 135 miliona KM i veće su za 21% ili 24 miliona KM u odnosu na kraj 2012. godine.

²⁰ Isključen iznos plasmana i potencijalnih obaveza od 190 miliona KM obezbjeđenih novčanim depozitom.

²¹ Aktiva definirana članom 2. Odluke o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom i klasifikaciju aktive banaka („Službene novine F BiH“, broj 3/03, 54/04, 68/05, 86/10, 6/11, 70/11, 85/11; 85/11- prečišćeni tekst; 15/13).

²² Potrebne regulatorne rezerve predstavljaju pozitivnu razliku između obračunatih RKG i ispravki vrijednosti (obračunate RKG su veće od ispravke vrijednosti).

²³ Nedostajući iznos regulatornih rezervi predstavlja pozitivnu razliku između potrebnih i formiranih RKG.

Tabela 19: Ukupna aktiva, bruto bilansna aktiva, rizične i nerizične stavke aktive

O P I S	IZNOS (u 000 KM)						INDEKS	
	31.12.2011.	Strukt. %	31.12.2012.	Strukt. %	30.06.2013.	Strukt. %	8 (4/2)	9 (6/4)
1.	2	3	4	5	6	7		
Kredit	9.364.121	85,4	9.347.370	85,2	9.355.485 ²⁴	83,8	100	100
Kamate	109.696	1,0	86.650	0,8	86.436	0,8	79	100
Dospjela potraživanja	937.899	8,5	1.049.891	9,5	1.150.423	10,3	111	109
Potraživanja po plać. garancijama	24.808	0,2	24.360	0,2	24.227	0,2	98	99
Ostali plasmani	171.052	1,5	172.479	1,6	193.576	1,7	101	112
Ostala aktiva	371.127	3,4	292.440	2,7	351.370	3,2	79	120
1.RIZIČNA BILANSNA AKTIVA	10.978.703	100,0	10.973.190	100,0	11.161.517	100,0	100	102
2. NERIZIČNA BILANSNA AKTIVA	5.290.275		5.084.000		4.789.830		96	94
3. BRUTO BILANSNA AKTIVA (1+2)	16.268.978		16.057.190		15.951.347		99	99
4. RIZIČNI VANBILANS	2.397.407		2.313.486		2.304.174		96	100
5. NERIZIČNI VANBILANS	497.182		495.911		409.204		100	82
6. UKUPNE VANBILANSNE STAVKE (4+5)	2.894.589		2.809.397		2.713.378		97	97
7. RIZIČNA AKTIVA S VANBILANSOM (1+4)	13.376.110		13.286.676		13.465.691		99	101
8. NERIZIČNE STAVKE (2+5)	5.787.457		5.579.911		5.199.034		96	93
9. AKTIVA S VANBILANSOM (3+6)	19.163.567		18.866.587		18.664.725		98	99

Bruto bilansna aktiva²⁵ iznosi 15,9 milijardi KM, manja je za 1% ili 106 miliona KM, a rizična bilansna aktiva iznosi 11,2 milijarde KM, što je 70% bruto bilansne aktive i veća je 2% ili 188 miliona KM u odnosu na kraj 2012. godine. Nerizična bilansna aktiva iznosi 4,8 milijardi KM i manja je za 6% ili 294 miliona KM. Vanbilansne rizične stavke iznose 2,3 milijarde KM i na istom su nivou, a nerizične stavke 409 miliona KM i manje su za 18% ili 87 miliona KM u odnosu na kraj 2012. godine.

Utjecaj ekonomske krize na ukupnu ekonomiju i privredu u BiH je i dalje izražen, što se značajno odrazilo na ključnu djelatnost banaka, odnosno segment kreditiranja. U 2012. godini ostvaren je minimalni rast kredita od 2% ili 178 miliona KM, a isti trend je zadržan i u 2013. godini, što potvrđuju podaci za prvih šest mjeseci 2013. godine, odnosno rast od 1% ili 98 miliona KM. Sa 30. 06. 2013. godine krediti su iznosili 10,8 milijardi KM, a učešće u aktivi je povećano za 1,2 procentna poena i iznosi 72,4%.

U prvoj polovini 2013. godine plasirano je ukupno 3,2 milijarde KM novih kredita, što je za 15,4% ili 427 miliona KM više u odnosu na isti period prethodne godine. Od ukupno plasiranih kredita na privredu se odnosi 66%, a na stanovništvo 27%. Ročna struktura novoodobrenih kredita: dugoročni 42%, kratkoročni 58% (31.12.2012. godine: dugoročni 41%, kratkoročni 59%).

Tri najveće banke u FBiH s iznosom kredita od 6,1 milijarda KM imaju učešće od 57% u ukupnim kreditima na nivou sistema.

Trend i promjena učešća pojedinih sektora u ukupnoj strukturi kredita dati su u sljedećoj tabeli.

-u 000 KM-

²⁴ Isključen iznos kredita od 152 miliona KM pokriven novčanim depozitom (uključen u nerizičnu bilansnu aktivu).

²⁵ Izvor podataka: Izvještaj o klasifikaciji aktive bilansa i vanbilansnih stavki banaka.

Tabela 20: Sektorska struktura kredita

SEKTORI	31.12.2011.		31.12.2012.		30.06.2013.		INDEKS	
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	8(4/2)	9(6/4)
1	2	3	4	5	6	7		
Vladine institucije	125.827	1,2	132.525	1,2	148.612	1,4	105	112
Javna preduzeća	257.547	2,4	251.233	2,4	273.474	2,6	98	109
Privatna preduzeća i društ.	4.989.796	47,6	5.141.359	48,2	5.128.624	47,6	103	100
Bankarske institucije	16.411	0,2	11.177	0,1	10.805	0,1	68	97
Nebankarske finansijske instit.	40.978	0,4	41.661	0,4	58.925	0,5	102	141
Gradani	5.043.634	48,1	5.076.679	47,6	5.132.976	47,7	101	101
Ostalo	13.478	0,1	11.490	0,1	10.440	0,1	85	91
UKUPNO	10.487.671	100,0	10.666.124	100,0	10.763.856	100,0	102	101

U prvoj polovini 2013. godine sektorska struktura kredita neznatno je promijenjena u odnosu na kraj 2012. godine. Krediti dati stanovništvu su veći za 1% ili 56 miliona KM, dok su krediti privatnim preduzećima na približno istom nivou. Krediti stanovništvu i privredi dostigli su gotovo isti iznos od 5,1 milijardu KM (razlika je samo četiri miliona KM u korist kredita stanovništva), s neznatnom razlikom u učešću u ukupnim kreditima. Krediti stanovništva imaju učešće od 47,7% (na kraju 2012. godine 47,6%), a privatnih preduzeća 47,6% (na kraju 2012. godine 48,2%).

Prema dostavljenim podacima od banaka sa stanjem 30. 06. 2013. godine, s aspekta strukture kredita stanovništvu po namjeni, učešće kredita je nepromijenjeno u odnosu kraj 2012. godine, krediti odobreni za finansiranje potrošnih dobara²⁶ iznose 74%, dok učešće stambenih kredita iznosi 23%, a sa preostalih 3% kreditirani su mali zanati, mali biznis i poljoprivreda.

Tri najveće banke u sistemu plasirale su stanovništvu 62%, a privatnim preduzećima 50% ukupnih kredita datih ovim sektorima (31. 12. 2012.: stanovništvo 62%, privatna preduzeća 52%).

Valutna struktura kredita: najveće učešće od 65% ili sedam milijardi KM imaju krediti odobreni s valutnom klauzulom (EUR: 6,7 milijardi KM ili 96%, CHF: 251 milion KM ili 4%), krediti u domaćoj valuti 34% ili 3,7 milijardi KM, a najmanje učešće od samo 1% ili 105 miliona KM imaju krediti u stranoj valuti (EUR: 84 miliona KM ili 79%, CHF: devet miliona KM ili 8%). Ukupan iznos kredita u CHF valuti od 260 miliona KM iznosi 2,4% ukupnog kreditnog portfolia i skoro cijeli iznos se odnosi na jednu banku u sistemu.

Budući da su plasmani, odnosno krediti najrizičniji dio aktive banaka, njihov kvalitet predstavlja jednu od najznačajnijih determinanti stabilnosti i uspješnosti poslovanja banaka. Ocjena kvaliteta aktive je ustvari ocjena izloženosti kreditnom riziku plasmana banke, odnosno identificiranje potencijalnih kreditnih gubitaka.

Kvalitet aktive i vanbilansnih rizičnih stavki, opći kreditni rizik, potencijalni kreditni gubici po kategorijama klasifikacije dati su u sljedećoj tabeli.

Tabela 21: Klasifikacija aktive, opći kreditni rizik (OKR) i potencijalni kreditni gubici (PKG)

²⁶ Uključeno kartično poslovanje.

Kategorija klasifikacije	IZNOS (u 000 KM) I UČEŠĆE (u%)									INDEKS	
	31.12.2011.			31.12.2012.			30.06.2013.				
	Klasif. aktiva	Učešće %	OKR PKG	Klasif. aktiva	Učešće %	OKR PKG	Klasif. aktiva	Učešće %	OKR PKG		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11(5/2)	12(8/5)
A	10.612.528	79,3	212.248	10.571.555	79,6	211.433	10.725.569	79,6	214.512	100	101
B	1.419.030	10,6	118.847	1.227.301	9,3	108.313	1.202.770	8,9	106.486	86	98
C	282.847	2,1	67.999	334.226	2,5	87.874	329.121	2,5	83.668	118	98
D	375.980	2,8	209.936	443.500	3,3	252.970	485.057	3,6	276.353	118	109
E	685.725	5,2	685.727	710.094	5,3	710.079	723.174	5,4	723.175	103	102
Rizična ak. (A-E)	13.376.110	100,0	1.294.757	13.286.676	100,0	1.370.669	13.465.691	100,0	1.404.194	99	101
Klasifikovana (B-E)	2.763.582	20,7	1.082.509	2.715.121	20,4	1.159.236	2.740.122	20,3	1.189.682	98	101
Nekvalitetna (C-E)	1.344.552	10,1	963.662	1.487.820	11,2	1.050.923	1.537.352	11,4	1.083.196	111	103
Nerizična akt.²⁷	5.787.457			5.579.911			5.199.034			96	93
UKUPNO (rizična i nerizična)	19.163.567			18.866.587			18.664.725			98	99

Prvi indikator i upozoravajući signal da postoje potencijalni problemi u otplati kredita je rast dospjelih potraživanja i učešća u ukupnim kreditima. U prvoj polovini 2013. godine dospjela potraživanja su imala relativno visok rast od 9% ili 100 miliona KM (u 2012. godini 12% ili 112 miliona KM), a učešće je povećano za 0,7 procentnih poena, odnosno na 7,9%.

Ako se analizira kvalitet rizične aktive kroz kretanje i promjene ključnih pokazatelja, može se konstatovati da u prvoj polovini 2013. godine nije bilo značajnih promjena, ključni pokazatelji kvaliteta aktive su blago pogoršani u odnosu na kraj 2012. godine, što pokazuje da su nastavljeni negativni trendovi iz prethodnog perioda, prije svega rast nekvalitetne aktive, te pogoršanje same strukture nekvalitetne aktive i migracije stavki u lošije kategorije klasifikacije. Kod nekih banaka pokazatelji su imali blage oscilacije (poboljšanje ili pogoršanje), odnosno osam banaka ima pokazatelje učešća klasifikovane u odnosu na rizičnu aktivu lošije od bankarskog sektora, a pet banaka ima učešće nekvalitetne u odnosu na rizičnu lošije od bankarskog sektora.

Klasifikovana aktiva je sa 30. 06. 2013. godine iznosila 2,74 milijarde KM, a nekvalitetna 1,54 milijarde KM.

Klasifikovana aktiva (B-E) je veća za 1% ili 25 miliona KM: B kategorija je manja za 2% ili 24 miliona KM, a nekvalitetna aktiva (C-E) je povećana za 3% ili 50 miliona KM.

Koeficijent iskazan kroz učešće klasifikovane u rizičnoj aktivni iznosi 20,3%, što je za 0,1 procentni poen manje nego na kraju 2012. godine.

Najvažniji pokazatelj kvaliteta aktive je odnos nekvalitetne i rizične aktive, i u odnosu na kraj prethodne godine isti je veći za 0,2 procentna poena i iznosi 11,4%, a osnovni razlog je rast nekvalitetne aktive od 3% ili 50 miliona KM (u 2012. godini rast nekvalitetne aktive je iznosio 143 miliona KM ili 11%). Međutim, isti treba uzeti s dozom opreza i rezerve, imajući u vidu da učešće B kategorije iznosi 8,9%, te sumnju da dio plasmana koji su iskazani u ovoj kategoriji imaju lošiji kvalitet i da trebaju biti kategorizirani kao nekvalitetna aktiva.

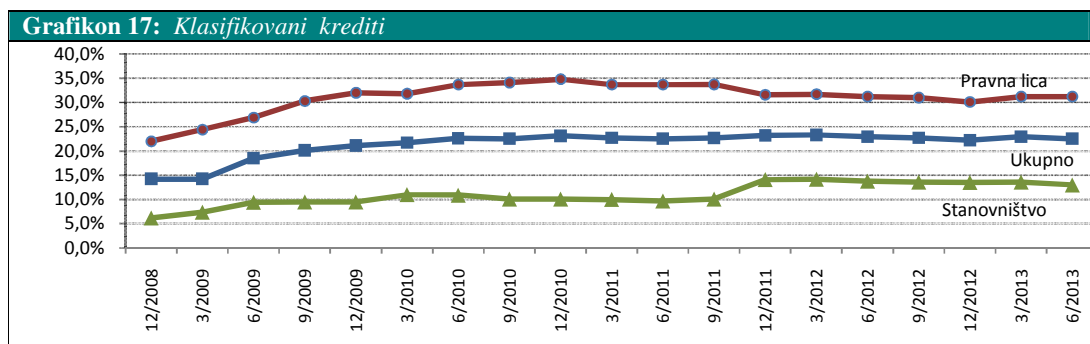
Sektorska analiza podataka temelji se na pokazateljima kvaliteta kredita datih za dva najznačajnija sektora: pravnim licima i stanovništvu. Dva navedena pokazatelja za ove sektore se značajno razlikuju i ukazuju na postojanje veće izloženosti kreditnom riziku, a time i potencijalnim kreditnim gubicima, kod kredita plasiranih pravnim licima.

²⁷ Stavke aktive koje se, u skladu s članom 2. stav (2) Odluke o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom i klasifikaciju aktive banaka, ne klasifikuju i stavke na koje se, u skladu sa čl.22. stav (8) Odluke, ne obračunavaju rezerve za OKG od 2%.

Tabela 22: Klasifikacija kredita datih stanovništvu i pravnim licima

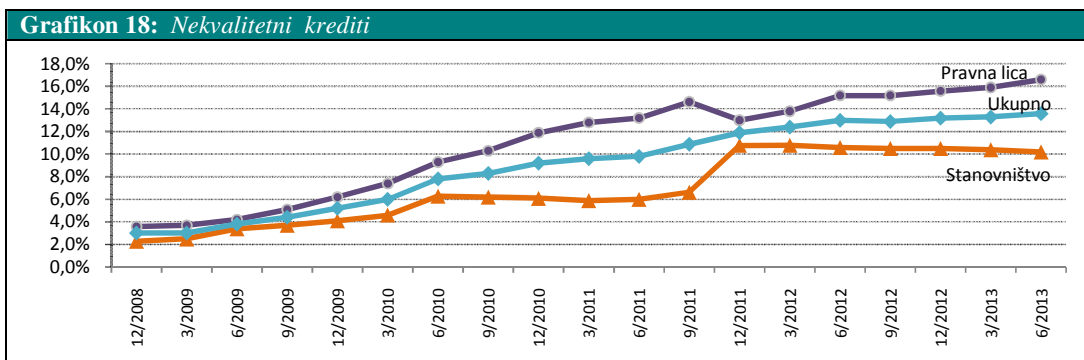
Kategorija klasifikacije	IZNOS (u 000 KM) I UČEŠĆE (u%)												INDEKS
	31.12.2012.						30.06.2013.						
	Stanovni štvo	Učešće %	Pravna lica	Učešće %	UKUPNO Iznos	Učešće %	Stanovni štvo	Učešće %	Pravna lica	Učešće %	UKUPNO Iznos	Učešće %	
1	2	3	4	5	6 (2+4)	7	8	9	10	11	12 (8+10)	13	14(12/6)
A	4.391.603	86,5	3.905.862	69,9	8.297.465	77,8	4.465.201	87,0	3.873.088	68,8	8.338.289	77,5	100
B	150.247	3,0	811.742	14,5	961.989	9,0	145.486	2,8	821.031	14,6	966.517	9,0	100
C	97.021	1,9	225.405	4,0	322.426	3,0	83.475	1,6	234.284	4,1	317.759	2,9	98
D	162.781	3,2	268.663	4,8	431.444	4,1	156.941	3,1	314.733	5,6	471.674	4,4	109
E	275.027	5,4	377.773	6,8	652.800	6,1	281.871	5,5	387.746	6,9	669.617	6,2	103
UKUPNO	5.076.679	100,0	5.589.445	100,0	10.666.124	100,0	5.132.974	100,0	5.630.882	100,0	10.763.856	100,0	101
Klas. kred. B-E	685.076	13,5	1.683.583	30,1	2.368.659	22,2	667.773	13,0	1.757.794	31,2	2.425.567	22,5	102
Nekv. kred C-E	534.829	10,5	871.841	15,6	1.406.670	13,2	522.287	10,2	936.763	16,6	1.459.050	13,6	104
		47,6		52,4		100,00		47,7		52,3		100,0	
Učešće po sektorima u klasifikovanim kreditima, nekvalitetnim kreditima i B kategoriji:													
Klasifikacija B-E		28,9		71,1		100,0		27,5		72,5		100,0	
Nekvalitetni C-E		38,0		62,0		100,0		35,8		64,2		100,0	
Kategorija B		15,6		84,4		100,0		15,1		84,9		100,0	

Indikatori kvaliteta kredita su blago pogoršani u odnosu na kraj prethodne godine, učešće nekvalitetnih kredita je, nakon blagog povećanja od 0,4 procentna poena, iznosilo 13,6%, kao rezultat rasta ukupnih nekvalitetnih kredita za 4% ili 52 miliona KM i to pravnih lica za 7,4% ili 65 miliona KM, dok su nekvalitetni krediti stanovništva imali pad od 2,3% ili 12 miliona KM. Učešće klasifikovanih kredita je povećano na 22,5%, odnosno za 0,3 procentna poena.

Od ukupnih kredita odobrenih pravnim licima u iznosu od 5,6 milijardi KM, sa 30. 06. 2013. godine u kategorije B do E klasificirano je visokih 31,2% ili 1,8 milijardi KM, što je povećanje za 1,1 procentni poen u odnosu na kraj 2012. godine, dok je pokazatelj za sektor stanovništva znatno bolji, od ukupno odobrenih kredita stanovništvu u iznosu od 5,1 milijardu KM, u navedene kategorije klasificirano je 13% ili 688 miliona KM (na kraju 2012. godine 13,5% ili 685 miliona KM), što je takođe zabrinjavajući nivo.

Navedena kretanja su rezultat stanja u realnom sektoru i djelovanja ekonomske krize na privredu i ukupnu ekonomiju u BiH, zbog čega kreditni portfolio pravnih lica ima znatno lošiji kvalitet od sektora stanovništva.

Najvažniji indikator kvaliteta kreditnog portfolija je učešće nekvalitetnih kredita. Od ukupnih nekvalitetnih kredita na pravna lica se odnosi 64% (na kraju 2012. godine 62%), a na stanovništvo 36%. U prvoj polovini 2013. godine nastavljen je rast učešća nekvalitetnih kredita kod sektora pravnih lica, kao rezultat navedenog rasta od 7,4%, dok je kod stanovništva došlo do stagnacije, odnosno neznatnog smanjenja. Od ukupnih kredita plasiranih pravnim licima na nekvalitetne kredite se odnosi 16,6% ili 937 miliona KM, što je za jedan procentni poen više nego na kraju 2012. godine. Za sektor stanovništva isti iznose 10,2% ili 522 miliona KM, što je za 0,4 procentna poena manje nego 31. 12. 2012. godine.

Detaljnija i potpunija analiza temelji se na podacima o granskoj koncentraciji kredita unutar sektora pravnih lica (po sektorima) i stanovništva (po namjeni).

Tabela 23: Granska koncentracija kredita

OPIS	IZNOS (u 000 KM) I UČEŠĆE (u %)								INDEKS	
	31.12.2012.				30.06.2013.					
	Ukupni krediti		Nekvalitetni krediti		Ukupni krediti		Nekvalitetni krediti			
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %		
1	2	3	4	5 (4/2)	6	7	8	9 (8/6)	10 (6/2)	11 (8/4)
1. Krediti pravnim licima za:										
Poljoprivredu (AGR)	109.873	1,0	31.431	28,6	114.545	1,1	31.061	27,1	104	99
Proizvodnju (IND)	1.537.147	14,4	244.138	15,9	1.533.174	14,2	272.241	17,8	100	112
Gradevinarstvo (CON)	408.753	3,8	106.553	26,1	396.658	3,7	115.677	29,2	97	109
Trgovinu (TRD)	2.318.167	21,7	309.230	13,3	2.346.045	21,8	340.808	14,5	101	110
Ugostiteljstvo (HTR)	166.485	1,6	23.453	14,1	161.217	1,5	21.608	13,4	97	92
Ostalo ²⁸	1.049.020	9,8	157.036	15,0	1.079.243	10,0	155.368	14,4	103	99
UKUPNO 1.	5.589.445	52,4	871.841	15,6	5.630.882	52,3	936.763	16,6	101	107
2. Krediti stanovništvu za:										
Opću potrošnju	3.738.550	35,1	312.682	8,4	3.817.735	35,5	307.563	8,1	102	98
Stambenu izgradnju	1.186.437	11,1	177.177	14,9	1.169.639	10,9	172.389	14,7	99	97
Obavljanje djelatnosti (obrnici)	151.692	1,4	44.970	29,6	145.600	1,4	42.335	29,1	96	94
UKUPNO 2.	5.076.679	47,6	534.829	10,5	5.132.974	47,7	522.287	10,2	101	98
UKUPNO (1. +2.)	10.666.124	100,0	1.406.670	13,2	10.763.856	100,0	1.459.050	13,6	101	104

Najveće učešće u ukupnim kreditima od pravnih lica imaju sektori trgovine (21,8%) i proizvodnje (14,2%), a kod stanovništva najveće učešće imaju krediti za opću potrošnju (35,5%) i stambeni krediti (10,9%), a učešća su skoro ista kao i na kraju prethodne godine.

²⁸ Uključeni sljedeći sektori: saobraćaj, skladištenje i komunikacije (TRC); finansijsko posredovanje (FIN); poslovanje nekretninama, iznajmljivanje i poslovne usluge (RER); javna uprava i odbrana, obavezno socijalno osiguranje (GOV) i ostalo.

Već duži period negativan i jak uticaj ekonomske krize posebno je izražen u nekoliko ključnih sektora, što se vidi iz pokazatelja učešća nekvalitetnih kredita. Na kraju 2012. godine sektor poljoprivrede, iako s najmanjim učešćem u ukupnim kreditima od 1%, imao je najlošiji pokazatelj od 28,6%, da bi se na kraju prve polovine 2013. godine situacija promijenila, tako da najveće učešće nekvalitetnih kredita od 29,2% ima sektor građevinarstva, koji u ukupnim kreditima ima nisko učešće od svega 3,7%. Ovaj sektor je u prvoj polovini 2013. godine imao rast nekvalitetnih kredita od 9% ili devet miliona KM.

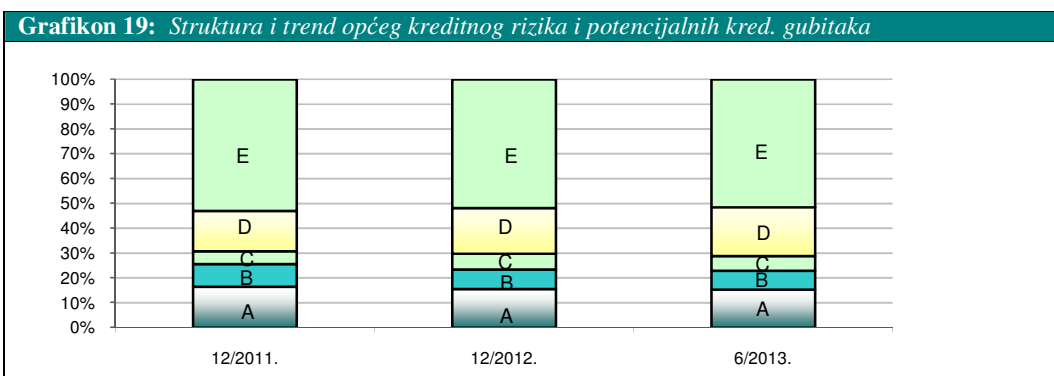
Ipak, fokus je na dva sektora s najvećim učešćem u ukupnim kreditima, a to su sektor trgovine (21,8%) i proizvodnje (14,2%). Iz analize podataka može se zaključiti da su upravo ova dva sektora i dalje izložena jakom uticaju krize, a kvalitet kredita plasiranih u ova dva sektora je u kontinuiranom padu. U prvoj polovini 2013. godine nastavljen je rast nekvalitetnih kredita kod sektora proizvodnje za 12% ili 28 miliona KM, odnosno povećanje učešća sa 15,9% na 17,8% (u 2012. godini rast je iznosio 22% ili 45 miliona KM, a učešće je povećano za 3,1 procentni poen, odnosno na nivo od 15,9%). Kod trgovine nekvalitetni krediti takođe imaju relativno visok rast od 10% ili 32 miliona KM, a učešće je povećano za 1,2 procentna poena, odnosno na 14,5% (u 2012. godini ostvaren je visok rast od 24% ili 60 miliona KM, a učešća sa 11,2% na 13,3%).

Kod stanovništva, za razliku od privrede trend je pozitivan, odnosno prisutno je blago poboljšanje pokazatelja, kao rezultat smanjenja nekvalitetnih kredita. Najlošiji pokazatelj učešća nekvalitetnih kredita od 29,1% (na kraju 2012. godine 29,6%) imaju krediti plasirani obrtnicima, s niskim učešćem od 1,4% u ukupnim kreditima. Relativno visoko učešće nekvalitetnih kredita od 14,7% imaju stambeni krediti (na kraju 2012. godine 14,9%), dok je kod kredita za opću potrošnju učešće niže i iznosi 8,1%, što je za 0,3 procentna poena manje nego na kraju 2012. godine.

Nivo općeg kreditnog rizika i procijenjenih potencijalnih kreditnih gubitaka po kategorijama klasifikacije, utvrđenih u skladu sa kriterijima i metodologiji propisanoj u odlukama FBA, njihov trend i struktura na nivou bankarskog sektora dati su u sljedećoj tabeli i grafikonu.

Tabela 24: Struktura i trend općeg kreditnog rizika i potencijalnih kreditnih gubitaka

Kategorija klasifikacije	IZNOS (u 000 KM) I STRUKTURA (u %)						INDEKS	
	31.12.2011.		31.12.2012.		30.06.2013.		8 (4/2)	9 (6/4)
1	2	3	4	5	6	7	8 (4/2)	9 (6/4)
A	209.555	29,2	211.433	15,4	214.512	15,3	100	101
B	132.048	18,4	108.313	7,9	106.486	7,6	91	98
C	113.962	15,9	87.874	6,4	83.668	5,9	129	95
D	258.297	36,0	252.970	18,5	276.353	19,7	120	109
E	3.851	0,5	710.079	51,8	723.175	51,5	104	102
UKUPNO	717.713	100,0	1.370.669	100,0	1.404.194	100,0	106	102

Analizirajući nivo obračunatih RKG ukupno i po kategorijama klasifikacije, u odnosu na kraj 2012. godine, rezerve za opći kreditni rizik (za kategoriju A) i potencijalne kreditne gubitke su veće za 2% ili 33 miliona KM i iznose 1,4 milijarde KM. Rezerve za opći kreditni rizik su veće za 1% ili tri miliona KM i iznose 214 miliona KM, a rezerve za B kategoriju su smanjene za 2% ili dva miliona KM, zbog smanjenja iste za 2% ili 24 miliona KM, a iznose 106 miliona KM. Zbog rasta nekvalitetne aktive (C, D i E kategorija) za 3% ili 50 miliona KM, povećane su i rezerve za ove najlošije kredite za 3% ili 32 miliona KM, odnosno na nivo od 1,08 milijardi KM. Najveći rast od 9% ili 23 miliona KM imale su rezerve za D kategoriju, slijede rezerve za E kategoriju s rastom od 2% ili 13 miliona KM, dok rezerve za C kategoriju bilježe pad od 5% ili četiri miliona KM. Navedeno kretanje rezervi za kreditne gubitke ukazuje na konstantno pogoršanje kreditnog portfolia, a što je rezultat daljeg uticaja ekonomske krize na realni sektor.

Jedan od najvažnijih pokazatelja kvaliteta aktive je odnos potencijalnih kreditnih gubitaka (PKG) i rizične aktive sa vanbilansom. Ovaj pokazatelj iznosi 8,8% i na istom je nivou u odnosu na kraj 2012. godine.

Sa 30. 06. 2013. godine banke su prosječno za B kategoriju imale obračunate rezerve po stopi od 8,9%, za C kategoriju 25,4%, D kategoriju 57% i E 100% (na kraju 2012. godine: B 8,8%, C 26,3%, D 57% i E 100%).²⁹

U skladu sa MRS/MSFI banke su obavezne umanjena vrijednosti imovine knjižiti kroz troškove formirajući ispravke vrijednosti za bilansne stavke i rezerviranja za rizične vanbilansne stavke (ranije troškovi RKG).

Pregled ukupnih stavki aktive (bilans i vanbilans) i stavki u statusu neizmirenja obaveza (default), kao i pripadajuće ispravke vrijednosti i rezerviranja (utvrđenih u skladu sa internim metodologijama banaka čiji je minimum elemenata propisan regulativom FBA) na nivou bankarskog sektora dati su u sljedećoj tabeli.

²⁹ Prema Odluci o minimalnim standardima za upravljanjem kreditnim rizikom i klasifikaciju aktive banaka, banke su dužne da obračunavaju rezerve za kreditne gubitke po kategorijama klasifikacije u sljedećim procentima: A-2%, B 5-15%, C 16-40%, D 41-60% i E 100%.

Tabela 25: Procjena i vrednovanje rizičnih stavki po MRS-u 39 i MRS-u 37

Opis	IZNOS (u 000 KM) I UČEŠĆE (u%)				INDEKS
	31.12.2012.		30.06.2013.		
	Iznos	Učešće	Iznos	Učešće	
1	2	3	4	5	6 (4/2)
1. RIZIČNA AKTIVA (a+b)	13.286.139	100,0%	13.465.691	100,0%	101
a) Stavke u statusu neizmirenja obaveza (default)	1.729.182	13,0%	1.775.764	13,2%	103
a.1. bilansne stavke u defaultu	1.708.152		1.755.212		103
a.2. vanbilansne stavke u defaultu	21.030		20.552		98
b) Stavke u statusu izmirenja obaveza (performing assets)	11.556.957	87,0%	11.689.927	86,8%	101
1.1 UKUPNE ISPRAVKE VRIJEDNOSTI RIZIČNE AKTIVE (a+b)	1.092.251	100,0%	1.105.586	100,0%	101
a) Ispravke vrijednosti za default	953.816	87,3%	968.171	87,6%	101
a.1. Ispravke vrijednosti bilansnih stavki u defaultu	950.256		963.929		101
a.2. Rezerve za vanbilans u defaultu	3.560		4.242		119
b) Ispravke vrijednosti za performing assets (IBNR ³⁰)	138.435	12,7%	137.415	12,4%	99
2. UKUPNI KREDITI (a+b)	10.666.124	100,0%	10.763.856	100,0%	101
a) Krediti u defaultu (non-performing loans)	1.645.072	15,4%	1.693.629	15,7%	103
b) Krediti u statusu izmirenja obaveza (performing loans)	9.021.052	84,6%	9.070.227	84,3%	101
2.1. ISPRAVKA VRIJEDNOSTI KREDITA (a+b)	1.007.196	100,0%	1.024.723	100,0%	102
a) Ispravka vrijednosti kredita u defaultu	898.649	89,2%	912.949	89,1%	102
b) Ispravka vrijednosti performing kredita (IBNR kredita)	108.547	10,8%	111.774	10,9%	103
Pokrivenost stavki u statusu neizmirenja obaveza (default)	55,2%		54,5%		
Pokrivenost stavki u statusu izmirenja obaveza (performing assets)	1,2%		1,2%		
Pokrivenost rizične aktive ukupnim ispravkama vrijednosti	8,2%		8,2%		

Kreditni u statusu neizmirenja obaveza (default) u prvoj polovini 2013. godine povećani su za 3% ili 49 miliona KM. Radi poređenja nekvalitetni krediti imali su rast od 4% ili 52 miliona KM. Učešće kredita u defaultu u ukupnim kreditima je neznatno povećano (za 0,3 procentna poena) i iznosi 15,7%, a nekvalitetnih kredita 13,6%, dok je učešće svih stavki u defaultu u ukupnoj rizičnoj aktivni od 13% na istom nivou kao i na kraju 2012. godine.

Pokrivenost stavki u statusu neizmirenja obaveza (defaultu) ispravkama vrijednosti je smanjena sa 55,2% na 54,5%, dok je pokrivenost nekvalitetne aktive rezervama za kreditne gubitke formirane za ovu aktivnu ostala na skoro istom nivou od 70,5%. Takođe, pokrivenost stavki u statusu izmirenja obaveza (performing assets) je nepromijenjena u odnosu na kraj prošle godine i iznosi 1,2%, kao i pokrivenost rizične aktive ukupnim ispravkama vrijednosti od 8,2% rizične aktive. Pokazatelj pokrivenosti rizične aktive ukupnim obračunatim regulatornim rezervama za kreditne gubitke (rezervama za opći kreditni rizik i posebnim rezervama za kreditne gubitke) je bolji i iznosi 10,4%.

Zbog trenda rasta nenaplativih potraživanja, odnosno kašnjenja klijenata u plaćanju dospjelih kreditnih obaveza došlo je do aktiviranja jamstava kod jednog broja kredita u kašnjenju, koji su imali ovakvu vrstu osiguranja, tako da je teret otplate tih kredita pao na jemce, odnosno žirante. FBA je od 31. 12. 2009. godine propisala izvještaj o otplati kredita na teret jemaca, s ciljem prikupljanja, praćenja i analize podataka o kreditima koje otplaćuju jemci. Prema izvještajima banaka u F BiH sa 30. 06. 2013. godine 2.450 jemaca je ukupno otplatilo 12,6 miliona KM od ukupno odobrenog iznosa kredita od 76 miliona KM (2.186 kreditnih partija), što je za 4% više u odnosu na iznos otplate na teret jemaca sa 31. 12. 2012. godine (12 miliona KM otplatila su 2.823 jemca, dok je iznos ukupno odobrenih kredita bio 70 miliona KM-2.479 kreditnih partija). Stanje preostalog duga iznosi 46 miliona KM (31. 12. 2012.: 41 milion KM).

³⁰ IBNR (identified but not reported)-latentni gubici.

Iz navedenih podataka može se zaključiti da je u prvoj polovini 2013. godine povećan iznos kredita koje otplaćuju jemci, stanje preostalog duga, kao i iznos otplate na teret jemaca. Učešće iznosa kredita i broja kreditnih partija koje otplaćuju jemci u odnosu na podatke za ukupan sistem je nizak i iznosi svega 0,43% i 0,18%.

U cilju ublažavanja negativnih efekata globalne finansijske i ekonomske krize, a vodeći računa o očuvanju stabilnosti bankarskog sektora, FBA je krajem 2009. godine donijela Odluku o privremenim mjerama za reprogram kreditnih obaveza fizičkih i pravnih lica³¹.

Osnovni cilj donošenja ovakvih privremenih mjera bio je stimulisanje banaka na "oživljavanje" kreditne aktivnosti, a restrukturiranjem postojećih potraživanja, bez povećanja cijene kredita i troškova za postojeće dužnike, pomoći i fizičkim i pravnim licima da prevaziđu situaciju u kojoj su se našli zbog uticaja ekonomske krize (smanjena platežna sposobnost, kod fizičkih lica zbog gubitka posla, kašnjenja plate, smanjenja plata i sl., a kod pravnih zbog povećane nelikvidnosti, značajnog smanjenja poslovnih aktivnosti, vrlo teškog stanja u realnom sektoru uopće i sl.).

Postupajući po navedenoj Odluci, banke u Federaciji BiH su u prvoj polovini 2013. godine, od ukupno primljenih 316 zahtjeva za reprogram kreditnih obaveza odobrile 304 zahtjeva u ukupnom iznosu od 31 milion KM ili 96%, što je za 17% manje u poređenju sa istim periodom 2012. godine. Od ukupnog iznosa odobrenih reprogramiranih obaveza na pravna lica se odnosi 30 miliona KM, a na fizička lica 962 hiljade KM.

Neto efekat na rezerve za kreditne gubitke po osnovu izvršenih reprograma je povećanje od 87 hiljada KM. Treba istaći da je bilo suprotnih kretanja, odnosno i povećanja i smanjenja RKG po ovom osnovu, što je na kraju rezultiralo navedenim neto efektom.

Kreditni reprogramirani u skladu s navedenom Odlukom, u prvoj polovini 2013. godine u odnosu na ukupne kredite sa 30. 06. 2013. godine imaju učešće od svega 0,29% (za sektor pravnih lica u odnosu na portfolio pravnih lica ovaj procenat iznosi 0,54%, dok je za sektor stanovništva 0,02%).

Iz navedenih podataka može se zaključiti da je i po broju i po iznosu reprogramiranih kreditnih obaveza rezultat relativno skroman, ako se to upoređuje i s ukupnim kreditnim protfolijem i po sektorima (za pravna i fizička lica).

Iako rezultati i efekti primjene Odluke nisu značajni, ocjenjuje se da je donošenje ovakvog propisa bilo izuzetno važno, odnosno ovakvih mjera privremenog karaktera u uvjetima izraženog djelovanja finansijske i ekonomske krize i na finansijski i na realni sektor u F BiH bilo je nužno, te je imalo pozitivan efekat na dužnike (i fizička i pravna lica), olakšavajući im servisiranje dugova u skladu s njihovim platežnim mogućnostima. Stoga je prolongiranje primjene Odluke i u 2013. godine opravdano, posebno zbog činjenice da je uticaj krize još uvijek evidentan.

Analiza kvaliteta aktive, odnosno kreditnog portfolija pojedinačnih banaka, kao i on site kontrole u samim bankama, ukazuju da je kreditni rizik dominantni rizik kod najvećeg broja banaka, a zabrinjava činjenica da jedan broj banaka ima neadekvatne prakse upravljanja, odnosno ocjene, mjerenja, praćenja i kontrole kreditnog rizika i klasifikaciju aktive, što se u on site kontrolama utvrdilo kroz značajne iznose nedostajućih rezervi za kreditne gubitke, koje su zatim banke formirale po nalogu FBA. Takođe, analizirajući kvalitet aktive u bankama grupiranim prema vlasničkoj strukturi, evidentno je da su pokazatelji kod banaka u većinskom vlasništvu rezidenata (šest „domaćih“ privatnih banaka) lošiji nego kod banaka u većinskom stranom vlasništvu (10 banaka), visok rast nekvalitetnih kredita kod domaćih banaka (76,2%) zabilježen je u 2012. godini, dok je za šest mjeseci 2013.godine rast iznosio 15% (kod banaka u većinskom stranom vlasništvu u 2012. godini 7,6%, a u prvoj polovini 2013. godine 2,5%), što je posljedica neadekvatnih i slabih sistema upravljanja kreditnim rizikom, posebno u ključnoj fazi kod odobravanja kredita. Značajne slabosti i neefikasne prakse utrdene su i u fazi preventivnog djelovanja kroz rano prepoznavanje problema u

³¹ "Službene novine F BiH", br.2/10, 1/12 i 111/12.

servisiranju (otplati) kredita, kao i u radu s nekvalitetnom aktivom u cilju njenog smanjenja putem naplate ili kvalitetnog restrukturiranja.

FBA je bankama, kod kojih je kontrolom ocijenjen slab kvalitet aktive i slabe prakse upravljanja kreditnim rizikom, naložila korektivne mjere u smislu izrade operativnog programa koji mora sadržavati plan aktivnosti na poboljšanju postojećih praksi upravljanja kreditnim rizikom, odnosno kvaliteta aktive, smanjenje postojećih koncentracija, te rješavanje problema nekvalitetne aktive i sprječavanje njenog daljeg pogoršanja. Izvršavanje naloga FBA se kontinuirano nadzire kroz pojačan postkontrolni postupak na osnovu izvještaja i ostale dokumentacije dostavljene od strane banaka, kao i provjere istog ciljanim on site kontrolama. Nadzor ovog segmenta poslovanja je pojačan zbog evidentnih negativnih trendova, što značajno utiče i na pogoršanje profitabilnosti banaka i slabljenje kapitalne osnove kod nekih banaka, zbog čega banke moraju pravovremeno poduzeti aktivnosti na pribavljanju kapitala iz eksternih izvora.

Transakcije s povezanim licima

U svom poslovanju banke su izložene raznim vrstama rizika, od kojih poseban značaj ima rizik vezan za transakcije s licima povezanim sa bankom.

FBA je, u skladu sa Bazelskim standardima, uspostavila određene opreznosne principe i zahtjeve vezane za transakcije s licima povezanim s bankom, što je regulirano Odlukom o minimalnim standardima za poslovanje banaka s licima povezanim s bankom, u kojoj su propisani uslovi i način poslovanja banaka s povezanim licima. Na osnovu te Odluke i Zakona o bankama Nadzorni odbor banke, a na prijedlog direktora, dužan je da donese posebne politike banke za poslovanje s povezanim licima i da prati njihovu primjenu.

Odlukama FBA propisan je i poseban set izvještaja koji obuhvaćaju transakcije s jednim dijelom povezanih lica, i to kredite i potencijalne i preuzete vanbilansne obaveze (garancije, akreditivi, preuzete kreditne obaveze) kao najčešći i najrizičniji vid transakcija između banaka i povezanih lica.

Set propisanih izvještaja uključuje podatke o kreditima datim sljedećim kategorijama povezanih lica:

- dioničarima banke s više od 5% glasačkih prava,
- članovima Nadzornog odbora i uprave banke i
- supsidijarnim licima i drugim preduzećima povezanim s bankom.

-000 KM-

Tabela 26: Transakcije s povezanim licima					
Opis	DATI KREDITI ³²			INDEKS	
	31.12.2011.	31.12.2012.	30.06.2013.	3/2	4/3
1	2	3	4	5	6
Dioničarima sa više od 5% glasačkih prava, subs. i drugim povezanim pred.	131.962	156.861	126.159	119	80
Članovima Nadzornog odbora i Odbora za reviziju	400	617	641	154	104
Upravi banke	2.170	2.574	2.792	119	108
UKUPNO	134.532	160.052	129.244	119	81
Potencijalne i preuzete vanbil. obaveze	29.818	21.800	15.230	73	70

U posmatranom periodu kreditne izloženosti prema osobama povezanim s bankom su smanjene za 19%, a potencijalne obaveze za 30%, zbog smanjenja izloženosti kod jedne velike banke. Iz prezentiranih podataka može se zaključiti da se i dalje radi o malom iznosu kreditno-garancijskih poslova s povezanim licima i da je nivo rizika nizak. FBA posebnu pažnju (pri on site kontrolama) usmjerava na poslovanje banaka s povezanim licima, naročito ocjeni sistema identifikacije i monitoringa izloženosti riziku poslovanja s povezanim licima. Kontrolori FBA na licu mjesta daju

³² Pored kredita, uključena i ostala potraživanja, deponovana sredstva i plasmani dioničarima (finansijskim institucijama) sa više od 5% glasačkih prava.

naloge za otklanjanje uočenih propusta u određenim rokovima i pokreću prekršajne postupke, a sastavni dio tih aktivnosti je i praćenje i nadzor provođenja datih naloga u postkontrolnom postupku. To se pozitivno odrazilo na ovaj segment poslovanja, jer je u bankama značajno poboljšana kvaliteta upravljanja ovim rizikom.

2.2. Profitabilnost

Prema podacima iz bilansa uspjeha, na nivou bankarskog sistema u Federaciji BiH u prvoj polovini 2013. godine, ostvaren je pozitivan finansijski rezultat - dobit u iznosu od 83 miliona KM, što je za 18% ili 12 miliona KM više u odnosu na isti period prošle godine. Pozitivan efekat na finansijski rezultat sistema posebno je imalo ostvarenje veće dobiti kod banaka koje su pozitivno poslovale u istom periodu prošle godine (efekat 13 miliona KM), posebno kod jedne velike banke koja pripada grupi banaka koje su nosioci profitabilnosti, te ostvarenje dobiti kod jedne banke koja je prošle godine poslovala sa gubitkom (efekat šest miliona KM). S druge strane, negativan efekat od sedam miliona KM je prvenstveno rezultat ostvarenog gubitka kod banaka koje su pozitivno poslovale u istom periodu prošle godine, te ostvarenje manje dobiti kod nekoliko banaka.

Najveći uticaj na poboljšanje profitabilnosti većine banaka prvenstveno je rezultat primjenjenog novog metodološkog pristupa (implementacija MRS 37/39 od 31. 12. 2011. godine), što posljedično ima uticaj na manji nivo troškova ispravki vrijednosti. Značajnije smanjenje nekamatnih rashoda u odnosu na ukupan prihod koji je skoro na istom nivou kao i prošle godine, uticalo je na ostvarenje veće dobiti u odnosu na isti period prošle godine.

Pozitivan finansijski rezultat od 88,5 miliona KM ostvarilo je 14 banaka i isti je veći za 16% ili 12,5 miliona KM u odnosu na isti period prošle godine. Istovremeno, gubitak u poslovanju u iznosu od 5,8 miliona KM iskazan je kod tri banke, s napomenom da su ove banke prošle godine pozitivno poslovale, i isti je neznatno veći (1%) u odnosu na isti period prošle godine.

Detaljniji podaci dati su u sljedećoj tabeli.

-000 KM-

Opis	30.06.2011.		30.06.2012.		30.06.2013.	
	Iznos	Broj banaka	Iznos	Broj banaka	Iznos	Broj banaka
1	2	3	4	5	6	7
Gubitak	-17.161	6	-5.744	3	-5.813	3
Dobit	64.828	13	75.988	16	88.504	14
Ukupno	47.667	19	70.244	19	82.691	17

Kao i u ostalim segmentima, i u ovom su prisutne koncentracije: od ukupno ostvarene dobiti (88,5 miliona KM) 70% ili 62 miliona KM se odnosi na dvije najveće banke u sistemu, čiji je udio aktive u bankarskom sektoru 49%, dok se od ukupnog gubitka od 5,8 miliona KM, samo na jednu manju banku sa niskim učešćem aktive u sistemu, odnosi 59% ili 3,4 miliona KM. Analitički podaci pokazuju da ukupno 10 banaka ima bolji finansijski rezultat (za 19 miliona KM), dok sedam banaka imaju lošiji rezultat (za sedam miliona KM).

Na osnovu analitičkih podataka, kao i pokazatelja za ocjenu kvaliteta profitabilnosti (visina ostvarenog finansijskog rezultata-dobit/gubitak i koeficijenta koji se koriste za ocjenu profitabilnosti, produktivnosti i efikasnosti poslovanja, te drugih parametara vezanih za ocjenu uspješnosti poslovanja), evidentno je da je ukupna profitabilnost sistema poboljšana u odnosu na prethodnu godinu, a posebno kod većih banaka, koje su ostvarile veću dobit nego u istom periodu prošle godine, što je prvenstveno rezultat primjenjenog novog metodološkog pristupa. Međutim, cijeniti profitabilnost samo kroz nivo ostvarenog finansijskog rezultata nije adekvatno, jer treba uzeti u obzir i druge bitne faktore koji utiču na održivost i kvalitet zarade, odnosno profita. Tu je svakako najvažnije istaći kreditni rizik i negativne trendove u kvalitetu aktive u posljednje četiri godine, što se vidi kroz rast loših i nenaplativih plasmana, a što nije u korelaciji sa smanjenjem troškova ispravki vrijednosti (nakon implementacije MRS-a 39 i 37), koji je predstavlja najvažniji faktor koji je rezultirao

poboljšanjem finansijskog rezultata u većini banaka u zadnje dvije godine (nakon implementacije MRS-a 39 i 37), a što nije u korelaciji s navedenim podacima o rastu loših kredita. To upućuje na zaključak i sumnju da su ispravke vrijednosti kod jednog broja banaka podcijenjene i nisu na adekvatnom nivou.

Na nivou sistema ostvaren je ukupan prihod u iznosu od 420 miliona KM, što je skoro neizmijenjeno u odnosu na isti period prošle godine. Ukupni nekamatni rashodi iznose 334 miliona KM, sa stopom pada od 4% ili 13 miliona KM u odnosu na isti period prošle godine, što se pozitivno odrazilo na ukupan finansijski rezultat sektora.

I pored rasta prosječnih kamatonosnih kredita kod većeg broja banaka za 1,4%, smanjenje prosječne kamatne stope na kredite, kao rezultat blagog pada aktivnih kamatnih stopa i rasta loših kredita, imalo je za posljedicu dalji pad kamatnih prihoda. Iako je jedan broj banaka zabilježio povećanje kamatnih prihoda u odnosu na isti period prošle godine, kao rezultat intenziviranja kreditnih aktivnosti, niži kamatni prihodi kod tri velike banke, koje su nosioci profitabilnosti, uticali su na smanjenje na nivou sistema. Kamatni prihodi iznose 389 miliona KM, što je za 4% ili 17 miliona KM manje nego u istom periodu prošle godine, sa smanjenjem učešća u strukturi ukupnog prihoda sa 97% na 93%. Najveće učešće imaju prihodi od kamata po kreditima koji su zabilježili najveći nominalni pad od 15 miliona KM ili 4%, sa smanjenim učešćem u ukupnim prihodima sa 87,6% na 83,6%. Takođe, treba istaći da, nakon kamatnih prihoda po kreditima, druga značajna stavka s negativnim uticajem na ukupne kamatne prihode su prihodi po kamatonosnim računima kod depozitnih institucija, s niskim učešćem od 0,2% i smanjenjem od dva miliona KM, što je prvenstveno rezultat nižih naknada na sredstva obavezne i iznad obavezne rezerve kod Centralne banke BiH.

Positivna kretanja zabilježena su u kamatnim rashodima, koji su u odnosu na isti period prethodne godine imali veću stopu pada (-11%) u odnosu na stopu smanjenja kamatnih prihoda (-4%), ali nominalno razlika je niža: kamatni rashodi smanjeni su za 15 miliona KM, a kamatni prihodi za 17 miliona KM. Kamatni rashodi iznose 122 miliona KM, a njihovo učešće u strukturi ukupnog prihoda smanjeno je sa 32,6% na 29%. Prosječni kamatonosni depoziti smanjeni su za 4,9%, a kamatni rashodi po računima depozita koji iznose 104 miliona KM, kao najveća stavka i relativno i nominalno u ukupnim kamatnim rashodima, smanjeni su za 4% ili četiri miliona KM, što je rezultiralo neznatnim povećanjem prosječnih kamatnih stopa na depozite za uporedni period sa 1,15% na 1,16%. Kamatni rashodi po uzetim kreditima i ostalim pozajmicama iznose 12 miliona KM i u odnosu na isti period prethodne godine bilježe smanjenje od 43%, sa smanjenjem učešća sa 4,9% na 2,8%.

Kao rezultat pada i kamatnih prihoda (-4%) i kamatnih rashoda (-11%), neto kamatni prihod smanjen je za 1% ili dva miliona KM i iznosi 267 miliona KM, sa smanjenim učešćem u strukturi ukupnog prihoda sa 64,4% na 63,6%.

Operativni prihodi iznose 153 miliona KM i u odnosu na isti period prethodne godine veći su za 2%, a njihovo učešće u strukturi ukupnog prihoda je povećano sa 35,6% na 36,4%. U okviru operativnih prihoda najveće učešće imaju naknade za izvršene usluge koje imaju rast od 4% ili četiri miliona KM.

Ukupni nekamatni rashodi iznose 334 miliona KM i u odnosu na isti period prethodne godine manji su za 4% ili 13 miliona KM, prvenstveno kao rezultat smanjenja troškova ispravke vrijednosti. Istovremeno, njihovo učešće u strukturi ukupnog prihoda smanjeno je sa 83% na 79,5%. Troškovi ispravke vrijednosti iznose 54 miliona KM i u odnosu na isti period prethodne godine, niži su za 15% ili 10 miliona KM, što se pozitivno odrazilo na smanjenje njihovog učešća u strukturi ukupnog prihoda sa 15,3% na 12,9%.

S druge strane, operativni rashodi s iznosom od 244 miliona KM i učešćem od 58% u ukupnom prihodu, takođe bilježe pad od 2% ili četiri miliona KM, od toga troškovi plata i doprinosa, kao najveća stavka operativnih rashoda, su smanjeni za 2% ili tri miliona i iznose 121 milion KM ili 29% ukupnog prihoda, dok troškovi fiksne aktive, nakon pada od 4% ili tri miliona KM, iznose 76 miliona KM, što je učešće u ukupnom prihodu od 18%. Banke su u periodu nakon izbivanja krize

poduzele brojne mjere na racionalizaciji troškova poslovanja, prije svega na smanjenju operativnih rashoda, što je jednim dijelom ublažilo negativan uticaj pada kamatnih prihoda zbog smanjenog obima kreditnih aktivnosti i pada kvaliteta kreditnog portfolija.

Trend i struktura ukupnih prihoda i rashoda daje se u sljedećim tabelama i grafikonima.

- u 000 KM-

Tabela 28: Struktura ukupnih prihoda

Struktura ukupnih prihoda	30.06.2011.		30.06.2012.		30.06.2013.		INDEKS	
	Iznos	%	Iznos	%	Iznos	%	8 (4/2)	9 (6/4)
1	2	3	4	5	6	7	8 (4/2)	9 (6/4)
I Prihodi od kamata i slični prihodi								
Kamatonosni rač. depozita kod depoz.inst.	12.392	2,1	2.789	0,5	1.026	0,2	23	37
Kreditni i poslovi lizinga	377.293	63,6	366.570	66,0	351.026	64,8	97	96
Ostali prihodi od kamata	33.930	5,7	36.719	6,6	37.225	6,8	108	101
UKUPNO	423.615	71,4	406.078	73,1	389.277	71,8	96	96
II Operativni prihodi								
Naknade za izvršene usluge	101.415	17,0	104.172	18,8	107.733	19,9	103	103
Prihodi iz posl. sa devizama	19.976	3,4	21.294	3,8	19.106	3,5	107	90
Ostali operativni prihodi	48.374	8,2	23.742	4,3	26.000	4,8	49	110
UKUPNO	169.765	28,6	149.208	26,9	152.839	28,2	88	102
UKUPNI PRIHODI (I + II)	593.380	100,0	555.286	100,0	542.116	100,0	94	98

Grafikon 20: Struktura ukupnih prihoda

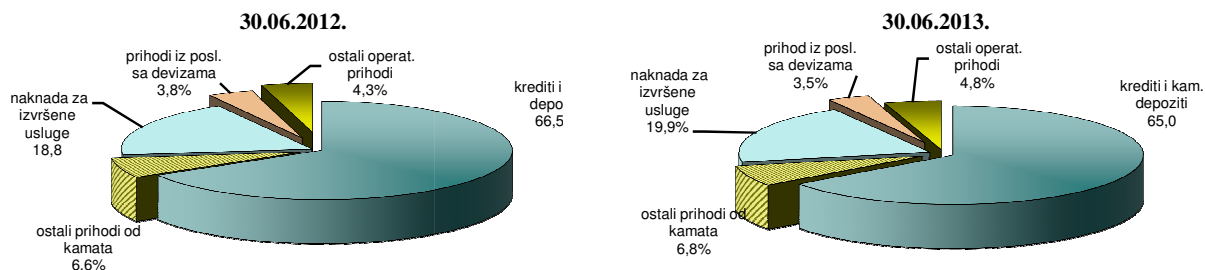
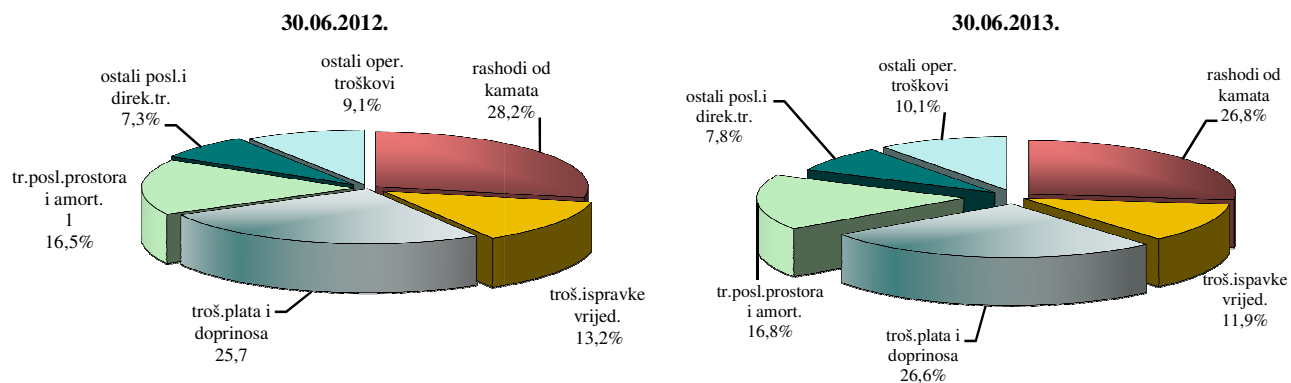

Tabela 29: Struktura ukupnih rashoda

Struktura ukupnih rashoda	30.06.2011.		30.06.2012.		30.06.2013.		INDEKS	
	Iznos	%	Iznos	%	Iznos	%	8 (4/2)	9 (6/4)
1	2	3	4	5	6	7	8 (4/2)	9 (6/4)
I Rashodi od kamata i slični rashodi								
Depoziti	113.539	20,8	108.378	22,4	104.333	22,9	95	96
Obaveze po uzetim kredit. i ostalim pozajm.	22.775	4,2	20.470	4,2	11.607	2,5	90	57
Ostali rashodi od kamata	8.088	1,5	7.758	1,6	6.044	1,4	96	78
UKUPNO	144.402	26,5	136.606	28,2	121.984	26,8	95	89
II Ukupni nekamatni rashodi								
Troškovi ispravke vrijed. rizične akt. rezerviranja za poten.ob i ostala vrijed.uskladenje ³³	114.725	21,0	64.070	13,2	54.397	11,9	56	85
Troškovi plata i doprinosa	125.005	22,9	124.146	25,7	121.419	26,6	99	98
Troškovi posl.prostora i amortizacija	78.087	14,3	79.630	16,5	76.433	16,8	102	96
Ostali poslovni i direktni troškovi	34.845	6,4	35.403	7,3	35.501	7,8	102	100
Ostali operativni troškovi	48.629	8,9	44.175	9,1	46.276	10,1	91	105
UKUPNO	401.291	73,5	347.424	71,8	334.026	73,2	87	96
UKUPNI RASHODI (I + II)	545.693	100,0	484.030	100,0	456.010	100,0	89	94

Grafikon 21: Struktura ukupnih rashoda

³³ Po prethodnoj metodologiji :Troškovi rezervi za opći kred. rizik i potencijalne kreditne gubitke.

U sljedećoj tabeli dati su najznačajniji koeficijenti za ocjenu profitabilnosti, produktivnosti i efikasnosti banaka.

- u %-

Tabela 30: Koeficijenti profitabilnost, produktivnosti i efikasnosti po periodima			
KOEFICIJENTI	30.06.2011.	30.06.2012.	30.06.2013.
Dobit na prosječnu aktivu	0,3	0,5	0,6
Dobit na prosječni ukupni kapital	2,8	3,3	3,7
Dobit na prosječni dionički kapital	4,0	5,8	7,0
Neto prihod od kamata/ prosječna aktiva	1,9	1,8	1,8
Prihod od naknada/ prosječna aktiva	1,1	1,0	1,0
Ukupan prihod/ prosječna aktiva	3,0	2,8	2,8
Poslovni i direktni rashodi ³⁴ /prosječna aktiva	1,0	0,7	0,6
Operativni rashodi/ prosječna aktiva	1,7	1,7	1,6
Ukupni neamatni rashodi/ prosječna aktiva	2,7	2,3	2,3

Analizom osnovnih parametara za ocjenu kvaliteta profitabilnosti, može se zaključiti da je ROAA (zarada na prosječnu aktivu), zbog većeg iznosa ostvarene dobiti u odnosu na isti period prethodne godine, porastao sa 0,5% na 0,6% i ROAE (zarada na prosječni dionički kapital) sa 5,8% na 7%. Pokazatelj roduktivnost ibanaka, mjeren odnosom ukupnog prihoda i prosječne aktive (2,8%), ostao je isti kao i na kraju uporednog perioda prethodne godine. Kao posljedica smanjenja troškova ispravke vrijednosti ističe se i poboljšanje koeficijenta poslovni i direktni rashodi u odnosu na prosječnu aktivu, sa 0,7% na 0,6%.

U pogoršanim uslovima poslovanja banaka i zbog efekata koji ima ekonomska i finansijska kriza na bankarski sektor u F BiH, profitabilnost banaka će i u narednom periodu najviše biti pod uticajem daljeg kretanja i trenda u kvalitetu aktive, odnosno kreditnih gubitaka i kreditnog rizika, te će zavistiti od efikasnog upravljanja i kontrole operativnih prihoda i troškova. Prisutno usporavanje i pad ekonomskih aktivnosti utiče na smanjenje potražnje za kreditima, ali i restriktivniji pristup na strani ponude (banaka), direktno će se odraziti na profitabilnost ukupnog bankarskog sektora u narednom periodu. Također, dobit banaka, odnosno finansijski rezultat biće u velikoj mjeri pod utjecajem cjenovnog i kamatnog rizika, kako na strani izvora i kretanja cijena izvora finansiranja banaka, tako i mogućnosti ostvarivanja kamatne marže koja će biti dovoljna da pokrije sve neamatne rashode i na kraju, osigura i zadovoljavajuću dobit na uloženi kapital za vlasnike banaka. Stoga je ključni faktor efikasnosti i profitabilnosti svake banke kvalitet menadžmenta i poslovna politika koju vodi, kao i kvalitet i efikasnost uspostavljenih sistema upravljanja rizicima, jer se time najdirektnije utiče na njene performanse.

2.3. Ponderisane nominalne i efektivne kamatne stope

³⁴ U rashode su uključeni troškovi ispravke vrijednosti.

U cilju veće transparentnosti i lakše usporedivosti uvjeta banaka za odobravanje kredita i primanje depozita i zaštite klijenata kroz uvođenje transparentnog prikaza troškova kredita odnosno prihoda depozita, a u skladu s međunarodnim standardima, kriterijima i praksama u drugim zemljama, FBA je od 01. 07. 2007. godine propisala jedinstven način obračuna i iskazivanja efektivne kamatne stope³⁵ za sve banke sa sjedištem u Federaciji BiH i njihove organizacione dijelove koji posluju na teritoriji F BiH, kao i na organizacione dijelove banaka koji posluju u Federaciji BiH. Efektivna kamatna stopa predstavlja stvarnu relativnu cijenu kredita, odnosno prihoda na depozit, izraženu kao procenat na godišnjem nivou.

Efektivnom kamatnom stopom se smatra dekurzivna kamatna stopa koja se obračunava na godišnjem nivou, i to primjenom složenog kamatnog računa, na način da se diskontovana novčana primanja izjednačavaju sa diskontovanim novčanim izdacima odobrenih kredita, odnosno primljenih depozita.

Banke su obavezne mjesečno izvještavati FBA o ponderisanim nominalnim i efektivnim kamatnim stopama na kredite i depozite odobrene odnosno primljene u izvještajnom mjesecu, u skladu s propisanim metodologijom³⁶.

U sljedećoj tabeli daje se pregled ponderisanih nominalnih i efektivnih kamatnih stopa (dalje: NKS i EKS) na kredite na nivou bankarskog sistema i za dva najznačajnija sektora (privredu i stanovništvo) za decembar 2011. godine, mart, juni i decembar 2012. godine, te mart i juni 2013. godine.

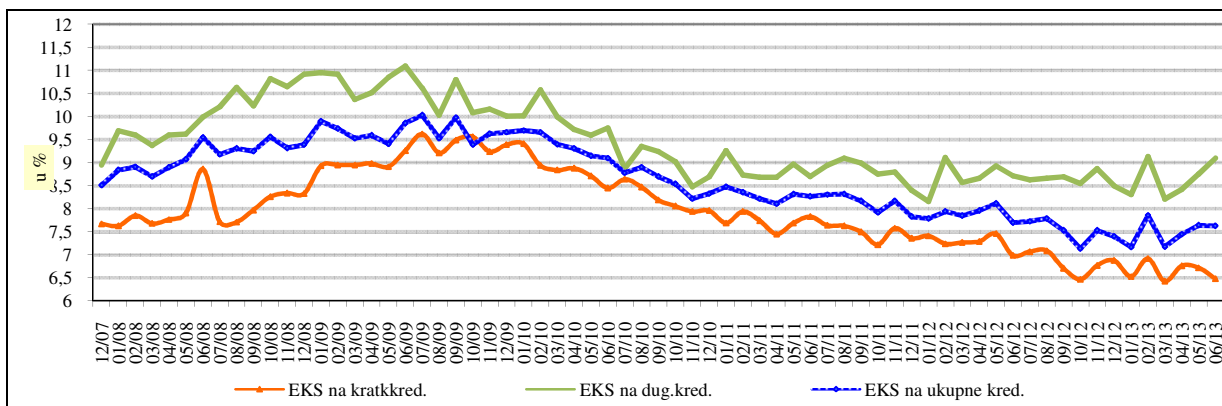
Tabela 31 : Ponderisane prosječne NKS i EKS na kredite

OPIS	12/2011.		03/2012.		06/2012.		12/2012.		03/2013.		06/2013.	
	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
1. Ponderisane kam. stope na kratkoročne kredite	6,78	7,36	6,60	7,27	6,31	7,01	6,47	7,05	6,06	6,43	6,04	6,48
1.1. Privredi	6,74	7,28	6,54	7,15	6,16	6,75	6,42	6,93	6,12	6,46	6,09	6,47
1.2. Stanovništvu	8,66	11,89	8,67	11,73	7,74	10,94	8,40	11,50	8,58	10,90	7,92	10,91
2. Ponderisane kam. stope na dugoročne kredite	7,57	8,40	7,72	8,57	7,71	8,67	7,85	8,29	7,48	8,21	8,07	9,10
2.1. Privredi	6,96	7,59	6,62	7,10	6,77	7,46	6,98	7,65	6,40	6,72	6,94	7,40
2.2. Stanovništvu	8,25	8,51	8,50	9,59	8,38	9,54	8,44	8,73	8,37	9,46	8,52	9,79
3. Ukupno ponderisane kam. stope na kredite	7,14	7,83	7,45	7,85	6,9	7,71	7,05	7,57	6,66	7,18	6,93	7,63
3.1. Privredi	6,81	7,38	6,56	7,14	6,33	6,95	6,55	7,10	6,19	6,53	6,26	6,66
3.2. Stanovništvu	8,27	8,69	8,51	9,71	8,35	9,61	8,43	8,88	8,38	9,55	8,49	9,83

Grafikon 22: Ponderisane prosječne mjesečne EKS na kredite

³⁵ Odluka o jedinstvenom načinu obračuna i iskazivanja efektivne kamatne stope na kredite i depozite ("Službene novine F BiH", br. 27/07).

³⁶ Uputstvo za primjenu Odluke o jedinstvenom načinu obračuna i iskazivanja efektivne kamatne stope na kredite i depozite i Uputstvo za izračunavanje ponderisane nominalne i efektivne kamatne stope.

Kod analize trenda kamatnih stopa relevantno je pratiti kretanje ponderisane EKS, a razlika u odnosu na ponderisanu NKS je rezultat naknada i provizija koji se plaćaju banci za odobreni kredit i koji ulaze u obračun cijene kredita. Zato EKS predstavlja stvarnu cijenu kredita.

Ponderisana EKS na kredite u junu 2013. godine iznosila je 7,63%, što je više od decembarskog nivoa od 7,4%, a ista je rezultat blagih oscilacija vrijednosti EKS na kredite u rasponu od 0,69 procentnih poena u toku prvih šest mjeseci 2013. godine, sa najmanjom vrijednošću od 7,17% zabilježenom u januaru, a najvećom 7,86% u februaru.

Ponderisane kamatne stope na dugoročne kredite u prvoj polovini 2013. godine bilježe veće oscilacije, i to unutar 0,92 procentna poena, nego na kratkoročne, koje su se kretale unutar 0,48 procentnih poena.

Ponderisana EKS na kratkoročne kredite u junu 2013. godine iznosila je 6,48%, što je za 0,4 procentna poena manje u odnosu na decembar 2012. godine, dok je ponderisana EKS na dugoročne kredite je u junu 2013. godine iznosila 9,1%, što je u odnosu na decembar 2012. godine veće za 0,6 procentnih poena.

Kamatne stope na kredite plasirane u dva najvažnija sektora: privredi i stanovništvu³⁷, u posmatranom periodu 2013. godine, bilježe blage oscilacije. Ponderisana EKS na kredite odobrene privredi, još uvijek niža od EKS na kredite stanovništvu, smanjena je sa 6,93% iz decembra 2012. godine na nivo od 6,66% u junu 2013. godine. Trend pada ponderisanih EKS na kredite odobrene privredi zabilježen je kod kratkoročnih (sa 6,86% na 6,45%), dok je kod dugoročnih kredita zabilježen rast (sa 7,22% na 7,40%).

Blagi trend rasta EKS na kredite odobrene stanovništvu zabilježen je kod kratkoročnih kredita (sa 10,89% na 10,91%), sa izraženijom oscilacijom unutar 1,05 procentnih poena u poređenju s rasponom osciliranja kod kratkoročnih kredita unutar 0,40 procentnih poena, dok je ponderisana EKS kod dugoročnih kredita veća za 0,2 procentna poena u odnosu na nivo iz decembra 2012. godine, i ista iznosi 9,79%.

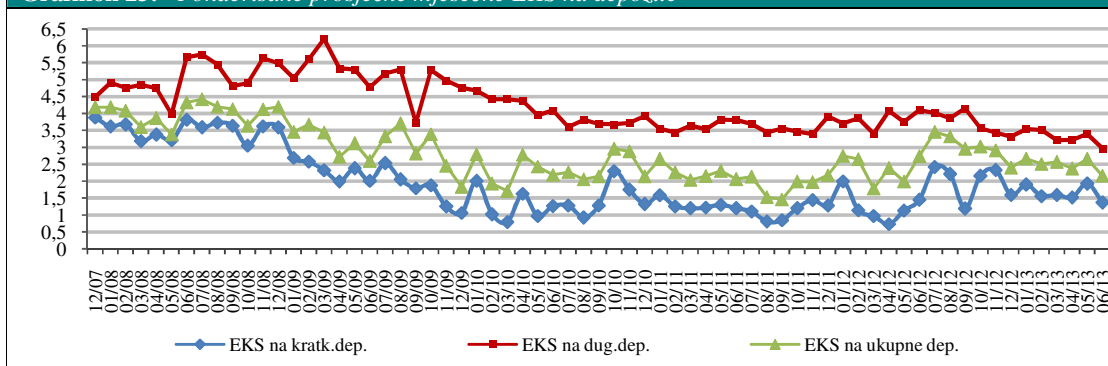
Ponderisane NKS i EKS na oročene depozite, izračunate na osnovu mjesečnih izvještaja, za bankarski sektor prikazane su u sljedećoj tabeli.

³⁷ Po metodologiji razvrstavanja u sektore, obrtnici se uključuju u sektor stanovništva.

Tabela 32 : Ponderisane prosječne NKS i EKS na depozite

O P I S	12/2011.		3/2012.		6/2012.		12/2012.		03/2013.		06/2013.	
	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
1. Ponderisane kam. stope na kratkoročne depozite	1,28	1,28	0,97	0,97	1,44	1,45	1,59	1,59	1,57	1,59	1,35	1,37
1.1. do tri mjeseca	0,91	0,91	0,64	0,64	0,48	0,48	1,28	1,28	1,26	1,26	1,01	1,01
1.2. do jedne godine	2,74	2,74	1,77	1,77	3,15	3,18	2,53	2,55	1,98	2,02	1,80	1,86
2. Ponderisane kam. stope na dugoročne depozite	3,88	3,91	3,39	3,41	4,07	4,1	3,3	3,32	3,18	3,21	2,95	2,97
2.1. do tri godine	3,73	3,75	3,23	3,24	4,01	4,03	3,17	3,19	3,03	3,06	2,64	2,66
2.2. preko tri godine	4,56	4,61	4,30	4,40	4,57	4,76	4,42	4,46	4,01	4,04	4,32	4,33
3. Ukupno ponderisane kam. stope na depozite	2,17	2,18	1,77	1,78	2,72	2,74	2,39	2,40	2,55	2,57	2,14	2,16

Grafikon 23: Ponderisane prosječne mjesečne EKS na depozite

Za razliku od kredita, kod kojih uticaj na stvarnu cijenu imaju troškovi povezani s odobravanjem i servisiranjem kredita (pod uslovom da su poznati kod odobravanja), kod depozita gotovo da nema razlike između nominalne i efektivne kamatne stope.

Ponderisana EKS na kratkoročne depozite u prvoj polovini 2013.godine je oscilirala unutar 0,56 procentnih poena i u junu 2013. godine je iznosila 1,37%, što je ujedno i najniža ponderisana EKS u toku 2013. godine, a ista je za 0,22 procentna poena manja od decemarskog nivoa 2012. godine. Posmatrano u odnosu na kretanja u toku cijele 2012.godine, ista u prvoj polovini 2013.godine ima blaže oscilacije. Prisutan je trend pada EKS kod kratkoročnih depozita, posmatrano i po sektorskoj i po ročnoj strukturi.

Ponderisana EKS na dugoročne depozite također je u blagom padu, u junu 2013. godine je iznosila 2,97%, što je manje za 0,35 procentnih poena u odnosu na decembar 2012. godine, sa zabilježenim oscilacijama unutar 0,57 procentnih poena. Treba istaći da je, prema podacima u posljednjih šest godina, ovo najniži nivo EKS na dugoročne depozite.

Kod kamata na dugoročne depozite, najveće smanjenje proizilazi iz pada EKS na depozite oročene do tri godine, i to kod depozita vlade i vladinih institucija (sa 3,97% na 0%), a sa najvećim rastom od 1,37 procentnih poena kod depozita privrede oročenih preko tri godine (sa 3,5% na 4,87%).

Banke su u junu 2013. godine plaćale privredi veće kamatne stope na oročene depozite (3,59%) nego stanovništvu (2,73%), i kod kratkoročnih (2,24% i 1,79%) i kod dugoročnih depozita (4,25% i 3,15%). U odnosu na decembar 2012. godine stope na oročene depozite kod oba sektora su niže, kod privrede za 0, 41 procentni poen, a kod stanovništva za 0,25 procentnih poena.

Razlika u EKS privrede i stanovništva proizilazi iz strukture oročenih depozita. Naime, depoziti stanovništava su znatno veći, posebno dugoročni, jer u strukturi depozita koji se oročavaju preko

jedne godine (najveći iznos oročenja je do tri godine) dominantni su depoziti stanovništva i isti su značajan izvor za finansiranje dugoročnih plasmana i realnom sektoru i stanovništvu. Stoga su i politike kamatnih stopa banaka prilagođene i uslovljene postojećom strukturom izvora, te su kamatne stope na oročene depozite stanovništva niže nego na depozite privrede, dok je kod kredita obrnuta situacija.

Ponderisane kamatne stope na kredite koji se odnose na ugovoreno prekoračenje po računima i na depozite po viđenju, izračunate na osnovu mjesečnih izvještaja, daju se u sljedećoj tabeli.

Tabela 33 : Ponderisane prosječne NKS i EKS kredite-prekoračenja po računima i na depozite po viđenju

O P I S	31.12.2011.		30.06.2012.		31.12.2012.		31.03.2013.		30.06.2013.	
	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1. Ponderisane kam. stope na kredite-prekoračenja po računima	8,73	8,86	8,40	8,53	8,43	8,57	8,52	8,67	8,37	8,53
2. Ponderisane kam. stope na depozite po viđenju	0,18	0,18	0,22	0,22	0,19	0,19	0,19	0,19	0,18	0,18

Na ove stavke aktive i pasive EKS je u pravilu jednaka nominalnoj kamatnoj stopi. Ponderisana EKS na ukupne kredite po prekoračenjima računa za bankarski sektor u martu 2013. godine iznosila je 8,53% (pad od 0,04 procentna poena u odnosu na decembar 2012. godine), a na depozite po viđenju 0,18%, što je skoro isti nivo kao i u decembru 2012. godine.

2.4. Likvidnost

Upravljanje rizikom likvidnosti je, uz upravljanje kreditnim rizikom, jedan od najvažnijih i najsloženijih segmenata bankarskog poslovanja. Održavanje likvidnosti u tržišnoj ekonomiji je permanentna obaveza banke i osnovna pretpostavka za njenu održivost na finansijskom tržištu, te jedan od ključnih preduvjeta za uspostavljanje i očuvanje povjerenja u bankarski sistem u svakoj zemlji, njegovu stabilnost i sigurnost.

Do izbijanja globalne finansijske i ekonomske krize, u normalnim uvjetima poslovanja banaka i stabilnom okruženju, rizik likvidnosti je za banke imao sekundaran značaj, odnosno kreditni rizik je bio u prvom planu i uspostavljeni sistemi upravljanja, odnosno identificiranja, mjerenja i kontrole ovog rizika bili su pod kontinuiranim nadzorom u cilju njihovog unaprjeđenja i poboljšanja.

Kada je došlo do poremećaja na finansijskim tržištima zbog uticaja globalne krize, rizik likvidnosti je naglo dobio na značaju, i upravljanje ovim rizikom postalo je ključni faktor za nesmetano poslovanje, blagovremeno izvršavanje dospjelih obaveza i očuvanje dugoročne pozicije banke, u smislu njene solventnosti i kapitalne osnove. Pored toga treba istaći i da je međuzavisnost svih rizika kojima banka jeste ili može da bude izložena u svom poslovanju također došla do izražaja sa izbijanjem krize.

U posljednjem kvartalu 2008. godine, nakon širenja globalne krize i njenog negativnog uticaja na finansijski i ekonomski sistem u BiH, došlo je do porasta rizika likvidnosti u bankama u F BiH. Iako je došlo do povlačenja dijela štednih depozita i narušavanja povjerenja u banke, ocijenjeno je da nijednog trenutka likvidnost bankarskog sistema nije bila ugrožena, jer su banke u F BiH, zbog regulatornih zahtjeva i propisanih limita, koji se temelje na konzervativnom pristupu, imale značajna likvidna sredstva i dobru poziciju likvidnosti.

U 2009. godini zaustavljena su negativna kretanja iz posljednjeg kvartala 2008. godine, a osnovni pokazatelji likvidnosti, zahvaljujući najvećim dijelom smanjenoj kreditnoj aktivnosti, su poboljšani. U 2010. godini dolazi do blagog pogoršanja pokazatelja, što se sa nešto manjim intezitetom nastavilo u 2011. godini. Do nešto većeg pogoršanja pokazatelja dolazi ponovno u prvom kvartalu 2012. godine, kao posljedica smanjenja novčanih sredstava po osnovu blagog povećanja kreditnih aktivnosti i

investicija u vrijednosne papire, smanjenja depozita, plaćanja dospjelih kreditnih obaveza, te rasta nenaplaćenih potraživanja, što je trend koji se uz blaže oscilacije nastavio do kraja 2012. godine. Prvu polovinu 2013. godine okarakterizirao je nastavak blagog kvarenja pokazatelja, uzrokovan odlivom depozita, plaćanjem dospjelih kreditnih obaveza i nastavkom rasta dospjelih nenaplaćenih potraživanja.

Nastojanje banaka za postizanjem bolje profitabilnosti kroz bolju alokaciju finansijske aktive, uz trend blagog smanjenja depozita od 2011 godine, promjene u strukturi depozitnih izvora, kao i već duže vrijeme prisutan trend smanjenja obaveza po uzetim kreditima i subordinisanom dugu, pod uticajem dužničke krize i recesije u eurozoni, doveli su do bržeg smanjenja likvidnih sredstava u odnosu na smanjenje kratkoročnih finansijskih obaveza, pada učešća likvidnih sredstava u ukupnoj aktivi i pogoršanja koeficijenta krediti u odnosu na depozite, uzete kredite i subordinisani dug.

Međutim, i pored prisutnih navedenih negativnih trendova, likvidnost bankarskog sistema u Federaciji BiH i dalje se ocjenjuje dobrom, sa zadovoljavajućim učešćem likvidnih sredstava u ukupnoj aktivi, te vrlo dobrom ročnom usklađenošću finansijske aktive i obaveza, sa trendom blagog poboljšanja od kraja 2010. godine. Ipak, zbog još uvijek prisutnog uticaja i djelovanja finansijske krize u svijetu, te dužničke krize u eurozoni, koja se negativno reflektira na bankarske sisteme pojedinih evropskih zemalja i banke „majke“ banaka u F BiH, ocjena je da rizik likvidnosti i dalje treba biti pod pojačanim nadzorom. Takođe, treba imati u vidu činjenicu da je uticaj krize na realni sektor još uvijek izražen, čije se negativne posljedice reflektiraju na ukupno privredno i ekonomsko okruženje u kojem banke u BiH posluju, što rezultira kašnjenjem dužnika u otplati dospjelih kreditnih obaveza i rastom nenaplativih potraživanja, odnosno do smanjenja priliva likvidnih sredstava u bankama i konverzije kreditnog rizika u rizik likvidnosti. U tom smislu, jedan od najvažnijih uticaja na poziciju likvidnosti banaka u narednom periodu će imati sposobnost banaka da adekvatno upravljaju svojom aktivom, što podrazumijeva obezbjeđenje aktive koja ima dobre performanse i čiji kvalitet osigurava da se bankarski zajmovi zajedno sa kamatama vraćaju u skladu s rokovima dospelja.

Odlukom o minimalnim standardima za upravljanje rizikom likvidnosti propisani su minimalni standardi koje je banka dužna da osigura i održava u procesu upravljanja ovim rizikom, odnosno minimalni standardi za kreiranje i provođenje politike likvidnosti koja osigurava sposobnost banke da potpuno i bez odlaganja izvršava svoje obaveze na dan dospelja.

Navedeni propis predstavlja okvir za upravljanje rizikom likvidnosti i sadrži kvalitativne i kvantitativne odredbe i zahtjeve prema bankama. Propisani su limiti koje banke trebaju ispunjavati vezano za prosječni dekadni minimum i dnevni minimum novčanih sredstava u odnosu na kratkoročne izvore, kao i minimalni limiti ročne usklađenosti dospelja instrumenata finansijske aktive i obaveza do 180 dana.

U strukturi izvora finansiranja banaka u Federaciji BiH na dan 30. 06. 2013. godine najveće učešće od 73,1% i dalje imaju depoziti, zatim slijede uzeti krediti (uključujući subordinisane dugove³⁸) s učešćem od 8,1%. Uzeti krediti su sa dužim periodima ročnosti i predstavljaju kvalitetan izvor za dugoročne plasmane, te poboljšavaju ročnu usklađenost stavki aktive i obaveza, iako je već duže vrijeme prisutan trend njihovog smanjenja.

S druge strane, ročna struktura depozita je znatno nepovoljnija³⁹, a nakon dužeg perioda poboljšanja, tokom 2010. godine došlo je do blagog pogoršanja, što je trend koji se, sa nešto manjim intenzitetom, nastavio u 2011. godini i u prvom kvartalu 2012. godine, nakon čega ipak dolazi do zaustavljanja ovog negativnog trenda, te je struktura vrlo blago poboljšana krajem 2012. godine, što se nastavilo i u 2013. godini.

³⁸ Subordinisani dugovi: uzeti krediti i stavke trajnog karaktera.

³⁹ Prema preostalom dospelju.

- u 000 KM-

Tabela 34: Ročna struktura depozita po ugovorenom dospijeću								
DEPOZITI	31.12.2011.		31.12.2012.		30.06.2013.		INDEKS	
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	8(4/2)	9(6/4)
1	2	3	4	5	6	7		
Štednja i dep. po viđenju	4.983.292	44,8	4.805.480	43,8	4.868.212	44,8	96	101
Do 3 mjeseca	433.030	3,9	267.199	2,5	200.104	1,8	62	75
Do 1 godine	756.332	6,8	709.620	6,5	691.913	6,4	94	98
1. Ukupno kratkoročni	6.172.654	55,5	5.782.299	52,8	5.760.229	53,0	94	100
Do 3 godine	3.272.641	29,4	3.576.903	32,6	3.425.321	31,5	109	96
Preko 3 godine	1.679.380	15,1	1.601.799	14,6	1.677.446	15,5	95	105
2. Ukupno dugoročni	4.952.021	44,5	5.178.702	47,2	5.102.767	47,0	105	99
UKUPNO (1 + 2)	11.124.675	100,0	10.961.001	100,0	10.862.996	100,0	99	99

Ukupni depoziti su u odnosu na 31. 12. 2012. godine smanjeni za 1% ili 98 miliona KM, najvećim dijelom po osnovu smanjenja depozita vladinih institucija za 17% ili 118 miliona KM, depozita bankarskih institucija za 10% ili 99 miliona KM i depozita privatnih preduzeća za 2% ili 36 miliona KM, što je dijelom kompenzirano rastom depozita stanovništva za 3% ili 155 miliona KM. Ročna struktura depozita po ugovorenom dospijeću je relativno dobra, s učešćem kratkoročnih depozita od 53,0% i dugoročnih 47,0%, što je na približno istom nivou u odnosu na kraj 2012. godine.

Neznatne promjene u ročnoj strukturi rezultat su smanjenja kratkoročnih depozita za 0,4% ili 22 miliona KM, većim dijelom depozita oročenih do tri mjeseca kod sektora bankarskih institucija, te kratkoročnih depozita do godinu dana najvećim dijelom kod privatnih preduzeća. Dugoročni depoziti su u odnosu na 31. 12. 2012. godine smanjeni za 1,5% ili 76 miliona KM kao posljedica smanjenja depozita do tri godine, u okviru kojih je nešto značajnije smanjenje zabilježeno kod depozita javnih preduzeća do tri godine, što je kompenzirano rastom dugoročnih depozita stanovništva. Treba istaći da je kod dugoročnih depozita i dalje dominantno učešće dva sektora, i to: stanovništva sa povećanjem učešća sa 61,0% na 63,4% i bankarskih institucija koje zbog smanjenja ukupnih depozita bilježe vrlo blago povećanje učešća sa 13,2% na 13,3%. Pored navedenih sektora značajan dugoročni izvor su i depoziti javnih preduzeća, sa smanjenjem učešća sa 12,1% na 9,1%. U depozitima oročenim od jedne do tri godine najveće učešće od 68,6% imaju depoziti stanovništva, uz rast učešća od tri procentna poena, zatim depoziti javnih preduzeća 13,2%, uz smanjenje učešća za tri procentna poena. U periodu preko tri godine najveće učešće od 52,8% imaju depoziti stanovništva uz povećanje učešća za dva procentna poena, a depoziti bankarskih institucija, nakon već duže vrijeme prisutnog trenda smanjenja, imaju učešće od 31,4% (na kraju 2012. godine 33,0%; 2011. godine 46,9%; 2010. godine 60,9%).

Iako ročna struktura depozita po ugovorenom dospijeću prikazuje blago poboljšanje ročnosti, za analizu rizika likvidnosti relevantnija je ročnost depozita po preostalom dospijeću, jer uključuje stanje depozita za period od izvještajnog datuma do datuma dospijeća, što je prezentirano u narednoj tabeli.

- u 000 KM-

Tabela 35: Ročna struktura depozita po preostalom dospijeću								
DEPOZITI	31.12.2011.		31.12.2012.		30.06.2013.		INDEKS	
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	8(4/2)	9(6/4)
1	2	3	4	5	6	7		
Štednja i dep. po viđenju (do 7 dana)	5.184.070	46,6	4.941.325	45,1	4.985.124	45,9	95	101
7- 90 dana	917.917	8,3	908.834	8,3	819.712	7,5	99	90
91 dan do jedne godine	2.219.322	19,9	2.278.639	20,8	2.162.905	19,9	103	95
1. Ukupno kratkoročni	8.321.309	74,8	8.128.798	74,2	7.967.741	73,3	98	98
Do 5 godina	2.404.179	21,6	2.609.727	23,8	2.686.717	24,8	109	103
Preko 5 godina	399.187	3,6	222.476	2,0	208.538	1,9	56	94
2. Ukupno dugoročni	2.803.366	25,2	2.832.203	25,8	2.895.255	26,7	101	102
UKUPNO (1 + 2)	11.124.675	100,0	10.961.001	100,0	10.862.996	100,0	99	99

Iz podataka se može zaključiti da je ročna struktura depozita po preostalom dospijeću znatno lošija zbog visokog učešća kratkoročnih depozita od 73,3%, ali da je prisutan trend blagog poboljšanja. U odnosu na kraj 2012. godine, kratkoročni depoziti su imali pad od 2% ili 161 milion KM, sa smanjenjem učešća za 0,9 procentnih poena, dok su dugoročni depoziti povećani za 2% ili 63 miliona KM, uz povećanje učešća sa 25,8% na 26,7%. Ako se pogleda struktura dugoročnih depozita, vidljivo je da dominiraju depoziti s preostalom ročnošću do pet godina (92,8% dugoročnih depozita i 24,7% ukupnih depozita), dok negativan trend i značajnije smanjenje u posljednje dvije godine imaju depoziti sa preostalom ročnošću preko pet godina. Ako se uporede podaci o ročnosti depozita po ugovorenom i preostalom dospijeću, može se zaključiti da je od 5,1 milijarde KM dugoročno ugovorenih depozita, sa 30. 06. 2013. godine cca 2,2 milijarde KM, odnosno nešto više od 43% dugoročno ugovorenih depozita, imalo preostalo dospijeće manje od jedne godine.

Postojeća ročna struktura depozita, kao najvećeg izvora finansiranja banaka u F BiH, kod većeg broja banaka postaje sve više limitirajući faktor kreditnog rasta, s obzirom da je najveća potreba banaka za plasiranjem dugoročnih kredita. Stoga se banke suočavaju s problemom kako osigurati kvalitetnije izvore u smislu ročnosti, posebno zbog činjenice da je značajno smanjen priliv finansijskih sredstava (zaduživanje) iz inostranstva, kako od matičnih grupacija, tako i od finansijskih institucija-kreditora, a domaći izvori su najvećim dijelom kratkoročnog karaktera.

Dodatno, supervizorska zabrinutost je pojačana zbog činjenice da banke, u nedostatku kvalitetnih dugoročnih izvora, u cilju osiguranja poštivanja zakonom propisanih ograničenja vezano za ročnu usklađenost, odobravaju kratkoročne kredite koji se obnavljaju, odnosno zatvaraju novim kratkoročnim plasmanima, što suštinski znači dugoročno kreditiranje iz kratkoročnih izvora. Na taj način se prikriva prava ročnost kredita i usklađenost s izvorima, što može predstavljati ozbiljan problem u narednom periodu i potencijalnu opasnost za likvidnosnu poziciju banke.

U funkciji planiranja potrebnog nivoa likvidnih resursa, banke trebaju planirati izvore i strukturu adekvatnog likvidnog potencijala, i u vezi s tim planirati i kreditnu politiku. Ročnost plasmana, odnosno kreditnog portfolija je determinisana upravo ročnošću izvora. S obzirom da je ročna transformacija sredstava kod banaka inherentno povezana sa funkcionalnim karakteristikama bankarskog poslovanja, banke kontinuirano kontrolišu i drže ročne debalanse između izvora i plasmana u okviru propisanih minimalnih limita.

-u 000 KM-

Tabela 36: Ročna struktura kredita								
KREDITI	31.12.2011.		31.12.2012.		30.06.2013.		INDEKS	
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	8(4/2)	9(6/4)
1	2	3	4	5	6	7		
Dospjela potraživanja i plaćene vanbil.obaveze	962.707	9,2	1.074.251	10,1	1.174.650	10,9	112	109
Kratkoročni krediti	2.287.597	21,8	2.472.571	23,2	2.438.147	22,7	108	99
Dugoročni krediti	7.237.367	69,0	7.119.302	66,7	7.151.059	66,4	98	100
UKUPNO KREDITI	10.487.671	100,0	10.666.124	100,0	10.763.856	100,0	102	101

U prvoj polovini 2013. godine nisu zabilježene značajnije promjene u iznosu dugoročnih kredita (rast od 0,4% ili cca 32 miliona KM), dok kratkoročni krediti bilježe blagi pad od 1,4% ili 34 miliona KM. Međutim, dospjela potraživanja povećana su za visokih 9% ili cca 100 miliona KM, što je još jedan pokazatelj pogoršanja naplativosti dospjelih kreditnih potraživanja i problema koje imaju dužnici banaka u servisiranju svojih dugova zbog djelovanja ekonomske krize. U strukturi dospjelih potraživanja 65% se odnosi na privatna preduzeća, 33% stanovništvo i 2% na ostale sektore.

Sektorska analiza po ročnosti za dva najznačajnija sektora pokazuje da su krediti plasirani stanovništvu 84,1% dugoročni, a od ukupno odobrenih kredita privatnim preduzećima na dugoročne se odnosi 48,1%.

U strukturi aktive krediti, kao najznačajnija kategorija, imaju i dalje najveće učešće od 72,4% što je za 1,2 procentna poena više u odnosu na kraj 2012. godine, dijelom i zbog smanjenja aktive za 0,8%, dok su krediti povećani za 0,9%. Novčana sredstva su smanjena za 4% ili 145 miliona KM, a njihovo učešće, u odnosu na kraj 2012. godine, smanjeno je sa 26,4% na 25,7%.

Pregled osnovnih pokazatelja likvidnosti je prikazan u sljedećoj tabeli. Prelazak na novu regulativu sa 31. 12. 2011. godine doveo je do značajnog povećanja iznosa ukupnih kredita što je imalo uticaja na pogoršanje pokazatelja: krediti u odnosu na depozite i uzete kredite, u odnosu na prethodne periode. Međutim, u 2012. godini zabilježeno je dalje pogoršanje pokazatelja likvidnosti, uzrokovano smanjenjem novčanih sredstava radi povećanja kreditnih aktivnosti i izmirenja dospjelih kreditnih obaveza, dok je koeficijent kratkoročne finansijske obaveze/ukupne finansijske obaveze neznatno poboljšán radi bolje ročne strukture izvora. U 2013. godini nastavlja se trend smanjenja novčanih sredstava radi pada depozita i izmirenja dospjelih kreditnih obaveza, što je dovelo do daljeg kvarenja pokazatelja likvidnosti.

- u % -

Tabela 37: Koeficijenti likvidnosti			
Koeficijenti	31.12.2011.	31.12.2012.	30.06.2013.
1	2	3	4
Likvidna sredstva ⁴⁰ / ukupna aktiva	28,9	26,8	25,8
Likvidna sredstva / kratkoročne finans.obaveze	49,0	46,2	44,8
Kratkoročne finans.obaveze/ ukupne finans.obaveze	69,1	68,9	68,6
Kreditni / depoziti i uzeti krediti ⁴¹	84,3	88,1	90,5
Kreditni / depoziti, uzeti krediti i subordinisani dugovi ⁴²	82,9	86,8	89,2

Pokazatelj krediti u odnosu na depozite i uzete kredite je u 2012. godini pogoršan, a taj trend nastavljen je i u 2013. godini. Sa 30. 06. 2013. godine ovaj pokazatelj je kod 12 banaka bio viši od 85% (kritični nivo). S jedne strane, to je kod ovih banaka rezultat strukture pasive (relativno značajno učešće kapitala), a s druge strane, visokog učešća kredita u aktivi. FBA posebnu pažnju pri on site kontrolama usmjerava na banke kod kojih su utvrđene slabosti u ovom poslovnom segmentu, te nalaže bankama da poduzmu mjere i aktivnosti u cilju poboljšanja nivoa likvidnosti, te poboljšaju prakse za upravljanje izvorima sredstava, kako bi se osigurale zadovoljavajuće pozicije likvidnosti.

Banke su u 2013. godini redovno ispunjavale obavezu održavanja propisane obavezne rezerve kod Centralne banke BiH. Obavezna rezerva kao značajan instrument monetarne politike, u BiH u uslovima funkcioniranja valutnog odbora i finansijski nerazvijenog tržišta, jedini je instrument monetarne politike putem kojeg se ostvaruje monetarna kontrola, u smislu prevencije brzog rasta kredita i smanjenja multiplikacije, ali i povećanja likvidnosti banaka u uslovima uticaja krize i pojačanog odliva sredstava iz banaka, kao što se to desilo nakon 01. 10. 2008. godine u BiH. S druge strane, primjena regulative o deviznom riziku i održavanje valutne usklađenosti s propisanim limitima, utiče takođe značajno na iznos koji banke drže na računu rezervi kod Centralne banke BiH u domaćoj valuti, čime se osigurava visoka likvidnost banaka pojedinačno i bankarskog sektora.

Sve banke kontinuirano ispunjavaju i to znatno iznad propisanog minimuma, obavezu dekadnog prosjeka od 20% u odnosu na kratkoročne izvore sredstava i dnevnog minimuma od 10% prema istoj osnovici, što se vidi iz sljedećeg pregleda.

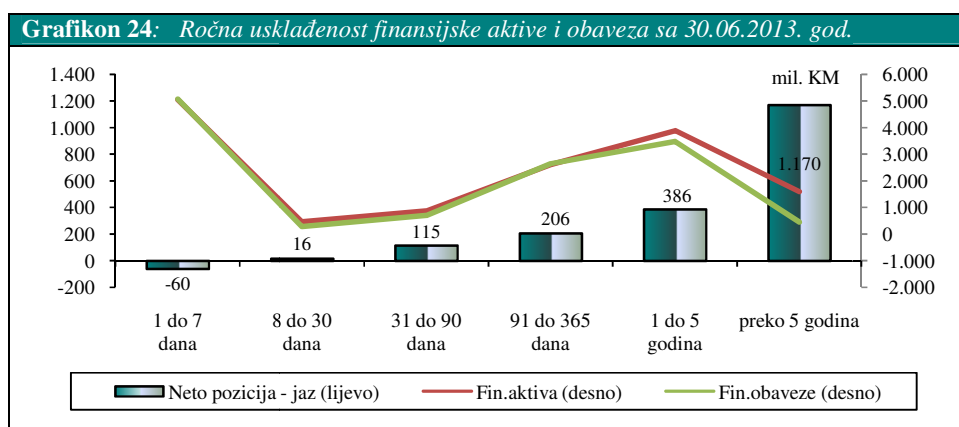
⁴⁰ Likvidna sredstva u užem smislu: gotovina i depoziti i druga finansijska sredstva sa preostalim rokom dospijeca manjim od tri mjeseca, isključujući međubankarske depozite.

⁴¹ Iskustveni standardi su: manji od 70%-veoma solidan, 71%-75%-zadovoljavajući, 76%-80%-na granici zadovoljavajućeg, 81%-85%-nedovoljan, preko 85%-kritičan.

⁴² Prethodni koeficijent je proširen, u izvore su uključeni i subordinisani dugovi, što je realniji pokazatelj.

Tabela 38: Pozicija likvidnosti - dekadni prosjek i dnevni minimum					
1	31.12.2011.	31.12.2012.	30.06.2013.	INDEKS	
	Iznos	Iznos	Iznos	5(3/2)	6(4/3)
1. Prosječno dnevno stanje novčanih sredstava	3.759.486	3.408.958	3.423.208	91	100
2. Najniže ukupno dnevno stanje novč.sredst.	3.550.990	3.149.188	3.256.390	89	103
3. Kratkoročni izvori sred.(osnovica za obračun)	6.013.102	5.631.431	5.721.702	94	102
4.Iznos obaveze :					
4.1. dekadni prosjek 20% od iznosa red.br. 3	1.202.620	1.126.286	1.144.340	94	102
4.2. dnevni minimum 10% od iznosa red.br.3	601.310	563.143	572.170	94	102
5.Ispunjenje obaveze : dekadni prosjek					
Višak = red.br.1 – red.br. 4.1.	2.556.866	2.282.672	2.278.868	89	100
6. Ispunjenje obaveze : dnevni minimum					
Višak = red.br.2 – red.br. 4.2.	2.949.680	2.586.045	2.684.220	88	104

Ukoliko se posmatra ročna usklađenost preostalih dospjeća ukupne finansijske aktive i obaveza, može se zaključiti da je usklađenost dobra, iako nešto lošija u odnosu na 31. 12. 2012. godine.

Sa 30. 06. 2013. godine kratkoročna finansijska aktiva banaka je bila veća od kratkoročnih obaveza za 277 miliona KM. U odnosu na kraj 2012. godine pozitivni jaz je zadržan na približno istom nivou od 277 miliona KM (rast od 0,1%), što je za posljedicu imalo da je i koeficijent pokrivenosti kratkoročnih obaveza nepromijenjen i iznosi 103,2%.

Kratkoročna finansijska aktiva je smanjena za 1,5%, a kratkoročne finansijske obaveze za 1,6%. U okviru kratkoročne finansijske aktive smanjenje je zabilježeno kod novčanih sredstava, koja su manja za 3,7% ili 145 miliona KM, aktive za trgovinu 5,4% ili 20 miliona KM, novčanih pozajmica datih drugim bankama 12,9% ili 10 miliona KM i ostale finansijske aktive 3,8% ili cca šest miliona KM, dok je rast zabilježen kod kredita od 0,9% ili 37 miliona KM i vrijednosnih papira koji se drže do dospjeća 13,3% ili devet miliona KM. Finansijska aktiva preostalog roka dospjeća preko jedne godine je blago povećana, za 0,3% ili 15 miliona KM, kao posljedica povećanja kredita za 0,8% ili 43 miliona KM i smanjenja vrijednosnih papira koji se drže do dospjeća za 27,2% ili 28 miliona KM.

Na strani obaveza s rokom dospjeća do jedne godine, najveće smanjenje se odnosi na depozite koji su manji za 2,0% ili 161 milion KM, zatim obaveze po uzetim kreditima koje su manje za 16,5% ili 40 miliona KM, uzete pozajmice od drugih banaka su smanjene u 100% iznosu ili dva miliona KM i iznos subordinisanih dugova je smanjen za 4,3% ili dva miliona KM, što je uz rast ostalih finansijskih obaveza od 25,8% ili 69 miliona KM, dovelo do ukupnog smanjenja obaveza sa rokom dospjeća do jedne godine za 1,6% ili cca 136 miliona KM. Obaveze s rokom dospjeća preko jedne

godine su vrlo blago smanjene za 0,3% ili cca 11 miliona KM, što je posljedica rasta depozita za 2,2% ili 63 miliona KM i ostalih finansijskih obaveza za 8,2% ili pet miliona KM, uz smanjenje obaveza po uzetim kreditima za 7,9% ili 71 milion KM i obaveza po subordinisanim dugovima, koje su manje za 5,5% ili osam miliona KM.

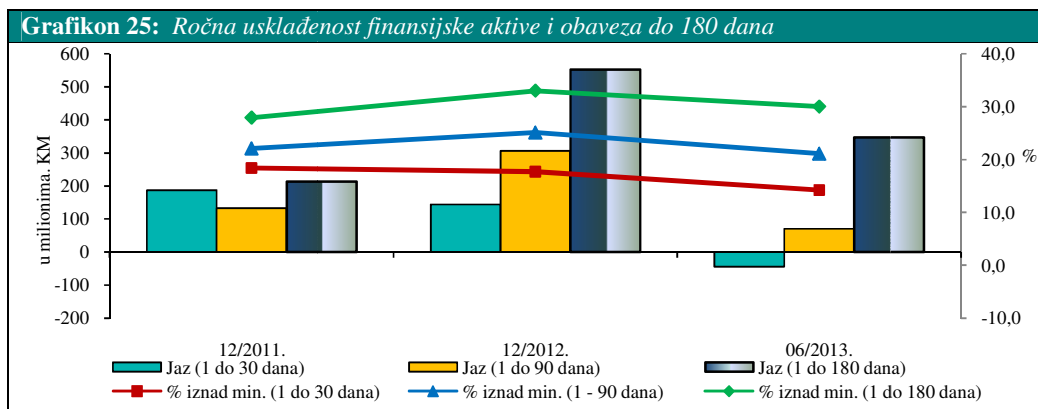
Pored navedenog propisanog minimalnog standarda, vrlo važan aspekt praćenja i analize pozicije likvidnosti je ročna usklađenost preostalih dospjeća stavki finansijske aktive i obaveza prema vremenskoj skali, koja je propisanim minimalnim limitima kreirana na vremenski horizont od 180 dana⁴³.

- u 000 KM -

Tabela 39: Ročna usklađenost finansijske aktive i obaveza do 180 dana					
Opis	31.12.2011.	31.12.2012.	30.06.2013.	INDEKS	
	Iznos	Iznos	Iznos	5 (3/2)	6(4/3)
1	2	3	4		
I. 1-30 dana					
1. Iznos finansijske aktive	5.748.473	5.490.582	5.428.676	96	99
2. iznos finansijskih obaveza	5.561.192	5.346.703	5.472.948	96	103
3. Razlika (+ ili -) = 1-2	187.281	143.879	44.272	77	31
<i>Obračun izvršenja propisane obaveze u %</i>					
a) Ostvareno %= red.br.1 / red.br.2	103,4%	102,7%	99,2%		
b) Propisani minimum %	85,0%	85,0%	85,0%		
Više (+) ili manje (-) = a - b	18,4%	17,7%	14,2%		
II. 1-90 dana					
1. Iznos finansijske aktive	6.511.798	6.355.017	6.210.079	98	98
2. iznos finansijskih obaveza	6.378.807	6.048.777	6.139.584	95	102
3. Razlika (+ ili -) = 1-2	132.991	306.240	70.495	230	23
<i>Obračun izvršenja propisane obaveze u %</i>					
a) Ostvareno %= red.br.1 / red.br.2	102,1%	105,1%	101,1%		
b) Propisani minimum %	80,0%	80,0%	80,0%		
Više (+) ili manje (-) = a - b	22,1%	25,1%	21,1%		
III. 1-180 dana					
1. Iznos finansijske aktive	7.522.305	7.454.731	7.240.627	99	97
2. iznos finansijskih obaveza	7.308.881	6.903.027	6.893.822	94	100
3. Razlika (+ ili -) = 1-2	213.424	551.704	346.805	259	63
<i>Obračun izvršenja propisane obaveze u %</i>					
a) Ostvareno %= red.br.1 / red.br.2	102,9%	108,0%	105,0%		
b) Propisani minimum %	75,0%	75,0%	75,0%		
Više (+) ili manje (-) = a - b	27,9%	33,0%	30,0%		

Iz prezentiranih podataka se zaključuje da su se banke na dan 30. 06. 2013. godine pridržavale propisanih ograničenja i ostvarile bolju ročnu usklađenost finansijske aktive i obaveza u odnosu na propisane limite.

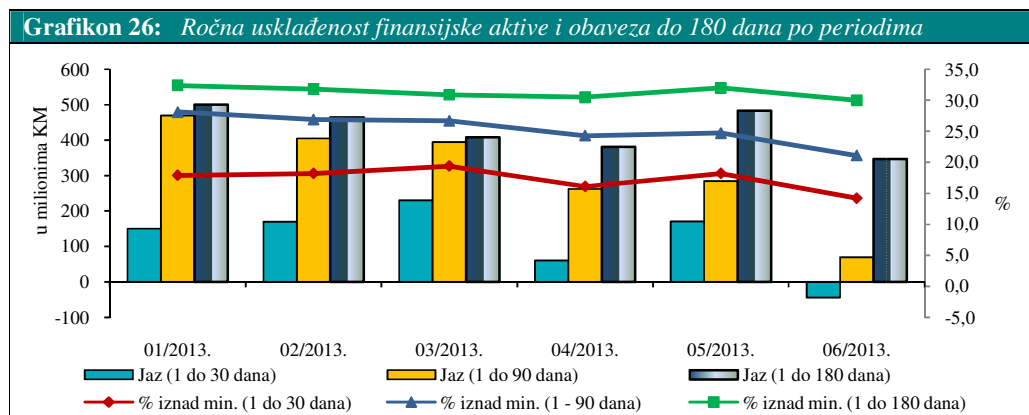
⁴³ Odlukom o minimalnim standardima za upravljanje rizikom likvidnosti banaka propisani su procenti za ročnu usklađenost finansijske aktive i obaveza: najmanje 85 % izvora sredstava s rokom dospjeća do 30 dana mora biti angažirano u plasmane s rokom dospjeća do 30 dana, najmanje 80% izvora sredstava s rokom dospjeća do 90 dana u plasmane s rokom dospjeća do 90 dana, i najmanje 75% izvora sredstava s rokom dospjeća do 180 dana u plasmane s rokom dospjeća do 180 dana.

Nakon što je sa 31. 12. 2010. godine iznos finansijskih obaveza bio veći od iznosa finansijske aktive, i to u sva tri vremenska intervala do 180 dana, u 2011. godini dolazi do poboljšanja ročne usklađenosti. Na kraju 2011. godine, finansijska aktiva u sva tri intervala bila je veća od finansijskih obaveza, a ostvareni procenti ročne usklađenosti bili su iznad propisanog minimuma za 18,4% u prvom intervalu, 22,1% u drugom i 27,9% u trećem. Trend poboljšanja ročne usklađenosti nastavljen je i u 2012. godini, tako da je sa 31. 12. 2012. godine finansijska aktiva također bila veća od finansijskih obaveza u sva tri intervala dospijeća, uz nešto veće poboljšanje pozicija likvidnosti u intervalu do 90 i do 180 dana, dok je pozitivni jaz u intervalu do 30 dana bio ipak nešto manji u odnosu na 31. 12. 2011. godine. Ostvareni procenti ročne usklađenosti su, kao i na kraju 2011. godine, bili iznad propisanog minimuma, i to za 17,7% u prvom intervalu, 25,1% u drugom i 33,0% u trećem intervalu. Sa 30. 06. 2013. godine u sva tri intervala zabilježeno je blago pogoršanje, a u intervalu do 30 dana iznos finansijske aktive bio je nešto niži od finansijskih obaveza (0,8%). Pozitivan jaz zabilježen je u preostala dva intervala, ali nešto niži nego na kraju 2012. godine, u intervalu do 90 dana zbog smanjenja finansijske aktive uz istovremeni porast finansijskih obaveza, a u intervalu do 180 dana zbog smanjenja finansijske aktive uz zadržan približno isti nivo finansijskih obaveza.

Kao rezultat navedenog, ostvareni procenti ročne usklađenosti su niži nego na kraju 2012. godine, ali i dalje su iznad propisanog minimuma, i to u prvom intervalu za 14,2%, u drugom za 21,1% i u trećem intervalu za 30%.

U narednom grafikonu daje se trend ročne usklađenosti finansijske aktive i obaveza u periodu januar-juni 2013. godini, po vremenskim intervalima i ostvarenim procentima usklađenosti u odnosu na zakonom propisane minimalne standarde.

Na osnovu svih iznesenih pokazatelja likvidnost bankarskog sistema u F BiH i dalje se ocjenjuje zadovoljavajućom. Međutim, kako je ovaj segment poslovanja i nivo izloženosti likvidnosnom riziku

u korelaciji s kreditnim rizikom, a imajući u vidu i efekte finansijske krize na BiH i uticaj na bankarski sektor u F BiH, prvenstveno u kontekstu dodatnog pritiska na likvidnost banaka, s jedne strane, zbog smanjenja depozita i loše ročne strukture depozita, te otplate dospjelih kreditnih obaveza i znatno manjeg zaduživanja kod međunarodnih finansijskih institucija, što je u proteklim godinama bio najkvalitetniji izvor finansiranja banaka s aspekta ročnosti, a s druge strane, zbog slabijeg priliva likvidnih sredstava zbog pada naplativosti kredita, treba istaći da će u narednom periodu banke trebati još više pažnje posvetiti upravljanju rizikom likvidnosti, uspostavljanjem i provođenjem politika likvidnosti koje će osigurati izvršenje svih dospjelih obaveza na vrijeme, a na osnovu kontinuiranog planiranja budućih likvidnosnih potreba uzimajući u obzir promjene u operativnim, ekonomskim, regulativnim i ostalim uslovima poslovnog okruženja banaka.

FBA će putem izvještaja i on site kontrola u bankama pratiti i nadzirati kako banke upravljaju ovim rizikom i da li postupaju u skladu s usvojenim politikama i programima.

2.5. Devizni rizik-devizna usklađenost aktive i pasive bilansa i vanbilansa

U svom poslovanju banke su izložene značajnim rizicima proizašlim iz mogućih gubitaka po bilansnim i vanbilansnim stavkama nastalim uslijed promjene cijena na tržištu. Jedan od tih rizika je i devizni rizik (FX) koji nastaje kao rezultat promjena valutnih kurseva i/ili neusklađenosti nivoa aktive, pasive i vanbilansnih stavki u istoj valuti - individualna devizna pozicija ili svih valuta zajedno sa kojima banka posluje - ukupna devizna pozicija banke.

U cilju osiguranja primjene i provođenja opreznosnih principa kod obavljanja deviznih aktivnosti banaka, te smanjenja uticaja deviznog rizika na njihovu profitabilnost, likvidnost i kapital, FBA je donijela Odluku o minimalnim standardima za upravljanje deviznim rizikom banaka⁴⁴ kojom se reguliraju minimalni standardi za donošenje i provođenje programa, politika i procedura za preuzimanje, praćenje, kontrolu i upravljanje deviznim rizikom, te propisana ograničenja za otvorenu individualnu i ukupnu deviznu poziciju (duga ili kratka), obračunata u odnosu na osnovni kapital banke.⁴⁵

Kako bi FBA pratila usklađenost banaka s propisanim ograničenjima i nivo izloženosti deviznom riziku, banke su dužne dnevno izvještavati FBA. Na osnovu kontrole, praćenja i analize dostavljenih izvještaja, može se zaključiti da se banke pridržavaju propisanih limita i da obavljaju svoje FX aktivnosti u okvirima istih.

S obzirom da Centralna banka BiH funkcioniše kao valutni odbor, gdje je EURO valuta sidro valutnog odbora, u praksi banke nisu izložene deviznom riziku kada je u pitanju najznačajnija valuta EURO.

Prema stanju na dan 30. 06. 2013. godine na nivou bankarskog sistema u valutnoj strukturi aktive banaka učešće stavki u stranim valutama iznosilo je 12,2% ili 1,8 milijardi KM (na kraju 2012. godine 13,4% ili dvije milijarde KM). S druge strane, valutna struktura pasive bitno je drugačija, jer je učešće obaveza u stranoj valuti znatno veće i iznosi 47,4% ili 7,1 milijardu KM (na kraju 2012. godine 48,2% ili 7,2 milijarde KM).

U sljedećoj tabeli daje se struktura i trend finansijske aktive i obaveza i devizna pozicija za EURO kao najznačajniju valutu i ukupno.

-u milionima KM-

⁴⁴ "Službene novine F BiH", br. 3/03, 31/03, 64/03, 54/04.

⁴⁵ Članom 8. Odluke o minimalnim standardima za upravljanje kapitalom banke propisana su ograničenja: za individualnu deviznu poziciju za EURO najviše do 30% osnovnog kapitala, za ostale valute do 20% i deviznu poziciju banke najviše do 30%.

Tabela 40: Devizna usklađenost finansijske aktive i obaveza (EURO i ukupno)⁴⁶

Opis	31.12.2012.				30.06.2013.				INDEKS	
	EURO		UKUPNO		EURO		UKUPNO		EURO	UKUPNO
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	6/2	8/4
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
<i>I. Finansijska aktiva</i>										
1. Novčana sredstva	1.050	13,8	1.568	18,6	829	11,0	1.338	16,0	79	85
2. Krediti	39	0,5	57	0,7	46	0,6	62	0,7	118	109
3. Krediti s val. klauzulom	6.202	81,4	6.435	76,2	6.319	83,6	6.537	78,3	102	102
4. Ostalo	325	4,3	383	4,5	364	4,8	416	5,0	112	109
Ukupno (1+2+3+4)	7.616	100,0	8.443	100,0	7.558	100,0	8.353	100,0	99	99
<i>II. Finansijske obaveze</i>										
1. Depoziti	5.220	70,1	5.888	72,3	5.147	70,5	5.805	72,7	99	99
2. Uzeti krediti	1.058	14,2	1.079	13,3	955	13,1	972	12,2	90	90
3. Dep. i kred. s val.klauz.	915	12,3	915	11,2	933	12,8	933	11,7	102	102
4. ostalo	250	3,4	259	3,2	267	3,6	275	3,4	107	106
Ukupno (1+2+3+4)	7.443	100,0	8.141	100,0	7.302	100,0	7.985	100,0	98	98
<i>III. Vanbilans</i>										
1. Aktiva	153		153		134		135			
2. Pasiva	235		349		236		332			
<i>IV. Pozicija</i>										
Duga (iznos)	90		106		154		171			
%	5,2%		6,2%		8,5%		9,5%			
Kratka										
%										
Dozvoljena	30%		30%		30%		30%			
Manja od dozvoljene	24,8%		23,8%		21,5%		20,5%			

Ako se analizira struktura stranih valuta, u finansijskoj aktivi⁴⁷ dominantno je učešće EURO od 68,2%, što je niže od učešća 31. 12. 2012. godine (70,4%), zbog smanjenja nominalnog iznosa sa 1,41 milijardi KM na 1,24 milijarde KM. Učešće EURO u obavezama od 90,3% je kao i na kraju 2012. godine, iako postoji blagi pad nominalnog iznosa sa 6,5 na 6,4 milijarde KM.

Međutim, u obračun izloženosti FX riziku ulazi i iznos indeksiranih stavki aktive (kreditu) i obaveza⁴⁸, koji je posebno značajan u aktivi (78,3% ili 6,5 milijardi KM) i nominalno je na približno istom nivou u odnosu na 31.12.2012. godine (76,2% ili 6,4 milijarde KM). Na ostale devizne stavke aktive odnosi se 21,7% ili 1,8 milijardi KM sa strukturom: stavke u EURO 14,8% ili 1,3 milijarde KM i ostale valute 6,9% ili 0,6 milijardi KM (na kraju 2012. godine kreditu ugovoreni sa valutnom klauzulom u iznosu od 6,4 milijarde KM su imali učešće od 76,2%, a ostale stavke u EURO 16,7% ili 1,4 milijarde KM). Od ukupnih neto kredita (9,7 milijardi KM), cca 67,1% je ugovoreno s valutnom klauzulom, uglavnom vezano za EURO (96,7%).

Na strani izvora, struktura finansijskih obaveza uslovljava i determinira strukturu stavki finansijske aktive, za svaku valutu pojedinačno. U deviznim obavezama (8,0 milijardi KM) najveće učešće od 79,8% ili 6,4 milijarde KM imaju stavke u EURO (najviše depoziti), dok je učešće i iznos indeksiranih obaveza znatno manji i iznosi 11,7% ili 0,9 milijardi KM (na kraju 2012. godine učešće obaveza u EURO bilo je 80,2% ili 6,5 milijardi KM, a indeksiranih obaveza 11,2% ili 0,9 milijardi KM).

Posmatrano po bankama i ukupno na nivou bankarskog sistema F BiH može se konstatovati da se izloženost banaka i sistema FX riziku u prvoj polovini 2013. godine kretala u okviru propisanih ograničenja. Sa 30.06.2013. godine dugu deviznu poziciju imalo je 13 banaka, a kratku poziciju četiri banke. Na nivou sistema iskazana je duga devizna pozicija od 9,5% ukupnog osnovnog kapitala

⁴⁶ Izvor: Obrazac 5-Devizna pozicija.

⁴⁷ Izvor: Obrazac 5-Devizna pozicija: dio finansijske aktive (u stranim valutama denominirana u KM).

⁴⁸ U cilju zaštite od promjena deviznog kursa banke ugovaraju određene stavke aktive (kreditu) i obaveza s valutnom klauzulom (propisom je dozvoljena samo dvosmjerna valutna klauzula).

banaka, što je za 20,5 procentnih poena manje od dozvoljene. Individualna devizna pozicija za EURO iznosila je 8,5% što je za 21,5 procentnih poena manje od dozvoljene, pri čemu su stavke finansijske aktive bile veće od finansijskih obaveza (neto duga pozicija).

Iako u uslovima funkcioniranja valutnog odbora banke nisu izložene deviznom riziku za najznačajniju valutu EURO, dužne su da se pridržavaju propisanih ograničenja za svaku valutu, kao i za ukupnu deviznu poziciju, te da dnevno upravljaju ovim rizikom u skladu s usvojenim programima, politikama, procedurama i planovima.

IV ZAKLJUČCI I PREPORUKE

Bankarski sektor Federacije BiH u periodu provođenja reformi je dostigao zavidan nivo i predstavlja najrazvijeniji i najsnažniji dio finansijskog i ukupnog ekonomskog sistema F BiH. Naredne aktivnosti treba da budu usmjerene na očuvanje njegove stabilnosti kao prioritetni zadatak u aktuelnim stresnim uslovima, te njegov dalji napredak i razvoj. Ovi ciljevi su uslovljeni stalnim i budnim angažmanom svih dijelova sistema, zakonodavnih i izvršnih vlasti, a što je preduslov za stvaranje povoljnijeg ukupnog ekonomskog ambijenta koji bi podsticajno djelovao na banke i povratno na realni sektor privrede i stanovništva.

U cilju dodatnog jačanja otpornosti banaka u Federaciji BiH na potencijalno moguće oštrije krizne situacije, FBA je početkom 2013. godine donijela Odluku o privremenom ograničenju i minimalnim uslovima za isplatu dividendi, diskrecionih bonusa i otkup vlastitih dionica od strane banaka, čime je isplata dividendi vezana za postojanje kapitalnog zaštitnog amortizera u iznosu od 2,5% u odnosu na propisanu minimalnu stopu adekvatnosti kapitala i stopu osnovnog kapitala banka u odnosu na rizičnu aktivu. U okviru realizacije aktivnosti na implementaciji Strategije, odnosno Revizije Strategije za uvođenje Međunarodnog sporazuma za mjerenje kapitala i standardima kapitala (Bazel II), FBA je u saradnji sa Agencijom za bankarstvo Republike Srpske i uz tehničku pomoć USAID-a, pripremila radne nacрте : Odluke o politici i praksi naknada zaposlenicima banke, Odluke o procjeni podobnosti članova organa banke i Odluke o savjesnom postupanju članova organa banke. Navedeni nacrti upućeni su na javnu raspravu bankama putem Udruženja banaka u BiH.

Agencija za bankarstvo FBiH u narednom periodu treba:

- poduzimati mjere i aktivnosti u okviru svojih nadležnosti za prevazilaženje i ublažavanje efekata globalne finansijske krize na bankarski sektor u F BiH;
- nastaviti sa provođenjem aktivnosti u okvirima svoje nadležnosti na objedinjavanju supervizije na državnom nivou;
- nastaviti kontinuiran nadzor banaka kontrolama putem izvještaja i kontrolama na lica mjesta sa težištem na kontrolama dominantnih rizičnih segmenata bankarskog poslovanja, s ciljem da bi supervizija bila još efikasnija i u tom smislu:
 - i dalje insistirati na kapitalnom jačanju banaka, posebno onih koje bilježe nadprosječan rast aktive i smanjenje koeficijenta adekvatnosti kapitala,
 - kontinuirano nastaviti nadzirati banke prvenstveno od sistemskog značaja za razvoj kreditnih aktivnosti u kojima je koncentrisan veliki iznos štednje i drugih depozita, a u cilju zaštite deponenata,
 - nastaviti sistematsko praćenje aktivnosti banaka na sprječavanju pranja novca i finansiranja terorizma i unaprijedivati saradnju sa drugim nadzornim i kontrolnim institucijama,
 - raditi, kao i do sada, na dogradnji podzakonske regulative, polazeći od Bazelskih principa, Bazelskih okvira kapitala i Evropskih bankarskih direktiva kao dio priprema za priključivanje BiH Evropskoj uniji,
 - uspostavljati i širiti saradnju sa supervizorskim autoritetima u zemljama iz kojih su investitori

- prisutni u bankarskom sektoru F BiH, kao i s drugim zemljama u cilju što efikasnije supervizije,
- unapređivati saradnju s Udruženjem banaka BiH po svim segmentima bankarskog poslovanja, organizovanje savjetovanja i pružanje stručne pomoći u primjeni zakonske i podzakonske regulative za bankarstvo, unapređivati saradnju po pitanju stručnog osposobljavanja, prijedloga izmjene svih zakonskih propisa koji su postali ograničavajući faktor u razvoju banaka, uvođenju novih proizvoda, naplata potraživanja i potpuno se uključivati u gradnju i funkcioniranje jedinstvenog registra neurednih dužnika - pravnih i fizičkih lica, sa dnevnom ažurnosti podataka.
 - kontinuirano operativno usavršavati informacioni sistem koji će omogućiti što ranije upozoravanje i preventivno djelovanje u otklanjanju slabosti u poslovanju banaka;
 - nastaviti permanentnu edukaciju i stručno osposobljavanje kadrova;
 - ulagati napore za ubrzanje okončanja postupaka likvidacije na osnovu zaključka Upravnog odbora.

Takođe je potrebno i dalje snažnije angažovanje i drugih institucija i organa u Bosni i Hercegovini i Federaciji BiH na:

- realizaciji Programa mjera za ublažavanje posljedica globalne ekonomske krize i unapređenja poslovnog ambijenta, prihvaćenog od strane Ekonomsko socijalnog vijeća za teritoriju F BiH u decembru 2008. godine, te sukladno dokumentu Vlade F BiH;
- realizaciji zaključka Parlamenta Federacije BiH o uspostavljanju bankarske supervizije na nivou države;
- kreiranju i dogradnji regulative za finansijski sektor koja se odnosi na djelovanje, status i poslovanje banaka, mikrokreditnih organizacija, društava koja se bave lizingom, osiguravajućih društava, itd.;
- ubrzavanju provođenja ekonomskih reformi u realnom sektoru ekonomije kako bi se isti brže približavao nivou ostvarenom u monetarnom i bankarskom sektoru;
- pripremama za kreiranje zakonske regulative za bankarski sektor i finansijski sistem polazeći i od Bazelskih principa, Bazelskih okvira kapitala i Evropskih bankarskih direktiva;
- uspostavljanju posebnih sudskih odjela za privredu;
- uspostavljanju efikasnijih postupaka izvršenja zaloga;
- donošenju propisa o zaštiti povjerilaca i žirantata, te potpune odgovornosti dužnika;
- donošenju zakona ili poboljšanju postojećih zakonskih propisa kojim se uređuje oblast sigurnosti i zaštite novca u banci i transportu, i sl.

Kao najbitniji dio sistema, banke bi svoje aktivnosti trebale koncentrisati na:

- potpunu posvećenost kvalitetnom i opreznom poslovanju, te odbrani od uticaja krize koja je u sadašnjim uslovima najveća opasnost za banke i za realni sektor privrede i stanovništva;
- daljnje kapitalno jačanje i osiguranje nivoa solventnosti srazmjerno rastu aktive i rizika, većoj profitabilnosti, dosljednijoj primjeni usvojenih politika i procedura u sprječavanju pranja novca i finansiranja terorizma, i sigurnosti i zaštiti novca u banci i transportu, a u skladu sa zakonom i podzakonskim aktima;
- jačanje sistema internih kontrola i funkcije interne revizije kao potpuno neovisne u izvršavanju svojih obaveza i uloge;
- redovno, ažurno i tačno dostavljanje podataka Centralnom registru kredita i Jedinstvenom Centralnom registru računa kod Centralne banke BiH.

Broj: U.O.-54-2/13
Sarajevo, 19.11.2013. godine

PRILOZI

PRILOG 1.....	Osnovni podaci o bankama u F BiH
PRILOG 2.....	Bilans stanja banaka u F BiH po šemi FBA
PRILOG 3.....	Pregled aktive, kredita, depozita i finansijskog rezultata banaka u F BiH
PRILOG 4.....	Štednja stanovništva u bankama u F BiH
PRILOG 5.....	Izvještaj o klasifikaciji aktive i vanbilansnih rizičnih stavki u bankama u F BiH
PRILOG 6.....	Bilans uspjeha banaka u F BiH
PRILOG 7.....	Izvještaj o stanju i adekvatnosti kapitala banaka u F BiH
PRILOG 8.....	Podaci o zaposlenim u bankama u F BiH

PRILOG 1

Banke u Federaciji Bosne i Hercegovine - 30.06.2013.godine

Br.	BANKA	Adresa		Telefon	Direktor
1	BOR BANKA dd - SARAJEVO	Sarajevo	Obala Kulina bana 18	033/278-520, fax:278-550	HAMID PRŠEŠ
2	BOSNA BANK INTERNATIONAL dd - SARAJEVO	Sarajevo	Trg djece Sarajeva bb	033/275-100, fax:203-122	AMER BUKVIĆ
3	HYPO ALPE-ADRIA-BANK dd - MOSTAR	Mostar	Kneza Branimira 2b	036/444-444, fax:444-235	ALEXANDER PICKER
4	INTESA SANPAOLO BANKA D.D. BOSNA I HERCEGOVINA	Sarajevo	Obala Kulina bana 9a.	033/497-555, fax:497-589	ALMIR KRKALIĆ
5	INVESTICIONO-KOMERCIJALNA BANKA dd - ZENICA	Zenica	Trg B&H 1	032/448-400, fax:448-501	SUVAD IBRANOVIĆ
6	KOMERCIJALNO-INVESTICIONA BANKA DD V.KLADUŠA	V.Kladuša	Ibrahima Mržljaka 3	037/771-253, fax:772-416	HASAN PORČIĆ
7	MOJA BANKA dd - SARAJEVO	Sarajevo	Kolodvorska br. 5.	033/586-870, fax:586-880	MIRZA HUREM
8	NLB BANKA dd - TUZLA	Tuzla	Maršala Tita 34	035/259-259, fax:250-596	ALMIR ŠAHINPAŠIĆ
9	PRIVREDNA BANKA SARAJEVO dd - SARAJEVO	Sarajevo	Alipašina 6	033/277-700, fax:664-175	RAGIB KARIĆ Privr. direktor - 14.06.2013.
10	PROCREDIT BANK dd - SARAJEVO	Sarajevo	Franca Lehara bb	033/250-950, fax:250-971	EDIN HRNJICA
11	RAIFFEISEN BANK dd BiH - SARAJEVO	Sarajevo	Zmaja od Bosne bb.	033/755-010, fax: 213-851	MICHAEL MÜLLER
12	RAZVOJNA BANKA FEDERACIJE BIH	Sarajevo	Igmanska 1	033/724-930, fax: 668-952	RAMIZ DŽAFEROVIĆ
13	SBERBANK BH dd - SARAJEVO	Sarajevo	Fra Andela Zvizdovića 1	033/295-601, fax:263-832	EDIN KARABEG
14	SPARKASSE BANK dd - SARAJEVO	Sarajevo	Zmaja od Bosne br. 7.	033/280-300, fax:280-230	SANEL KUSTURICA
15	UNICREDIT BANK dd - MOSTAR	Mostar	Kardinala Stepinca bb	036/312-112, fax:312-121	BERISLAV KUTLE
16	UNION BANKA dd - SARAJEVO	Sarajevo	Dubrovačka 6	033/561-000, fax: 201-567	SENAD REDŽIĆ
17	VAKUFСКА BANKA dd - SARAJEVO	Sarajevo	M. Tita 13.	033/280-100, fax: 663-399	AMIR RIZVANOVIĆ
18	ZIRAATBANK BH dd - SARAJEVO	Sarajevo	Dženetića Čikma br. 2.	033/252-230, fax: 252-245	ALI RIZA AKBAŞ

PRILOG 2

**BILANS STANJA BANAKA U FBiH PO ŠEMI FBA
AKTIVNI PODBILANS**

u 000 KM

R.br.	O P I S	31.12.2011.	31.12.2012.	30.06.2013.
A K T I V A				
1.	Novčana sredstva i računi depozita kod depozitnih institucija	4.378.076	3.962.581	3.817.112
1a	Gotov novac i nekamatonosni računi depozita	528.721	625.188	507.588
1b	Kamatonosni računi depozita	3.849.355	3.337.393	3.309.524
2.	Vrijednosni papiri za trgovanje	300.228	375.032	354.724
3.	Plasmani drugim bankama	79.940	78.522	68.207
4.	Kreditni, potraživanja po poslovima lizinga i dospjela potraživanja	10.487.671	10.666.124	10.763.856
4a	Kreditni	9.524.844	9.591.819	9.589.155
4b	Potraživanja po poslovima lizinga	120	54	51
4c	Dospjela potraživanja po kreditima i poslovima lizinga	962.707	1.074.251	1.174.650
5.	Vrijednosni papiri koji se drže do dospelja	158.237	173.435	154.105
6.	Poslovni prostor i ostala fiksna aktiva	503.802	491.370	487.151
7.	Ostale nekretnine	36.947	30.123	31.759
8.	Investicije u nekonsolidovana povezana preduzeća	42.186	24.756	23.590
9.	Ostala aktiva	281.891	255.247	250.843
10.	MINUS:Ispravke vrijednosti*	1.005.659	1.066.424	1.083.040
10a	Ispravke vrijednosti na stavke pozicije 4. Aktive	931.946	1.007.459	1.024.723
10b	Ispravke vrijednosti na pozicije Aktive osim pozicije 4.	73.713	58.965	58.317
11.	UKUPNA AKTIVA	15.263.319	14.990.766	14.868.307
O B A V E Z E				
12.	Depoziti	11.124.675	10.961.001	10.862.996
12a	Kamatonosni depoziti	10.128.147	9.281.938	8.903.908
12b	Nekamatonosni depoziti	996.528	1.679.063	1.959.088
13.	Uzete pozajmice - dospjele obaveze	1.762	1.752	1.745
13a	Stanje dospjelih, a neisplaćenih obaveza			
13b	Stanje neizmirenih - pozvanih za plaćanje vanbilansnih obaveza	1.762	1.752	1.745
14.	Uzete pozajmice od drugih banaka	2.000	2.000	0
15.	Obaveze prema vladi			
16.	Obaveze po uzetim kreditima i ostalim pozajmicama	1.319.299	1.141.561	1.030.509
16a	sa preostalim rokom dospelja do jedne godine	387.585	244.160	203.948
16b	sa preostalim rokom dospelja preko jedne godine	931.714	897.401	826.561
17.	Subordinisani dugovi i subordinisane obveznice	206.159	186.675	176.988
18.	Ostale obaveze	529.359	480.402	530.484
19.	UKUPNE OBAVEZE	13.183.254	12.773.391	12.602.722
K A P I T A L				
20.	Trajne prioritetne dionice	26.059	26.059	11.959
21.	Obične dionice	1.167.513	1.175.547	1.165.204
22.	Emisiona ažia	136.485	136.485	136.485
22a	na trajne prioritetne dionice	8.420	8.420	8.420
22b	na obične dionice	128.065	128.065	128.065
23.	Neraspoređena dobit i rezerve kapitala	376.102	453.269	553.587
24.	Kursne razlike			
25.	Ostali kapital	81.681	110.281	82.616
26.	Rezerve za kreditne gubitke formirane iz dobiti	292.225	315.734	315.734
27.	UKUPNI KAPITAL (20. do 25.)	2.080.065	2.217.375	2.265.585
28.	UKUPNE OBAVEZE I KAPITAL (19 +26)	15.263.319	14.990.766	14.868.307
	PASIVNI I NEUTRALNI PODBILANS	671.241	661.321	657.292
	UKUPNA BILANSNA SUMA BANAKA	15.934.560	15.652.087	15.525.599

PRILOG 3

**PREGLED AKTIVE, KREDITA, DEPOZITA I FINANSIJSKOG REZULTATA
BANAKA U F BiH na dan 30.06.2013. godine**

u 000 KM

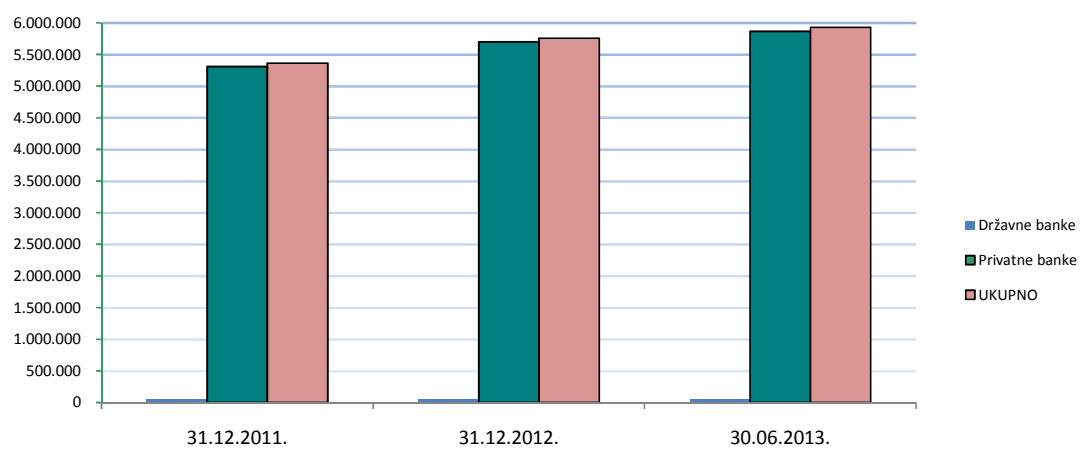
R. br.	BANKA	Aktiva		Kredit		Depoziti		Finansij ski rezultat
		Iznos	%	Iznos	%	Iznos	%	Iznos
1	BOR BANKA dd SARAJEVO	260.542	1,8%	202.510	1,9%	142.555	1,3%	1.456
2	BBI BANKA dd SARAJEVO	455.607	3,1%	306.950	2,9%	329.558	3,0%	1.048
3	HYPO ALPE-ADRIA-BANK dd MOSTAR	1.348.614	9,1%	916.013	8,5%	900.290	8,3%	458
4	INTESA SANPAOLO BANKA D.D. BOSNA I HERCEGOVINA SARAJEVO	1.331.621	9,0%	1.109.701	10,3%	874.425	8,0%	8.456
5	INVESTICIONO-KOMERCIJALNA BANKA dd - ZENICA	184.466	1,2%	89.100	0,8%	130.782	1,2%	815
6	KOMERCIJALNO INVESTICIONA BANKA dd VELIKA KLADUŠA	66.759	0,4%	39.901	0,4%	41.955	0,4%	320
7	MOJA BANKA dd SARAJEVO	161.616	1,1%	120.395	1,1%	135.082	1,2%	-448
8	NLB BANKA dd TUZLA	793.581	5,3%	625.520	5,8%	606.010	5,6%	2.688
9	PRIVREDNA BANKA dd SARAJEVO	197.512	1,3%	144.891	1,3%	139.693	1,3%	-3.408
10	PROCREDIT BANK dd SARAJEVO	343.598	2,3%	292.648	2,7%	239.008	2,2%	34
11	RAIFFEISEN BANK BH dd SARAJEVO	3.707.746	24,9%	2.463.693	22,9%	2.870.096	26,4%	29.945
12	SBERBANK BH dd SARAJEVO	742.697	5,0%	624.059	5,8%	572.252	5,3%	3.107
13	SPARKASSE BANK d.d. SARAJEVO	934.121	6,3%	789.216	7,3%	793.531	7,3%	5.085
14	UNION BANKA dd SARAJEVO	219.496	1,5%	111.273	1,0%	161.903	1,5%	350
15	UNI CREDIT BANK BH dd MOSTAR	3.540.986	23,8%	2.517.240	23,4%	2.553.284	23,5%	32.426
16	VAKUFKA BANKA dd SARAJEVO	279.990	1,9%	189.184	1,8%	220.352	2,0%	-1.957
17	ZIRAATBANK BH dd SARAJEVO	299.355	2,0%	221.562	2,1%	152.220	1,4%	2.316
	UKUPNO	14.868.307	100,0%	10.763.856	100,0%	10.862.996	100,0%	82.691

PRILOG 4

NOVA ŠTEDNJA STANOVNIŠTVA U BANKAMA U F BiH

u 000 KM

	31.12.2011.	31.12.2012.	30.06.2013.
Državne banke	50.259	58.050	60.126
Privatne banke	5.311.178	5.698.300	5.867.236
UKUPNO	5.361.437	5.756.350	5.927.362

PRILOG 5

**KLASIFIKACIJA AKTIVE BILANSA I VANBILANSNIH RIZIČNIH STAVKI
na dan 30.06.2013. godine**

- KLASIFIKACIJA STAVKI AKTIVE BILANSA -

u 000 KM

Red br.	STAVKE AKTIVE BILANSE	KLASIFIKACIJA					UKUPNO
		A	B	C	D	E	
1.	Kratkoročni krediti	2.180.352	231.974	19.601	4.550	1.670	2.438.147
2.	Dugoročni krediti	6.013.649	649.363	235.592	160.459	9.861	7.068.924
3.	Ostali plasmani	189.695	2.428	15	88	1.350	193.576
4.	Obračunata kamata i naknada	39.266	7.336	3.619	8.121	28.094	86.436
5.	Dospjela potraživanja	62.154	85.179	62.517	306.439	634.134	1.150.423
6.	Potraživanja po plaćenim garancijama			49	226	23.952	24.227
7.	Ostala bilansna aktiva koja se klasifikuje	317.904	3.715	4.028	2.592	23.131	351.370
8.	UKUPNA BILANSNA AKTIVA KOJA SE KLASIFIKUJE (zbir pozicija od 1. do 7. - osnovica za obračun regulatornih rezervi za kreditne gubitke)	8.803.020	979.995	325.421	482.475	722.192	11.313.103
9.	OBRAČUNATE REGULATORNE REZERVE ZA KREDITNE GUBITKE PO BILANSNOJ AKTIVI	173.029	92.617	82.900	274.957	722.192	1.345.695
10.	ISPRAVKA VRIJEDNOSTI BILANSNE AKTIVE	105.849	87.654	83.735	184.384	621.418	1.083.040
11.	POTREBNE REGULATORNE REZERVE IZ DOBITI ZA PROCJENJENE GUBITKE PO BILANSNOJ AKTIVI	102.929	52.561	31.274	112.997	97.675	397.436
12.	FORMIRANE REGULATORNE REZERVE IZ DOBITI ZA PROCJENJENE GUBITKE PO BILANSNOJ AKTIVI	83.714	36.299	25.172	81.589	52.409	279.183
13.	NEDOSTAJUĆI IZNOS REGULATORNIH REZERVE IZ DOBITI ZA PROCJENJENE GUBITKE PO BILANSNOJ AKTIVI						131.112
14.	BILANSNA AKTIVA KOJA SE NE KLASIFIKUJE (bruto knjigovod. vrijednost)						4.638.244
15.	UKUPNA BILANSNA AKTIVA (bruto knjigovodstvena vrijednost)						15.951.347

**PREGLED AKTIVE BILANSA KOJA SE NE KLASIFIKUJE I IZNOSA PLASMANA
OBEZBJEĐENIH NOVČANIM DEPOZITOM**

14.a	Gotovina u blagajni i trezoru i novčana sredstva na računu kod Centralne banke BiH, zlato i drugi plemeniti metali	2.566.753
14.b	Sredstva po videnju i oročena sredstva do mjesec dana na računima kod banaka sa utvrđenim investicionim rejtingom	1.154.094
14.c	Materijalna i nematerijalna imovina	464.015
14.d	Stečena finansijska i materijalna aktiva u procesu naplate potraživanja u toku godinu dana od dana sticanja	7.437
14.e	Vlastite (trezorske) dionice	247
14.f	Potraživanja za više uplaćene poreske obaveze	14.513
14.g	Vrijednosni papiri namijenjeni trgovanju	150.669
14.h	Potraživanja od Vlade BiH, Vlade FBiH i Vlade RS, vrijednosni papiri emitovani od strane Vlade BiH, Vlade FBiH i Vlade RS i potraživanja obezbjeđena njihovim bezuslovnim garancijama plativim na prvi poziv	280.516
	UKUPNO pozicija 14	4.638.244
8a.	Iznos plasmana obezbjeđenih novčanim depozitima	151.586

PRILOG 5A

**KLASIFIKACIJA AKTIVE BILANSA I VANBILANSNIH RIZIČNIH STAVKI
na dan 30.06.2013. godine**

- KLASIFIKACIJA VANBILANSNIH STAVKI -

u 000 KM

Red br.	VANBILANSNE STAVKE	KLASIFIKACIJA					UKUPNO
		A	B	C	D	E	
1.	Plative garancije	350.124	42.027	551	237		392.939
2.	Činidbene garancije	478.697	100.631	1.013	730	158	581.229
3.	Nepokriveni akreditivi	40.553	8.533				49.086
4.	Neopozivo odobreni a neiskorišteni krediti	1.233.073	71.296	2.136	1.506	814	1.308.825
5.	Ostale potencijalne obaveze banke	10.525	288		109	10	10.932
6.	UKUPNE VANBILANSNE STAVKE KOJE SE KLASIFIKUJU (zbir pozicija od 1. do 5. - osnovica za obračun regulatornih rezervi za kreditne gubitke)	2.112.972	222.775	3.700	2.582	982	2.343.011
7.	OBRAČUNATE REGULATORNE REZERVE ZA KREDITNE GUBITKE PO VANBILANSNIM STAVKAMA	41.483	13.869	768	1.396	983	58.499
8.	REZERVIRANJA PO GUBICIMA ZA VANBILANSNE STAVKE	17.544	3.059	876	503	564	22.546
9.	POTREBNE REGULATORNE REZERVE IZ DOBITI ZA PROCIJENJENE GUBITKE PO VANBILANSNIM STAVKAMA	26.380	11.566	479	967	419	39.811
10.	FORMIRANE REGULATORNE REZERVE IZ DOBITI ZA PROCIJENJENE GUBITKE PO VANBIL. STAVKAMA	23.420	11.000	621	1.370	140	36.551
11.	NEDOSTAJUĆI IZNOS REGULATORNIH REZERV IZ DOBITI ZA PROCIJENJENE GUBITKE PO VANBILANSNIM STAVKAMA						5.688
12.	VANBILANSNE STAVKE KOJE SE NE KLASIFIKUJU						370.367
13.	UKUPNE VANBILANSNE STAVKE						2.713.378
6a.	Iznos potencijalnih obaveza obezbjedenih novčanim depozitom						38.837

PRILOG 6

BILANS USPJEHA BANAKA U FBiH PO ŠEMI FBA

u 000 KM

R.br.	O P I S	30.06.2011.	30.06.2012.	30.06.2013.
1.	PRIHODI I RASHODI PO KAMATAMA			
a)	Prihodi od kamata i slični prihodi			
1)	Kamatonosni računi depozita kod depozitnih institucija	12.392	2.789	1.026
2)	Plasmani drugim bankama	2.677	2.601	944
3)	Kreditni i poslovi lizinga	377.293	366.570	351.026
4)	Vrijednosni papiri koji se drže do dospelja	2.645	2.923	3.796
5)	Vlasnički vrijednosni papiri	88	165	184
6)	Potr`ivanja po plaćenim vanbilansnim obavezama	0	0	0
7)	Ostali prihodi od kamata i slični prihodi	28.520	31.030	32.301
8)	UKUPNI PRIHODI OD KAMATA I SLIČNI PRIHODI	423.615	406.078	389.277
b)	Rashodi po kamatama i slični rashodi			
1)	Depoziti	113.539	108.378	104.333
2)	Uzete pozajmice od drugih banaka	101	14	112
3)	Uzete pozajmice - dospjele obaveze	0	0	0
4)	Obaveze po uzetim kreditima i ostalim pozajmicama	22.775	20.470	11.607
5)	Subordinisani dugovi i subordinisane obveznice	5.910	5.824	4.494
6)	Ostali rashodi po kamatama i slični rashodi	2.077	1.920	1.438
7)	UKUPNI RASHODI PO KAMATAMA I SLIČNI RASHODI	144.402	136.606	121.984
c)	NETO KAMATA I SLIČNI PRIHODI	279.213	269.472	267.293
2.	OPERATIVNI PRIHODI			
a)	Prihodi iz poslovanja sa devizama	19.976	21.294	19.106
b)	Naknade po kreditima	3.098	3.161	3.195
c)	Naknade po vanbilansnim poslovima	12.442	12.281	12.102
d)	Naknade za izvršene usluge	85.875	88.730	92.436
e)	Prihod iz poslova trgovanja	582	324	2.499
f)	Ostali operativni prihodi	47.792	23.418	23.501
g)	UKUPNI OPERATIVNI PRIHODI a) do f)	169.765	149.208	152.839
3.	NEKAMATNI RASHODI			
a)	Poslovni i direktni rashodi			
1)	Trošk.ispr.vrijed. riz.aktive, rezerviranja za potenc.obaveze i ost.vrijed.usklad*	114.725	64.070	54.397
2)	Ostali poslovni i direktni troškovi	34.845	35.403	35.501
3)	UKUPNI POSLOVNI I DIREKTNI RASHODI 1) + 2)	149.570	99.473	89.898
b)	Operativni rashodi			
1)	Troškovi plata i doprinosa	125.005	124.146	121.419
2)	Troškovi poslovnog prostora, ostale fiksne aktive i re`ija	78.087	79.630	76.433
3)	Ostali operativni troškovi	48.629	44.175	46.276
4)	UKUPNI OPERATIVNI RASHODI 1) do 3)	251.721	247.951	244.128
c)	UKUPNI NEKAMATNI RASHODI	401.291	347.424	334.026
4.	DOBIT PRIJE OPOREZIVANJA	64.848	77.000	77.000
5.	GUBITAK	17.161	5.744	5.744
6.	POREZI	20	1.012	1.012
7.	DOBIT PO OSNOVU POVEĆANJA ODLO`ENIH PORESKIH SREDSTAVA I SMANJENJE ODLO`ENIH PORESKIH OBAVEZA	0	0	0
8.	GUBITAK PO OSNOVU SMANJENJA ODLO`ENIH PORESKIH SREDSTAVA I POVEĆANJE ODLO`ENIH PORESKIH OBAVEZA.	0	0	0

9.	NETO-DOBIT (4.-6.+7.-8. ili 7.-5.-6.-8.)	64.828	75.988	75.988
10.	NETO-GUBITAK (5. -6.-7.+8 ili 6+8-4-7)	17.161	5.744	5.744
11.	FINANSIJSKI REZULTAT	47.667	70.244	2.789

*Po staroj metodologiji (do 12.2011.godine) pozicija: Troškovi rezervi za opći kred.rizik i potencijalne kreditne gubitke.

PRILOG 7

IZVJEŠTAJ O STANJU I ADEKVATNOSTI KAPITALA BANAKA U F BiH AKTIVNI BILANS

u 000 KM

R.br.	O P I S	31.12.2011.	31.12.2012.	30.06.2013.
1	OSNOVNI KAPITAL BANKE			
1.a.	Dionički kapital, rezerve i dobit			
1.1.	Dionički kapital - obične i trajne priorit.nekumulat. dionice -novčane uplate	1.177.932	1.185.966	1.156.665
1.2.	Dionički kapital - obične i trajne priorit.nekumulat. dionice -uložene stvari i prava	12.550	12.550	12.550
1.3.	Iznos emisioh ažia ostvarenih pri uplati dionica	136.485	136.485	136.485
1.4.	Opšte zakonske rezerve (rezerve propisane zakonom)	192.752	101.836	109.147
1.5.	Ostale rezerve koje se ne odnose na procjenu kvaliteta aktive	262.501	309.179	362.813
1.6.	Zadržana – neraspodijeljena dobit iz prethodnih godina	225.861	167.825	194.239
1.a.	UKUPNO (od 1.1. do 1.6.)	2.008.081	1.913.841	1.971.899
1.b.	Odbitne stavke od 1.a.			
1.7.	Nepokriveni gubici prenešeni iz prethodnih godina	251.187	120.740	112.610
1.8.	Gubitak iz tekuće godine	45.512	17.818	5.813
1.9.	Knjigovodstvena vrijednost vlastitih (trezorskih) dionica u posjedu banke	81	156	156
1.10.	Iznos nematerijalne imovine	57.180	52.590	50.374
1.b.	UKUPNO (od 1.7. do 1.10.)	353.960	191.304	168.953
1.	IZNOS OSNOVNOG KAPITALA: (1.a.-1.b.)	1.654.121	1.722.537	1.802.946
2	DOPUNSKI KAPITAL BANKE			
2.1.	Dionički kapital - obične i trajne priorit.kumulat. dionice -novčane uplate	3.090	3.090	3.091
2.2.	Dionički kapital - obične i trajne priorit.kumulat. dionice -uložene stvari i prava	0	0	0
2.3.	Opšte rezerve za kreditne gubitke na kategoriju A – Dobra aktiva	212.248	211.433	214.512
2.4.	Iznos obračunate dobiti u tekućoj godini revidirane i potvrđene eksternom revizijom	62.564	67.243	29.945
2.5.	Iznos dobiti za koju je FBA izdala rješenje o privremenoj obustavi raspodjele	0	0	0
2.6.	Iznos subordinisanih dugova najviše 50% iznosa Osnovnog kapitala	139.754	120.264	110.577
2.7.	Hibridne konvertibilne stavke - najviše do 50% iznosa Osnovnog kapitala	0	0	0
2.8.	Iznos stavki-obaveza trajnog karaktera bez obaveze za vraćanje	49.312	65.070	64.485
2.	IZNOS DOPUNSKOG KAPITALA: (od 2.1. do 2.8.)	466.968	467.100	422.610
3	ODBITNE STAVKE OD KAPITALA BANKE			
3.1.	Dio uloženog dioničkog kapitala koji je po ocjeni FBA primljena, a procjenjena vrij.	0	0	0
3.2.	Ulozi u kapital drugih pravnih lica koji prelaze 5% visine Osnovnog kapitala banke	18.408	3.043	2.909
3.3.	Potraživanja od dioničara sa znač. glas.pravom - odobrena suprotno propisima	0	85	0
3.4.	VIKR prema dioničarima sa znač. glas. pravom u banci bez saglasnosti FBA	0	0	0
3.5.	Iznos nedostajućih rezervi za kreditne gubitke po regulatornom zahtjevu	19.386	95.720	135.537
3.	IZNOS ODBITNIH STAVKI OD KAPITALA BANKE: (od 3.1. do 3.5.)	37.794	98.848	138.446
A.	IZNOS NETO KAPITALA BANKE (1.+2.-3.)	2.083.295	2.090.789	2.087.110
B.	RIZIK PONDERISANE AKTIVE I KREDITNIH EKIVALENATA	11.286.997	11.078.498	11.058.821
C.	POR (PONDERISANI OPERATIVNI RIZIK)	965.932	974.201	981.318

D.	PTR (PONDERISANI TRŽIŠNI RIZIK)	0	0	0
E.	UKUPNI PONDERISANI RIZICI B+C+D	12.252.929	12.052.699	12.040.139
F.	STOPA NETO-KAPITALA (ADEKVATNOSTI KAPITALA) (A.:E.) X 100	17,00%	17,34%	17,33%

PRILOG 8

PODACI O ZAPOSLENIM U BANKAMA U F BiH

R.br.	BANKA	31.12.2011.	31.12.2012.	30.06.2013.
1	BOR BANKA dd SARAJEVO	57	62	64
2	BOSNA BANK INTERNATIONAL dd Sarajevo	235	247	262
3	HERCEGOVACKA BANKA dd MOSTAR	72		
4	HYPO ALPE ADRIA BANK dd MOSTAR	647	579	554
5	INTESA SANPAOLO BANKA dd BiH	525	537	531
6	INVESTICIONO KOMERCIJALNA BANKA dd ZENICA	173	166	167
7	KOMERCIJALNO INVESTICIONA BANKA dd VELIKA KLADUŠA	71	71	72
8	MOJA BANKA dd SARAJEVO	171	151	156
9	NLB TUZLANSKA BANKA dd TUZLA	471	456	450
10	POŠTANSKA BANKA dd SARAJEVO	90	85	
11	PRIVREDNA BANKA dd SARAJEVO	191	179	179
12	PROCREDIT BANK dd SARAJEVO	427	344	346
13	RAIFFEISEN BANK BH dd SARAJEVO	1.576	1.552	1.541
14	SBERBANK BH dd SARAJEVO	329	360	400
15	SPARKASSE BANK dd SARAJEVO	432	452	471
16	UNION BANKA dd SARAJEVO	177	183	200
17	UNI CREDIT BANKA BH dd MOSTAR	1.338	1.305	1.289
18	VAKUFСКА BANKA dd SARAJEVO	229	230	227
19	ZIRAAT BANK dd SARAJEVO	158	171	206
	UKUPNO	7.369	7.130	7.115